

WORLD-CLASS
STANDARD SCHOOL

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ฉบับปรับปรุง 66-67-68

โรงเรียนเจียงทองพิทยาคม

อ้างอิงตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)

คำนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้จัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ ฉบับนี้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเจียงทองพิทยาคม พุทธศักราช 2566 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการจัดการเรียนการสอน ให้ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยพิจารณาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเจียงทองพิทยาคม พุทธศักราช 2566 ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

- วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย
- สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
- คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
- คุณภาพผู้เรียน
- ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
- รายวิชาที่เปิด
- คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน
- คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม
- สื่อ/แหล่งเรียนรู้
- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนต่อไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
วิสัยทัศน์	3
หลักการ	3
จุดมุ่งหมาย	3
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	4
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	5
ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา	7
เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา	7
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	9
ทักษะและกระบวนการทางสังคม	9
คุณภาพผู้เรียน	9
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง	9
โครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนเจียงทองพิทยาคม	57
โครงสร้างเวลาเรียนชั้นปี	62
รายวิชาที่เปิดสอน	80
คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	88
คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	155
สื่อ/แหล่งเรียนรู้	198
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	199
ภาคผนวก	211
อภิธานศัพท์	212
คณะผู้จัดทำ	239

วิสัยทัศน์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข น้อมนำศาสตร์พระราชาสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐาน ของความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์ของคุณภาพผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบกษัตริย์ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

6. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและ ประสพการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลด ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการ เลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่าง สร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้ อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการ เปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย นิยมไทย ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาเคารพเทิดทูนศาสนา แสดงความจงรักภักดี เทิดทูนพระเกียรติและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริงประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่นรวมถึงต่อหน้าที่การงานและคำมั่นสัญญา ความประพฤติที่ตรงไปตรงมาและจริงใจในสิ่งที่ถูกที่ควร ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมรวมถึงการไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวงนอกจากนี้แล้วความซื่อสัตย์สุจริตยังรวมถึงการรักษาคำพูดหรือคำมั่นสัญญาและการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองด้วยความรับผิดชอบและด้วยความซื่อสัตย์ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องด้วยการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตนี้จะดำเนินไปด้วยความตั้งใจจริงเพื่อทำหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จลุล่วง ด้วยความระมัดระวัง และเกิดผลดีต่อตนเองและสังคม

3. มีวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมายและศีลธรรมการรู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามยอมนำมาซึ่งความสงบสุขในชีวิตของตน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมและประเทศชาติ

4. ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การค้นคว้าหาความรู้หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

5. อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง การมีความพอดีในการบริโภค ใช้ทรัพยากรและเวลาว่างให้เป็นประโยชน์คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนใช้จ่ายตามความเหมาะสมรู้จักการเพิ่มพูนทรัพย์ ด้วยการเก็บและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดูแลรักษาบูรณทรัพย์ของตนเอง มีการเก็บออมเงินไว้ตามสมควร

6. มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง การศึกษาเรียนรู้เพื่อหาข้อเท็จจริง ซึ่งอาจพัฒนาไปสู่ความจริงในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ หรือต้องการหาคำตอบเพื่อนำคำตอบที่ได้นั้นมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การยกระดับความรู้การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือนำมาสรุปเป็นความจริงได้

7. รักความเป็นไทย หมายถึง เข้าใจ ห่วงแหนความเป็นไทยซึ่งถือเป็นต้นทุนทางสังคมทำให้ทุกศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติโดยต้องมีการดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมนโสุจริตเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความมีกิริยามารยาท การปรับตัว ความตรงต่อเวลา ความสุภาพ การมีสัมมาคารวะ การพูดจาไพเราะ และอ่อนน้อมถ่อมตน

8. มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่า หรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งสาธารณะที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกันเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิด หรือการกระทำที่แสดงออกมา

ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
ของกลุ่มการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ และการ
เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

- **ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม** แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม
- **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต** ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก
- **เศรษฐศาสตร์** การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- **ประวัติศาสตร์** เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก
- **ภูมิศาสตร์** ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

- **การป้องกันการทุจริต** เนื่องด้วย ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ ที่ 1 “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต” ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญในกระบวนการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะที่ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมในทุกระดับช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อสร้าง วัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ในการนี้โรงเรียนเจียงทองพิทยาคมจึงได้จัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ในรายวิชาการป้องกันการทุจริตขึ้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแม่บทที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้น และเพื่อให้มีความสะดวกในการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลดีกับนักเรียนและบรรลุมิติวัตถุประสงค์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) กำหนดไว้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

- มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

- มาตรฐาน ส.๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ
- มาตรฐาน ส.๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

- มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
- มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น
- มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

- มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกัน และกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์ และสรุปข้อมูล ตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ
- มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

- ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิด เรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- ได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณได้รับการพัฒนาแนวคิด และขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์

● ได้รับการพัฒนาแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

- ได้เรียนรู้และศึกษาความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้พัฒนาตนเองเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
- ได้เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ได้รับการส่งเสริมให้มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
- เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆในสังคมได้ตลอดชีวิต

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนา
ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การสังคายนา ◆ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย
	๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ➢ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น <ul style="list-style-type: none"> ◆ ศาสนาประจำชาติ ◆ สถาบันหลักของสังคมไทย ◆ สภาพแวดล้อมที่กว้างขวาง และครอบคลุมสังคมไทย ◆ การพัฒนาตนและครอบครัว
	๓. วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกรกิริยา หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สรุปลักษณะและวิเคราะห์ พุทธประวัติ <ul style="list-style-type: none"> ○ ประสูติ ○ เทวทูต ๔ ○ การแสวงหาความรู้ ○ การบำเพ็ญทุกรกิริยา
	๔. วิเคราะห์และประพจน์ตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ➢ พุทธสาวก พุทธสาวิกา <ul style="list-style-type: none"> ◆ พระมหากัสสปะ ◆ พระอุบาลี ◆ อนาถปิณฑิกะ ◆ นางวิสาขา ➢ ชาดก <ul style="list-style-type: none"> ◆ อัมพชาดก ◆ ติตติรชาดก
	๕. อธิบายพุทธคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด เห็น	<ul style="list-style-type: none"> ➢ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ◆ พุทธคุณ ๔ ➢ อริยสัจ ๔

	<p>คุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ทุภะ (ธรรมที่ควรรู้) <ul style="list-style-type: none"> ○ ชั้น ๕ <ul style="list-style-type: none"> - ชาติ ๔ ◆ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักกรรม <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายและคุณค่า ○ อบายมุข ๖ ◆ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) <ul style="list-style-type: none"> ○ สุข ๒ (กายิก, เจตสิก) ○ คิหิสุข ◆ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) <ul style="list-style-type: none"> ○ ไตรสิกขา ○ กรรมฐาน ๒ ○ ปธาน ๔ ○ โภค ๓ ○ มงคล ๓๘ <ul style="list-style-type: none"> - ไม่คบคนพาล - คบบัณฑิต - บูชาผู้ควรบูชา <p>➤ พุทธศาสนสุภาษิต</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ยี่ เว เสวติ ตาทิโส คบคนเช่นใดเป็นคนเช่นนั้น ◆ อตตนา โจทยตตานัง จงเตือนตน ด้วยตน ◆ นิสมม กรณัง เสยโย ใคร่ควรดูก่อนทำจึงดี ◆ ทุราวาสา ฆรา ทุกขา เรือนที่ครองไม่ดีนำทุกข์มาให้
	<p>๖. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิต เพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ – โทษและทางออก หรือการพัฒนาจิตตาม</p>	<p>➤ โยนิโสมนสิการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม ◆ วิธีคิดแบบคุณ – โทษและทางออก

	แนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	
	๗. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา ◆ วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา การฝึกบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานนั้น อานาปานสติ ◆ นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน
	๘. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักธรรม (ตามสาระการเรียนรู้ข้อ ๕)
	๙. วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ศาสนาอื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ศาสนิกชนของศาสนาต่าง ๆ มีการประพฤติปฏิบัติตนและวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันตามหลักความเชื่อและคำสอน ของศาสนาที่ตนนับถือ
	๑๐. ปฏิบัติตนต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การปฏิบัติอย่างเหมาะสมต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่างๆ
	๑๑. วิเคราะห์การกระทำของบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศาสนสัมพันธ์ และนำเสนอแนวทางการปฏิบัติของตนเอง	ตัวอย่างบุคคลในท้องถิ่นหรือประเทศที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านศาสนสัมพันธ์หรือมีผลงานด้านศาสนสัมพันธ์
ม.๒	๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านและการนับถือพระพุทธ – ศาสนาของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน
	๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน
	๓. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของชาติและมรดกของชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ➢ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น <ul style="list-style-type: none"> ◆ รากฐานของวัฒนธรรม ◆ เอกลักษณ์และ มรดกของชาติ
	๔. อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือกับ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม

	การพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม	
	๕. วิเคราะห์พุทธประวัติหรือประวัติศาสดาของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สรุปและวิเคราะห์ พุทธประวัติ <ul style="list-style-type: none"> ○ การผจญมาร ○ การตรัสรู้ ○ การสั่งสอน
	๖. วิเคราะห์และประพจน์ติดตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาตค/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระสารีบุตร ◆ พระโมคคัลลานะ ◆ นางขุชุตตรา ◆ พระเจ้าพิมพิสาร ◆ มิตตวันทุกชาตค ◆ ราโฆวาทชาตค
	๗. อธิบายโครงสร้าง และสาระสังเขปของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ โครงสร้าง และสาระสังเขปของพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก
	๘. อธิบายธรรมคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนา แก้ปัญหาของชุมชนและสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ➢ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ◆ ธรรมคุณ ๖ ➢ อริยสัจ ๔ <ul style="list-style-type: none"> ◆ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) <ul style="list-style-type: none"> ○ ชั้น ๕ <ul style="list-style-type: none"> - आयตนะ ◆ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักกรรม <ul style="list-style-type: none"> - สมบัติ ๔ - วิบัติ ๔ ○ อกุศลกรรมบถ ๑๐ ○ อบายมุข ๖ ◆ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) <ul style="list-style-type: none"> ○ สุข ๒ (สามีส, นiramิส) ◆ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) <ul style="list-style-type: none"> ○ บุพพนิมิตของมัจฉิมมาปฏิปทา ○ ตรุณธรรม ๖

		<ul style="list-style-type: none"> ○ กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔ ○ กุศลกรรมบถ ๑๐ ○ สติปัฏฐาน ๔ ○ มงคล ๓๘
		<ul style="list-style-type: none"> - ประพฤติธรรม - เว้นจากความชั่ว เว้นจากการดื่มน้ำเมา
	<p>๙. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือ วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<p>➢ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์</p>
	<p>๑๐. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา ◆ รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ◆ ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน เน้นอานาปานสติ ◆ นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญา ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน
	<p>๑๑. วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการดำรงตนอย่างเหมาะสมในกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข</p>	<p>➢ การปฏิบัติตนตามหลักธรรม (ตามสาระการเรียนรู้ ข้อ ๘.)</p>
ม. ๓	<p>๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเหล่านั้น ในปัจจุบัน
	<p>๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรม และ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขให้แก่โลก

	<p>ความสงบสุขแก่โลก</p> <p>๓. อภิปรายความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สัมมนาพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ที่สอดคล้องกับหลักสูตรในสาระการเรียนรู้ ข้อ ๖)
	<p>๔. วิเคราะห์พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆ หรือประวัตินักบวชที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปาง ต่าง ๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> ○ ปางมารวิชัย ○ ปางปฐมเทศนา ○ ปางลีลา ○ ปางประจําวันเกิด ◆ สรุปลักษณะและวิเคราะห์พุทธประวัติ <ul style="list-style-type: none"> ○ ปฐมเทศนา ○ โอวาทปาฏิโมกข์
	<p>๕. วิเคราะห์และประพจน์ตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระอัญญาโกณฑัญญะ ◆ พระมหาปชาบดีเถรี ◆ พระเขมาเถรี ◆ พระเจ้าปเสนทิโกศล ◆ นันทวิสาลชาดก ➢ สุวัณณหังสชาดก
	<p>๖. อธิบายสังฆคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➢ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ◆ สังฆคุณ ๙ ➢ อริยสัจ ๔ <ul style="list-style-type: none"> ◆ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) <ul style="list-style-type: none"> ○ ชั้น ๕ -ไตรลักษณ์ ◆ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักกรรม -วิภวัญญะ ๓ -ปญจธรรม ๓ (ตัณหา มานะ ทิฎฐิ) ◆ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) <ul style="list-style-type: none"> ○ อตถะ ๓

		<ul style="list-style-type: none"> ◆ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) <ul style="list-style-type: none"> ○ มรรคมีองค์ ๘ ○ ปัญญา ๓ ○ สัมปยุตธรรม ๗ ○ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ○ อุบาสกธรรม ๗ ○ มงคล ๓๘ <ul style="list-style-type: none"> - มีศิลปวิทยา - พบสมณะ - ฟังธรรมตามกาล - สนทนาธรรมตามกาล ➤ พุทธศาสนสุภาษิต <ul style="list-style-type: none"> ◆ อดตา หเว ชิต์ เสยโย ชนะตนนั้นแลดีกว่า ◆ ธมฺมจารี สุขํ เสติ ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ◆ ปมาโท มจฺจุโน ปหิ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย ◆ สุขฺสุสฺสํ ลภเต ปณฺญํ ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา ◆ เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก : พุทธปณิธาน ๔ ในมหาปรินิพพานสูตร
	<p>๗. เห็นคุณค่า และวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงาน และการมีครอบครัว</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การปฏิบัติตนตามหลักธรรม (ตามสาระการเรียนรู้ ข้อ ๖.)
	<p>๘. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือ วิธีคิดแบบอริยสัง และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบ โยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอริยสัง และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

	๙. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา ◆ รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ◆ ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ◆ นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน
	๑๐. วิเคราะห์ความแตกต่างและยอมรับวิธีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิธีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนศาสนาอื่นๆ
ม.๔-ม.๖	๑. วิเคราะห์สังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ลักษณะของสังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า
	๒. วิเคราะห์ พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุด (การตรัสรู้) ◆ การก่อตั้งพระพุทธศาสนา วิธีการสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวพุทธจริยา
	๓. วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหาร และการธำรงรักษาศาสนา หรือ วิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พุทธประวัติด้านการบริหารและการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา
	๔. วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระพุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากล และมีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง
	๕. วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธา และปัญญาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง
	๖. วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา
	๗. วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์

	กับหลักวิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาและการคิดแบบวิทยาศาสตร์
	๘. วิเคราะห์การฝึกฝนและพัฒนาตนเอง การพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระพุทธศาสนาเน้นการฝึกหัดอบรมตน การพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพ
	๙. วิเคราะห์พระพุทธศาสนาว่า เป็นศาสตร์แห่งการศึกษาซึ่งเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยกับวิธีการแก้ปัญหา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา ◆ พระพุทธศาสนาเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยและวิธีการแก้ปัญหา
	๑๐. วิเคราะห์พระพุทธศาสนาในการฝึกตนไม่ให้ประมาท มุ่งประโยชน์และสันติภาพบุคคล สังคมและโลก หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระพุทธศาสนาฝึกตนไม่ให้ประมาท ◆ พระพุทธศาสนามุ่งประโยชน์สุขและสันติภาพแก่บุคคล สังคมและโลก
	๑๑. วิเคราะห์พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาแบบยั่งยืน
	๑๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมืองและสันติภาพ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการศึกษาที่สมบูรณ์ ◆ ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการเมือง ◆ ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับสันติภาพ
	๑๓. วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➢ พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> ◆ วิเคราะห์ความหมายและคุณค่าของพุทธะ ธรรมะ สังฆะ ➢ อริยสัจ ๔ <ul style="list-style-type: none"> ◆ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) <ul style="list-style-type: none"> ○ ชั้น ๕ <ul style="list-style-type: none"> - นามรูป - โลกธรรม ๘ - จิต,เจตสิก

		<ul style="list-style-type: none"> ◆ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักกรรม <ul style="list-style-type: none"> - นิยาม ๕ - กรรมนิยาม (กรรม ๑๒) - ธรรมนิยาม(ปฏิจจสมุปบาท) ○ วิตก ๓ ○ มิจฉาวณิชา ๕ ○ นิวรณ์ ๕ ○ อุปาทาน ๔ <hr/> <ul style="list-style-type: none"> ◆ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) <ul style="list-style-type: none"> ○ ภาวนา ๔ ○ วิมุตติ ๕ ○ นิพพาน ◆ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) <ul style="list-style-type: none"> ○ พระสัทธรรม ๓ ○ ปัญญาภูมิธรรม ๔ ○ พละ ๕ ○ อุบาสกธรรม ๕ ○ อปริหานิยธรรม ๗ ○ ปาปณิกธรรม ๓ ○ ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม ๔ ○ โภคอาทิยะ ๕ ○ อริยวัฑฒิ ๕ ○ อธิปไตย ๓ ○ สาราณียธรรม ๖ ○ ทศพิธราชธรรม ๑๐ ○ วิปัสสนาญาณ ๙ ○ มงคล ๓๘ <ul style="list-style-type: none"> - สงเคราะห์บุตร - สงเคราะห์ภรรยา - สันโดษ <p>➤ พุทธศาสนสุภาษิต</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ จิตต์ หนนต์์ สุขาวห์ จิตที่ฝึกดีแล้วนำสุขมาให้
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> ◆ นอจุจาวจํ ปนุชิตา ทสฺสยนฺติ บัณฑิตยอมไม่แสดงอาการขึ้น ๆ ลง ๆ ◆ นตฺถิ โลเก อนินฺทิตฺโต คนที่ไม่ถูกนินทา ไม่มีในโลก
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ โภถํ ชฺตวา สุขํ เสติ ฆ่าความโกรธได้ยอมอยู่เป็นสุข ◆ ปฏฺฐิรูปการี ฐรฺวา อฏฺฐาตา วินฺทเต ฐนํ คนขยันเอาการเอางาน กระทำเหมาะสม ย่อมหาทรัพย์ได้ ◆ วายเมถว ปุริโส ยาว อตฺถสฺส นิปปทา เกิดเป็นคนควรจะพยายามจนกว่าจะประสบความสำเร็จ ◆ สนตฺถุชฺชี ปรมํ ฐนํ ความสันโดษเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง ◆ อธินาทานํ ทุกฺโข โลเก การเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลก ◆ ราชา มุขํ มนุสฺसानํ พระราชาก็เป็นประมุขของประชาชน ◆ สติ โลกสฺมิ ชาคโร สติเป็นเครื่องตื่นในโลก ◆ นตฺถิ สนฺติปรี สุขํ สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี ◆ นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง
<p>๑๔. วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่างการดำเนินชีวิตจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด</p>		<p>➤ พุทธสาวก พุทธสาวิก</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ พระอัสสชิ ◆ พระกัศปาโคตมีเถรี ◆ พระนางมัลลิกา ◆ หมอชีวก โกมารภัจ ◆ พระอนุรุทธะ ◆ พระองคุลิมาล ◆ พระธัมมทินนาเถรี ◆ จิตตคหบดี

		<ul style="list-style-type: none"> ◆ พระอานนท์ ◆ พระปฎาจารย์เถรี ◆ จุฬสุภัทธา ◆ สุนนมาลาการ <p>➤ ชาดก</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ เวสสันดรชาดก ◆ มโหสถชาดก ◆ มหาชนกชาดก <p>➤ ชาวพุทธตัวอย่าง</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ พระนาคเสน - พระยามิลินท์ ◆ สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) ◆ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ◆ สุขีชีพ ปุญญาภาพ ◆ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ◆ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ◆ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ◆ ดร.เอ็มเบตการ์ ◆ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ◆ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท) ◆ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ◆ อนาคตาริก ธรรมपालะ
	<p>๑๕. วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการสังคายนา พระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ และการเผยแพร่</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิธีการศึกษาและค้นคว้าพระไตรปิฎก และคัมภีร์ของศาสนาอื่น ๆ การสังคายนาและการเผยแพร่พระไตรปิฎก ◆ ความสำคัญและคุณค่าของพระไตรปิฎก
	<p>๑๖. เชื่อมันต่อผลของการทำความดี ความชั่ว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผลถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ตัวอย่างผลที่เกิดจากการทำความดี ความชั่ว ◆ โยนิโสมนสิการด้วยวิธีคิดแบบอริยสัจ ◆ หลักธรรมตามสาระการเรียนรู้ข้อ ๑๓

<p>๑๗. อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่นๆ โดยสังเขป</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ประวัติพระพุทธเจ้า มุฮัมมัด พระเยซู
<p>๑๘. ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของ ค่านิยม จริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่างๆ เพื่อจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ คุณค่าและความสำคัญของค่านิยมและจริยธรรม ◆ การจัดความขัดแย้งเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
<p>๑๙. เห็นคุณค่า เชื่อมั่น และมุ่งมั่นพัฒนาชีวิตด้วยการพัฒนาจิตและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๑๐ วิธี (เน้น วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบแบบสามัญญลักษณะ แบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน และแบบ วิภัชชวาท) <ol style="list-style-type: none"> ๑) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย ๒) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ ๓) วิธีคิดแบบสามัญญลักษณะ ๔) วิธีคิดแบบอริยสัจ ๕) วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ ๖) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม ๗) วิธีคิดแบบคุณ-โทษ และทางออก ๘) วิธีคิดแบบอุปาย ปลุกเร้าคุณธรรม ๙) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน ๑๐) วิธีคิดแบบวิภัชชวาท
<p>๒๐. สวดมนต์ แผ่เมตตา และบริหารจิต และเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➢ สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ◆ ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน ◆ นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ คุณภาพชีวิตและสังคม
<p>๒๑. วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่นๆ และชักชวน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็น</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข <ul style="list-style-type: none"> ○ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น สาราณียธรรม ๖ อธิปไตย ๓ มิจฉาวณิซชา

	<p>ความสำคัญของการทำความดี ต่อกัน</p>	<p>๕ อริยวัฑฒิ ๕ โภคอาทียะ ๕</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ คริสต์ศาสนา ได้แก่ บัญญัติ ๑๐ ประการ (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง) ◆ ศาสนาอิสลาม ได้แก่ หลักจริยธรรม (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)
	<p>๒๒. เสนอแนวทางการจัดกิจกรรม ความร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สภาพปัญหาในชุมชน และสังคม

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

ขั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	๑. บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การบำเพ็ญประโยชน์ และการบำรุงรักษาวัด
	๒. อธิบายจริยวัตรของสาวกเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิธีชีวิตของพระภิกษุ ◆ บทบาทของพระภิกษุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การแสดงธรรม ปาฐกถาธรรม การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง ◆ การเข้าพบพระภิกษุ ◆ การแสดงความเคารพ การประนมมือ การไหว้ การกราบ การเคารพพระรัตนตรัย การฟังเจริญพระพุทธมนต์ การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา
	๓. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ
	๔. จัดพิธีกรรม และปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การจัดโต๊ะหมู่บูชา แบบ หมู่ ๔ หมู่ ๕ หมู่ ๗ หมู่ ๙ ◆ การจุดธูปเทียน การจัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา ◆ คำอาราธนาต่างๆ

	<p>๕. อธิบายประวัติ ความสำคัญ และปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด ได้ถูกต้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ประวัติและความสำคัญของวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ ◆ ระเบียบพิธี พิธีเวียนเทียน การปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ
ม.๒	<p>๑. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การเป็นลูกที่ดี ตามหลักทศเบ็องหน้า ในทศ ๖
	<p>๒. มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การต้อนรับ (ปฏิสันถาร) ◆ มรรยาทของผู้เป็นแขก ◆ ฝึกปฏิบัติระเบียบพิธี ปฏิบัติต่อพระภิกษุ การยืม การให้ที่นั่ง การเดินสวน การสนทนา การรับสิ่งของ ◆ การแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคล งานอวมงคล
	<p>๓. วิเคราะห์คุณค่าของศาสนพิธี และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การทำบุญตักบาตร ◆ การถวายภัตตาหารสิ่งของที่ควรถวายและสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ ◆ การถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน ◆ การถวายผ้าอาบน้ำฝน ◆ การจัดเครื่องไทยธรรม เครื่องไทยทาน ◆ การกรวดน้ำ ◆ การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า
	<p>๔. อธิบายคำสอนที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางศาสนา และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักธรรมเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา ◆ วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ◆ ระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ
	<p>๕. อธิบายความแตกต่างของศาสนพิธี พิธีกรรม ตาม แนวปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การยอมรับ และความเข้าใจซึ่งกันและกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ศาสนพิธี/พิธีกรรม แนวปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ

ม.๓	๑. วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของสาวก และปฏิบัติตนต่อสาวก ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หน้าที่ของพระภิกษุในการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย และจริยวัตรอย่างเหมาะสม ◆ การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุในงาน ศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนา การแต่งกาย มรรยาทการพูดกับพระภิกษุตามฐานะ
	๒. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนา ตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การเป็นศิษย์ที่ดี ตามหลักทศบ็องชวา ในทศ ๖ ของพระพุทธศาสนา
	๓. ปฏิบัติหน้าที่ของศาสนิกชนที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปณิธาน ๔ ในมหาปริณิพพานสูตร
	๔. ปฏิบัติตนในศาสนพิธีพิธีกรรมได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พิธีทำบุญ งานมงคล งานอวมงคล ◆ การนิมนต์พระภิกษุ การเตรียมที่ตั้งพระพุทธรูป และเครื่องบูชา การวางต้ายสายสิญจน์ การปลุกเสก อาสนะ การเตรียมเครื่องรับรอง การจตุรปูเทียน ◆ ข้อปฏิบัติในวันเสด็จพระ การถวายข้าวพระพุทธรูป การถวายไทยธรรมการกรวดน้ำ
๕. อธิบายประวัติวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> ➢ ประวัติวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย <ul style="list-style-type: none"> ◆ วันวิสาขบูชา (วันสำคัญสากล) ◆ วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ➢ หลักปฏิบัติตน : การฟังพระธรรมเทศนา การแต่งกายในการประกอบ ศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบายมุข ➢ การประพฤติปฏิบัติในวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ 	
	๖. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนา ที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ➢ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ <ul style="list-style-type: none"> ◆ ชั้นเตรียมการ ◆ ชั้นพิธีการ
๗. นำเสนอแนวทางในการดำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การศึกษาเรียนรู้เรื่ององค์ประกอบของพระพุทธศาสนา นำไปปฏิบัติและเผยแพร่ตามโอกาส ◆ การศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ ◆ การปลุกจิตสำนึกในด้านการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถานให้เกิดประโยชน์ 	

<p>ม.๔-๖</p>	<p>๑. ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวกสมาชิกในครอบครัว และคนรอบข้าง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➢ ปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดีต่อพระภิกษุ <ul style="list-style-type: none"> ◆ การเข้าใจในกิจของพระภิกษุ เช่น การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเป็นนักบวชที่ดี ◆ คุณสมบัติทายกและปฏิคาหก ◆ หน้าที่และบทบาทของพระภิกษุ ในฐานะ พระนักเทศก์ พระธรรมทูต พระธรรมจาริก พระวิทยากร พระวิปัสสนาจารย์ และพระนักพัฒนา ◆ การปกป้องคุ้มครอง พระพุทธศาสนาของ พุทธบริษัทในสังคมไทย ◆ การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุทางกาย วาจา และใจ ที่ประกอบด้วยเมตตา ◆ การปฏิสันถารที่เหมาะสมต่อพระภิกษุ ในโอกาสต่าง ๆ ➢ ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม <ul style="list-style-type: none"> ◆ การรักษาศีล ๘ ◆ การเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นสมาชิกขององค์กรชาวพุทธ ◆ การเป็นชาวพุทธที่ดี ตามหลักทศเบ็องบน ในทศ ๖ ◆ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในฐานะผู้ปกครอง และ ผู้อยู่ในปกครอง ตามหลักทศเบ็องล่าง ในทศ ๖ ◆ การปฏิสันถารตามหลักปฏิสันถาร ๒ ◆ หน้าที่และบทบาทของอุบาสก อุบาสิกาที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน ◆ การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ตามหลักทศเบ็องหลังในทศ ๖ ◆ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และโลก
	<p>๒. ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธีพิธีกรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➢ ประเภทของศาสนพิธีในพระพุทธศาสนา <ul style="list-style-type: none"> ◆ ศาสนพิธีเนื่องด้วยพุทธบัญญัติ เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ พิธีเวียนเทียน

		<p>ถวายสังฆทาน ถวายผ้าอาบน้ำฝน พิธีทอดกฐิน พิธีปวารณา เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ศาสนพิธีที่นำพระพุทธรูปศาสนา เข้าไปเกี่ยวเนื่อง เช่น การทำบุญเลี้ยงพระในโอกาสต่างๆ ➢ ความหมาย ความสำคัญ คติธรรมในพิธีกรรม บทสวดมนต์ของนักเรียน งานพิธี คุณค่าและประโยชน์ ➢ พิธีบรรพชาอุปสมบท คุณสมบัติของผู้ขอ บรรพชาอุปสมบท เครื่องอัฐบริขาร ประโยชน์ของการ บรรพชาอุปสมบท ➢ บุญพิธี ทานพิธี กุศลพิธี ➢ คุณค่าและประโยชน์ของศาสนพิธี
	<p>๓. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➢ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ◆ ชั้นเตรียมการ ◆ ชั้นพิธีการ
	<p>๔. วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางศาสนา และเทศกาลที่สำคัญ ของศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักธรรม/คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ และเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ◆ การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในวันสำคัญและเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น
	<p>๕. สัมมนาและเสนอแนะแนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ อันส่งผลถึงการพัฒนาตน พัฒนาชาติและโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การปกป้อง ค้ำครอง ธำรงรักษาพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทในสังคมไทย ◆ การปลุกจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในสังคมพุทธ

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	๑. ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล <ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายการคุ้มครองเด็ก - กฎหมายการศึกษา - กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค - กฎหมายลิขสิทธิ์ ◆ ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของบุคคล
	๒. ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ โดยเน้นจิตสาธารณะ เช่น เคารพ กตिकाสังคม ปฏิบัติตนตามกฎหมาย มีส่วนร่วมและรับผิดชอบ ในกิจกรรมทางสังคม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสาธารณประโยชน์
	๓. อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ◆ วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน
	๔. แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิธีปฏิบัติตนในการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น ◆ ผลที่ได้จากการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น
	๕. มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิด แยกแยะตระหนักและเห็น ความสำคัญของการต่อต้านและ ป้องกันการทุจริต	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายของการขัดกัน ระหว่าง ประโยชน์ส่วนตนและ ประโยชน์ส่วนรวม การวิเคราะห์การขัดกันของ ประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ ส่วนรวมกับการทุจริต ◆ แนวทางการแก้ปัญหาการทุจริต ที่เกิดจากการไม่แยกแยะระหว่าง ◆ ผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวม

<p>ม.๒</p>	<p>๑. อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เช่น <ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ - กฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน - กฎหมายพ่งเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก เช่น การหมั้น การสมรส การรับรองบุตร การรับบุตรบุญธรรม และมรดก ◆ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศ <ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร และกรอกแบบแสดงรายการ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - กฎหมายแรงงาน
	<p>๒. เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ◆ แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
	<p>๓. วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญ และความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบัน ทางการเมืองการปกครอง
	<p>๔. อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย วัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

	<p>๕. มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิด แยกแยะ เกี่ยวกับการแยกแยะ ระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ รู้และเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุ ของการทุจริตและ ทิศทาง การป้องกันการทุจริตในสังคม ◆ ตระหนักและเห็นความสำคัญ ของการต่อต้าน และป้องกัน การทุจริต ◆ วิเคราะห์ วิจาร์ณ สังเคราะห์ ผลประโยชน์ส่วน ตนออกจาก ผลประโยชน์ส่วนรวม โดยใช้ ระบบคิดฐานสองที่ส่งผลกระทบ ต่อประเทศใน ระดับอาเซียน
<p>ม.๓</p>	<p>๑. อธิบายความแตกต่างของการกระทำ ความผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ลักษณะการกระทำความผิดทางอาญา และโทษ ◆ ลักษณะการกระทำความผิดทางแพ่ง และโทษ ◆ ตัวอย่างการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ◆ ตัวอย่างการกระทำความผิดทางแพ่ง เช่น การทำผิด สัญญา การทำละเมิด
	<p>๒. มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่น ตามหลักสิทธิมนุษยชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมาย และความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ◆ การมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตาม รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยตามวาระและ โอกาสที่เหมาะสม
	<p>๓. อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับ วัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมสากล ◆ การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทยที่ เหมาะสม ◆ การเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม
	<p>๔. วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความ ชัดแย้งในประเทศ และเสนอแนวคิดใน การลดความขัดแย้ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การเมือง การ ปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ ◆ สาเหตุปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหา การทุจริต ปัญหา อาชญากรรม ฯลฯ ◆ แนวทางความร่วมมือในการลดความขัดแย้งและ การสร้างความสมานฉันท์

	<p>๕. เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตให้มีความสุข เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างมีขันติธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักมองโลกในแง่ดี สร้างทักษะทางอารมณ์ รู้จักบริโภคด้วยปัญญา เลือกรับ-ปฏิเสธข่าวและวัตถุต่างๆ ปรับปรุงตนเองและสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
	<p>๖. มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิดแยกแยะ เกี่ยวกับการแยกแยะ ระหว่างผลประโยชน์ ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนร่วม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การวิเคราะห์สถานการณ์ การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ◆ ความสำคัญของการต่อต้านและ ป้องกันการทุจริต การแยกแยะการทุจริตที่เกิด จากการคิดระบบคิดฐานสิบ ในสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลกระทบ ต่อประเทศและสังคมโลก
<p>ม.๔-ม.๖</p>	<p>๑. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา เช่น ซื้อขาย ขายฝาก เช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ กู้ยืมเงิน จำน่า จำนอง ◆ กฎหมายอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ◆ กฎหมายอื่นที่สำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน กฎหมายการรับราชการทหาร กฎหมายภาษีอากร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ◆ ข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ
	<p>๒. วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ โครงสร้างทางสังคม <ul style="list-style-type: none"> - การจัดระเบียบทางสังคม - สถาบันทางสังคม ◆ การขัดเกลาทางสังคม ◆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ◆ การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทางสังคม

<p>๓. ปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของ ประเทศไทย และสังคมโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ คุณลักษณะพลเมืองดีของประเทศไทย และสังคมโลก เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เคารพกฎหมาย และกติกาสังคม - เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น - มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติและสังคม - เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง - มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม <ul style="list-style-type: none"> การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม - มีคุณธรรมจริยธรรม ใช้เป็นตัวกำหนดความคิด
<p>๔. ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนใน ประเทศไทย และเสนอแนวทางพัฒนา</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมาย ความสำคัญ แนวคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน ◆ บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศในเวทีโลกที่มีผลต่อประเทศไทย ◆ สาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ◆ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ◆ ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนา
<p>๕. วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องมีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรม สากล</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม ◆ ลักษณะและ ความสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ ◆ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ◆ ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล ◆ แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดำรง ◆ วิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล

	<p>๖. มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิด แยกแยะ เกี่ยวกับการแยกแยะ ระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนร่วม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การวิเคราะห์สถานการณ์ การขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ◆ ความสำคัญของการต่อต้านและ ป้องกันการ ทุจริต การแยกแยะการทุจริตที่เกิด จากการคิด ระบบคิดฐานสืบ ในสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งผล กระทบ ต่อประเทศและสังคมโลก ◆
--	--	---

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษา ไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	<p>๑. อธิบายหลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน โดยสังเขป</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ ปัจจุบัน
	<p>๒. วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลของ อำนาจอภิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การแบ่งอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจอภิปไตยทั้ง ๓ ฝ่าย คือนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ตามที่ ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ ปัจจุบัน
	<p>๓. ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่
	<p>๔. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีด้าน อีสรภาพ การพึ่งพาตนเอง ความเท่า เทียมกัน การยอมรับความแตกต่าง ของความเป็นพลเมือง การเคารพสิทธิ ผู้อื่น การรับผิดชอบต่อสังคม ระบบ ประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมใน ชุมชนและสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและ ด้านการเมือง การปกครอง ◆ การวิเคราะห์ความเป็นพลเมือง ด้านคุณค่า ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจและทักษะและ พฤติกรรม ◆ การสร้างสำนึกพลเมืองต่อ สังคมโลก

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๒	๑. อธิบายกระบวนการในการตรา กฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ กระบวนการในการตรากฎหมาย - ผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย - ขั้นตอนการตรากฎหมาย - การมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการตรากฎหมาย
	๒. วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารทางการเมือง การปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย สมัยปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบ การปกครองของไทย ◆ หลักการเลือกข้อมูล ข่าวสาร
	๓. ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ กติกา ของโรงเรียน ชุมชน และสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ◆ องค์ประกอบของการศึกษา ความเป็นพลเมือง ◆ ◆ ความสำคัญของการสร้างสำนึก พลเมืองที่มี ความรับผิดชอบต่อ ประเทศ
ม.๓	๑. อธิบายระบอบการปกครองแบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ระบอบการปกครอง แบบต่างๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน เช่น การปกครองแบบ ◆ เผด็จการ การปกครองแบบประชาธิปไตย ◆ เกณฑ์การตัดสินใจ
	๒. วิเคราะห์ เปรียบเทียบระบอบการ ปกครองของไทยกับประเทศอื่นๆ ที่มีการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของการปกครอง ของไทย กับประเทศอื่นๆ ที่มีการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย
	๓. วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใน มาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ◆ อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล ◆ บทบาทสำคัญของรัฐบาลในการบริหารราชการ แผ่นดิน ◆ ความจำเป็นในการมีรัฐบาลตามระบอบ ประชาธิปไตย
	๔. วิเคราะห์ประเด็น ปัญหาที่เป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของ ประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ประเด็น ปัญหาและผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย ◆ แนวทางการแก้ไขปัญหา

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<p>๕. รู้และเข้าใจใช้จริยธรรมในการแก้ปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในโลก เป็นผู้มีความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตในประเทศและโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ รู้และเข้าใจใช้สถานการณ์ การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ◆ การวิเคราะห์ผลประโยชน์ส่วนตน ออกจากผลประโยชน์ส่วนรวม โดยใช้ระบบคิดฐานสองที่ส่งผล กระทบต่อประเทศในสังคมโลก
<p>ม.๔-ม.๖</p>	<p>๑. วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัญหาการเมืองสำคัญที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ◆ สถานการณ์การเมืองการปกครองของสังคมไทยและสังคมโลก และการประสานประโยชน์ร่วมกัน ◆ อิทธิพลของระบบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
	<p>๒. เสนอแนวทางทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจ และการประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ เช่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ ◆ การแลกเปลี่ยนเพื่อช่วยเหลือ และส่งเสริมด้านวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม
	<p>๓. วิเคราะห์ความสำคัญและ ความจำเป็นที่ต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข <ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบของรัฐ - ฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์
	<p>๔. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ การตรวจสอบโดยประชาชน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	๕. รู้และเข้าใจการคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ระบบ คิดูฐานสอง และระบบคิดูฐานสิบที่ส่งผลต่อตนเองประเทศและสังคมโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ แนวทางการแก้ปัญหา และวิธีปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดผล กระทบจากความไม่ละเอียดและ การเพิกเฉยต่อการทุจริตตาม ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ◆ การอภิปรายปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการเสริมสร้าง สำนักความเป็นพลเมือง

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	๑. อธิบายความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจศาสตร์เบื้องต้น ◆ ความหมายของคำว่าทรัพยากรมีจำกัดกับ ความต้องการมีไม่จำกัด ความขาดแคลน การเลือกและค่าเสียโอกาส
	๒. วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรม การบริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ◆ หลักการในการบริโภคที่ดี ◆ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การบริโภค ◆ ค่านิยมและพฤติกรรมของการบริโภคของคนในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งผลดีและผลเสียของพฤติกรรมดังกล่าว
	๓. อธิบายความเป็นมาหลักการและความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความเป็นมาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ◆ ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรวมทั้งโครงการตามพระราชดำริ ◆ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ◆ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>ดำรงชีวิต</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย
ม.๒	<p>๑. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนและการออม</p> <p>๒. อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ</p> <p>๓. เสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>๔. อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของการลงทุนและการออมต่อระบบเศรษฐกิจ ◆ การบริหารจัดการเงินออมและการลงทุน ภาคครัวเรือน ◆ ปัจจัยของการลงทุนและการออมคือ อัตราดอกเบี้ย รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ค่าของเงิน เทคโนโลยี การคาดเดาเกี่ยวกับอนาคต ◆ ปัญหาของการลงทุนและการออมในสังคมไทย ◆ ความหมาย ความสำคัญ และหลักการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ◆ สืบสวนการผลิตสินค้าในท้องถิ่น ว่ามีการผลิตอะไรบ้าง ใช้วิธีการผลิตอย่างไร มีปัญหาด้านใดบ้าง ◆ มีการนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ◆ นำหลักการผลิตรายวิเคราะห์การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ◆ หลักการและเป้าหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ◆ สืบสวนและวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น ◆ ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น ◆ การรักษาและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค ◆ กฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ◆ การดำเนินกิจกรรมพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>ตามกฎหมายในฐานะผู้บริโภค</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ แนวทางการปกป้องสิทธิของผู้บริโภค
ม.๓	๑. อธิบายกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและประเภทของตลาด ◆ ความหมายและตัวอย่างของอุปสงค์และอุปทาน ◆ ความหมายและความสำคัญของกลไกราคาและการกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ ◆ หลักการปรับและเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการ
	๒. มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาท้องถิ่นทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ◆ วิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ◆ แนวทางการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
	๓. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ◆ หลักการสำคัญของระบบสหกรณ์ ◆ ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการและระบบของสหกรณ์เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ม.๔-ม.๖	๑. อธิบายการกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ระบบเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน ผลดีและผลเสียของระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ◆ ตลาดและประเภทของตลาด ข้อดีและข้อเสียของตลาดประเภทต่าง ๆ ◆ การกำหนดราคาตามอุปสงค์ และอุปทานการกำหนดราคาในเชิงกลยุทธ์ที่มีในสังคมไทย ◆ การกำหนดค่าจ้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้องและอัตราค่าจ้างแรงงานในสังคมไทย ◆ บทบาทของรัฐในการแทรกแซงราคา และการควบคุมราคาเพื่อการแจกจ่าย และจัดสรรในทางเศรษฐกิจ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	๒. ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของตนเอง และครอบครัว ◆ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและบริการ ◆ ปัญหาการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา โดยการศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฉบับที่ผ่านมา ◆ การพัฒนาประเทศที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฉบับปัจจุบัน
	๓. ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนและประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิวัฒนาการของสหกรณ์ในประเทศไทย ◆ ความหมายความสำคัญ และหลักการของระบบสหกรณ์ ◆ ตัวอย่างและประเภทของสหกรณ์ในประเทศไทย ◆ ความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนและประเทศ
	๔. วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ไข	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชน ◆ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ◆ ตัวอย่างของการรวมกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของชุมชน

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ๓ ๓.๒ เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	๑. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และความแตกต่างของสถาบันการเงินแต่ละประเภทและธนาคารกลาง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมาย ประเภท และความสำคัญของสถาบันการเงินที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ ◆ บทบาทหน้าที่และความสำคัญของธนาคารกลาง ◆ การหารายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และสถาบันการเงิน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	๒. ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และกัน การแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ ◆ ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน ประเทศ และเสนอแนวทางแก้ไข
	๓. ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด อุปสงค์และอุปทาน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและกฎอุปสงค์ อุปทาน ◆ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน
	๔. อภิปรายผลของการมีกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา ◆ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาพอสังเขป ◆ ตัวอย่างการละเมิดแห่งทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท
ม.๒	๑. อภิปรายระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ	◆ ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ
	๒. ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย	◆ หลักการและผลกระทบการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย
	๓. วิเคราะห์การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	◆ การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น น้ำมัน ป่าไม้ ทองคำ ถ่านหิน แร่
	๔. วิเคราะห์การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศส่งผลต่อคุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิต และราคาสินค้า	◆ การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศ
ม.๓	๑. อธิบายบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ◆ บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล เช่นการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่เอกชนไม่ดำเนินการ เช่น ไฟฟ้า ถนน โรงเรียน <ul style="list-style-type: none"> - บทบาทการเก็บภาษีเพื่อพัฒนาประเทศของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ - บทบาทการแทรกแซงราคาและการควบคุม

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>ราคาเพื่อการแจกจ่ายและการจัดสรรในทางเศรษฐกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทอื่นของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจในสังคมไทย
	๒. แสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย และกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อบุคคล กลุ่มคน และประเทศชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ นโยบาย และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล
	๓. อภิปรายบทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ◆ ลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ◆ กลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ
	๔. อภิปรายผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด ความหมายสาเหตุและแนวทางแก้ไขภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด
	๕. วิเคราะห์ผลเสียจากการว่างงาน และแนวทางแก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สภาพและสาเหตุปัญหาการว่างงาน ◆ ผลกระทบจากปัญหาการว่างงาน ◆ แนวทางการแก้ไขปัญหาการว่างงาน
	๖. วิเคราะห์สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ◆ สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ
ม.๔-ม.๖	๑. อธิบายบทบาทของรัฐบาลด้านนโยบายการเงิน การคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทของนโยบายการเงินและการคลังของรัฐบาลในด้าน <ul style="list-style-type: none"> - การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ - การสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ - การรักษาดุลการค้าระหว่างประเทศ - การแทรกแซงราคาและการควบคุม ราคา ◆ รายรับและรายจ่ายของรัฐที่มีผลต่องบประมาณ หนี้สาธารณะ การพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน <ul style="list-style-type: none"> - นโยบายการเก็บภาษีประเภทต่าง ๆ และการใช้จ่ายของรัฐ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>- แนวทางการแก้ปัญหาการว่างงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมาย สาเหตุ และผลกระทบที่เกิดจากภาวะทางเศรษฐกิจ เช่น เงินเฟ้อ เงินฝืด ◆ ตัวชี้วัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น GDP , GNP รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล ◆ แนวทางการแก้ปัญหาของนโยบายการเงินการคลัง

	<p>๒. วิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อสังคมไทย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิวัฒนาการของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ของไทย ◆ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศ
	<p>๓. วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีต่อภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้าและบริการ ◆ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ◆ บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศในเวทีการเงินโลกที่มีผลกับประเทศไทย
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ แนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ ◆ บทบาทขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เช่น WTO , NAFTA , EU , IMF , ADB , OPEC , FTA , APEC ในระดับต่าง ๆ เขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ◆ ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพึ่งพา การแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ◆ ตัวอย่างเหตุการณ์ที่นำไปสู่การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ◆ ผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ◆ ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพึ่งพาการแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	๑. วิเคราะห์ความสำคัญของเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ตัวอย่างการใช้เวลา ช่วงเวลาและยุคสมัยที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ◆ ความสำคัญของเวลา และช่วงเวลาสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ ◆ ความสัมพันธ์และความสำคัญของอดีตที่มีต่อปัจจุบันและอนาคต
	๒. เปรียบศักราชตามระบบต่างๆที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ที่มาของศักราชที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ได้แก่ จ.ศ. / ม.ศ. / ร.ศ. / พ.ศ. / ค.ศ. และ ฮ.ศ. ◆ วิธีการเทียบศักราชต่างๆ และตัวอย่างการเทียบ ◆ ตัวอย่างการใช้ศักราชต่าง ๆ ที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย
	๓. นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ และวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ◆ ตัวอย่างหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย สมัยสุโขทัย ทั้งหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓) เช่น ข้อความ ในศิลาจารึก สมัยสุโขทัย เป็นต้น ◆ นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทยที่มีอยู่ในท้องถิ่นตนเองในสมัยใดก็ได้ (สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์) และเหตุการณ์สำคัญในสมัยสุโขทัย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๒	<p>๑. ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ</p> <p>๒. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์</p> <p>๓. เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ วิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะ ต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ เช่น การศึกษาภูมิหลังของผู้ทำ หรือ ผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ช่วงระยะเวลา รูปลักษณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ◆ ตัวอย่างการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง หรือหลักฐานสมัยอยุธยา (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓) ◆ ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ต่าง ๆ ในสมัยอยุธยา และธนบุรี (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓) เช่น ข้อความบางตอน ในพระราชพงศาวดารอยุธยา / จดหมายเหตุชาวต่างชาติ ◆ ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ◆ การแยกแยะระหว่างข้อมูลกับความคิดเห็น รวมทั้งความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ◆ ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูล และการตีความทางประวัติศาสตร์
ม.๓	<p>๑. วิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์</p> <p>๒. ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนสนใจ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นตนเอง ◆ วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ◆ นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นของตน

<p>ม.๔ -ม. ๖</p>	<p>๑. ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์สากล ◆ ตัวอย่างเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ที่มีปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓) ◆ ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์
	<p>๒. สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยนำเสนอตัวอย่างที่ละเอียดชัดเจน ◆ คุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ◆ ผลการศึกษาหรือโครงการทางประวัติศาสตร์

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	๑. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านต่างๆ ◆ พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
	๒. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น แหล่งมรดกโลกในประเทศต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ◆ อิทธิพลของอารยธรรมโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน
ม.๒	๑. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่างๆ ในทวีปเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป ◆ พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)
	๒. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชีย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชีย เช่น แหล่งมรดกโลกในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย ◆ อิทธิพลของอารยธรรมโบราณที่มีต่อภูมิภาคเอเชียในปัจจุบัน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๓	๑. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคต่างๆ ในโลก โดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่างๆ ของโลก (ยกเว้นเอเชีย) ที่มีผลต่อพัฒนาการ โดยสังเขป
	๒. วิเคราะห์ผลของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความร่วมมือ และความขัดแย้ง ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ตลอดจนความพยายามในการจัดปัญหาความขัดแย้ง	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคต่างๆ ของโลก (ยกเว้นเอเชีย) โดยสังเขป อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เช่น สงครามโลกครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ สงครามเย็น องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ
ม.๔-ม.๖	๑. วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลก ตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก	<ul style="list-style-type: none"> อารยธรรมของโลกยุคโบราณ ได้แก่ อารยธรรมลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีส ไนล์ ฮวงโห สินธุ และอารยธรรมกรีก-โรมัน การติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตก และอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อกันและกัน เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน เช่น ระเบิดปรมาณู การฟื้นฟูศิลปวิทยาการ สงครามครูเสด การสำรวจทางทะเล การปฏิรูปศาสนา การปฏิวัติทาง
	๒. วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน	
	๓. วิเคราะห์ผลกระทบของการขยายอิทธิพลของประเทศในยุโรปไปยังทวีปอเมริกา แอฟริกาและเอเชีย	
	๔. วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑	<ul style="list-style-type: none"> วิทยาศาสตร์ การปฏิวัติอุตสาหกรรม จักรวรรดินิยม ลัทธิชาตินิยม เป็นต้น ความร่วมมือ และความขัดแย้งของมนุษยชาติในโลก สถานการณ์สำคัญของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ เช่น - เหตุการณ์ ๑๑ กันยายน ๒๐๐๑ (Nine Eleven) , การขาดแคลนทรัพยากร , การก่อการร้าย , ความขัดแย้งทางศาสนา ฯลฯ

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	๑. อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทย โดยสังเขป	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย โดยสังเขป ◆ รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัยตามพรลิงค์ ทวารวดี เป็นต้น ◆ รัฐไทย ในดินแดนไทย เช่น ล้านนา นครศรีธรรมราช สุพรรณภูมิ เป็นต้น ◆ การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย และ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (ปัจจัยภายในและ ปัจจัยภายนอก) ◆ พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัย ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ◆ วัฒนธรรมสมัยสุโขทัย เช่น ภาษาไทย วรรณกรรม ประเพณีสำคัญ ศิลปกรรมไทย ◆ ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย เช่น การชลประทาน เครื่องสังคโลก ◆ ความเสื่อมของอาณาจักรสุโขทัย
	๒. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านต่าง ๆ	
	๓. วิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัยและสังคมไทยในปัจจุบัน	
ม.๒	๑. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และธนบุรีในด้านต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา ◆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ◆ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ◆ การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ และ การกู้เอกราช ◆ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคน และศิลปวัฒนธรรม ◆ การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี
	๒. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา	
	๓. ระบุนิยามและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าว ต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา	

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี ◆ วิถีกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงาน ของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติ ที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย
ม.๓	<p>๑. วิเคราะห์พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่างๆ</p> <p>๒. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์</p> <p>๓. วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ และอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทย</p> <p>๔. วิเคราะห์บทบาทของไทยในสมัยประชาธิปไตย</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานีของไทย ◆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ◆ บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรีในการสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงของชาติ ◆ พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ทางการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามช่วงสมัยต่างๆ ◆ เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีผลต่อการพัฒนาชาติไทย เช่น การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในสมัยรัชกาลที่ ๔ การปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ ๕ การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ โดยวิเคราะห์สาเหตุปัจจัย และผลของเหตุการณ์ต่าง ๆ ◆ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ◆ บทบาทของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันในสังคมโลก
ม.๔ -ม.๖	<p>๑. วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย</p> <p>๒. วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย</p> <p>๓. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยใน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย เช่น แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติไทย อาณาจักรโบราณในดินแดนไทย และอิทธิพลที่มีต่อสังคมไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการสถาปนาอาณาจักรไทยในช่วงเวลาต่างๆ สาเหตุและผลของการปฏิรูป ฯลฯ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ยุคปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> ◆ บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการพัฒนาชาติไทยในด้านต่างๆ เช่น การป้องกันและรักษาเอกราชของชาติ การสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย ◆ อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก และตะวันออกที่มีต่อสังคมไทย ◆ ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่มีส่วนสร้างสรรค์ วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย ◆ ปัจจัยที่ส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน
	๔. วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย	
	๕. วางแผนกำหนดแนวทางและการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ◆ วิถีชีวิตของคนไทยในสมัยต่างๆ ◆ การสืบทอดและเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทย ◆ แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ◆ วิธีการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	๑. วิเคราะห์ลักษณะทาง กายภาพของ ทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอ เซีย เนีย โดยใช้เครื่องมือ ทางภูมิศาสตร์ สืบค้น ข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตของทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย ◆ การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพจากดาวเทียมในการ สืบค้นลักษณะทางกายภาพของทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย

	๒. อธิบายพิกัดภูมิศาสตร์ (ละติจูด และลองจิจูด) เส้นแบ่งเวลา และเปรียบเทียบวัน เวลาของ โลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ พิกัดภูมิศาสตร์ (ละติจูด และลองจิจูด) ◆ เส้นแบ่งเวลา ◆ การเปรียบเทียบวัน
	๓. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	◆ สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย
ม.๒	๑. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตของทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา ◆ การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่รูปถ่ายทางอากาศ ภาพจากดาวเทียมในการสืบค้น ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา
	๒. อธิบายมาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์	◆ การแปลความหมาย มาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์ในแผนที่
	๓. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติ และผลกระทบในทวีปยุโรป	◆ สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปยุโรป

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๓	๑. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ โดยเลือกใช้แผนที่เฉพาะเรื่องและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตของทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ ◆ การเลือกใช้แผนที่เฉพาะเรื่องและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูลลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้
	๒. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	◆ สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้
ม.๔ – ม.๖	๑. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลกซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ (ประกอบด้วย ๑. ธรณีภาค ๒. บรรยากาศภาค ๓. อุทกภาค ๔. ชีวภาค) ของพื้นที่ในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลกซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ◆ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่ส่งผลต่อภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติ

	๒. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพซึ่งทำให้เกิดปัญหาและภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ	◆ ปัญหาทางกายภาพและภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศและภูมิภาคต่างๆของโลก
	๓. ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูล	◆ แผนที่และองค์ประกอบ ◆ การอ่านแผนที่เฉพาะเรื่อง
	ตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์และนำภูมิสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	◆ การแปลความหมายรูปถ่ายทางอากาศและภาพจากดาวเทียม ◆ การนำภูมิสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	1. สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย	◆ ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น พื้นที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมง การกระจายของภาษาและศาสนาในทวีปเอเชีย
	๒. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย	◆ ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย
	๓. สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	◆ ประเด็นปัญหาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย
	๔. วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย ที่ยั่งยืน	◆ แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการ การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย ที่ยั่งยืน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๒	๑. สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรป และ ทวีปแอฟริกา	◆ ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น พื้นที่เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมง การกระจายของภาษาและศาสนา ในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา
	๒. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทาง สังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรม ทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรป และ ทวีปแอฟริกา	◆ ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคม ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา
	๓. สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ ที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	◆ ประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้น ในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา
	๔. วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติ และการจัดการทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม ในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกาที่ยั่งยืน	◆ แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกาที่ยั่งยืน
ม.๓	๑. สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	◆ ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น พื้นที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมง การกระจายของภาษาและศาสนา ในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้
	๒. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทาง สังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรม ทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	◆ ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคม ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้
	สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ ที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	◆ ประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้น ในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้
	๓. วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติ และการจัดการทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้อย่างยั่งยืน	◆ แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้อย่างยั่งยืน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	๔. ระบุความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลต่อ การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> ◆ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ◆ ความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลต่อการ จัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
ม.๔ –ม.๖	๑. วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพกับกิจกรรมของมนุษย์ ในการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น ทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับ วิถีการดำเนินชีวิตภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน (การกระจาย และ การเปลี่ยนแปลงประชากร ชุมชนเมือง และชนบท และการกลายเป็นเมือง - การกระจายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (เกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิต การบริการ และ การท่องเที่ยว)
	๒. วิเคราะห์สถานการณ์ สาเหตุ และผลกระทบ ของการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ของประเทศไทยและ ภูมิภาคต่างๆ ของโลก	<ul style="list-style-type: none"> ◆ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และภัยพิบัติ ◆ สาเหตุ และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก ◆ การจัดการภัยพิบัติ
	๓. ระบุมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา กฎหมายและนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม บทบาทขององค์การ ที่เกี่ยวข้อง และการประสาน ความร่วมมือ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศและ ระหว่างประเทศ ตามแนวทางการพัฒนาที่ ยั่งยืน ความมั่นคงของมนุษย์ และการบริโภค อย่างรับผิดชอบ ◆ กฎหมายและนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ◆ บทบาทขององค์การ และการประสาน ความร่วมมือทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<p>๔. วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับกิจกรรมของมนุษย์ในการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น ทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตมนุษย์</p>	<p>♦ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับวิถีการดำเนินชีวิตภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน(การกระจายและการเปลี่ยนแปลงประชากร ชุมชนเมืองและชนบท และการกลายเป็นเมือง) - การกระจายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (เกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิต การบริการ และการท่องเที่ยว)

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. รายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

รายวิชาพื้นฐาน

ส21121	สังคมศึกษาฯ 1	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส21122	สังคมศึกษาฯ 2	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส22123	สังคมศึกษาฯ 3	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส22124	สังคมศึกษาฯ 4	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส23125	สังคมศึกษาฯ 5	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส23126	สังคมศึกษาฯ 6	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส21101	พระพุทธศาสนา 1	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส21102	พระพุทธศาสนา 2	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส22103	พระพุทธศาสนา 3	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส22104	พระพุทธศาสนา 4	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส23105	พระพุทธศาสนา 5	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส23106	พระพุทธศาสนา 6	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส21161	ประวัติศาสตร์ 1	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส21162	ประวัติศาสตร์ 2	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส22163	ประวัติศาสตร์ 3	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส22164	ประวัติศาสตร์ 4	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส23165	ประวัติศาสตร์ 5	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส23166	ประวัติศาสตร์ 6	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต

รายวิชาเพิ่มเติม

ส20231	หน้าที่พลเมือง 1	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส20232	หน้าที่พลเมือง 2	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส20233	หน้าที่พลเมือง 3	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส20234	หน้าที่พลเมือง 4	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส20235	หน้าที่พลเมือง 5	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส20236	หน้าที่พลเมือง 6	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส21241	การป้องกันการทุจริต 1	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส21242	การป้องกันการทุจริต 2	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต

ส22241	การป้องกันการทุจริต 3	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส22242	การป้องกันการทุจริต 4	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส23241	การป้องกันการทุจริต 5	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส23242	การป้องกันการทุจริต 6	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต

2. รายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิชาพื้นฐาน

ส31121	หน้าที่พลเมืองฯ	จำนวน	60	ชั่วโมง	1.5	หน่วยกิต
ส31161	ประวัติศาสตร์ไทย	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส32141	เศรษฐศาสตร์	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส32101	พระพุทธศาสนา	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส33162	ประวัติศาสตร์สากล	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส33181	ภูมิศาสตร์	จำนวน	40	ชั่วโมง	1.0	หน่วยกิต
ส33122	สังคมศึกษาฯ	จำนวน	60	ชั่วโมง	1.5	หน่วยกิต

วิชาเพิ่มเติม

ส30231	หน้าที่พลเมือง 1	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส30232	หน้าที่พลเมือง 2	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส30233	หน้าที่พลเมือง 3	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส30234	หน้าที่พลเมือง 4	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส33281	สังคมศึกษา O-NET	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส31241	การป้องกันการทุจริต 1	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส31242	การป้องกันการทุจริต 2	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส32241	การป้องกันการทุจริต 3	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส32242	การป้องกันการทุจริต 4	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส33241	การป้องกันการทุจริต 5	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต
ส33242	การป้องกันการทุจริต 6	จำนวน	20	ชั่วโมง	0.5	หน่วยกิต

3. โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส21121	สังคมศึกษา 1	1.0/40	ส21122	สังคมศึกษา 2	1.0/40
ส21101	พระพุทธศาสนา 1	0.5/20	ส21102	พระพุทธศาสนา 2	0.5/20
ส21161	ประวัติศาสตร์ 1	0.5/20	ส21162	ประวัติศาสตร์ 2	0.5/20
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส20231	หน้าที่พลเมือง 1	0.5/20	ส20232	หน้าที่พลเมือง 2	0.5/20
ส21241	การป้องกันการทุจริต 1	0.5/20	ส21242	การป้องกันการทุจริต 2	0.5/20

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส22123	สังคมศึกษา 3	1.0/40	ส22124	สังคมศึกษา 4	1.0/40
ส22103	พระพุทธศาสนา 3	0.5/20	ส22104	พระพุทธศาสนา 4	0.5/20
ส22163	ประวัติศาสตร์ 3	0.5/20	ส22164	ประวัติศาสตร์ 4	0.5/20
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส20233	หน้าที่พลเมือง 3	0.5/20	ส20234	หน้าที่พลเมือง 4	0.5/20
ส22241	การป้องกันการทุจริต 3	0.5/20	ส22242	การป้องกันการทุจริต 4	0.5/20

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส23125	สังคมศึกษาฯ 5	1.0/40	ส23126	สังคมศึกษาฯ 6	1.0/40
ส23105	พระพุทธศาสนา 5	0.5/20	ส23106	พระพุทธศาสนา 6	0.5/20
ส23165	ประวัติศาสตร์ 5	0.5/20	ส23166	ประวัติศาสตร์ 6	0.5/20
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส20235	หน้าที่พลเมือง 5	0.5/20	ส20236	หน้าที่พลเมือง 6	0.5/20
ส23241	การป้องกันการทุจริต 5	0.5/20	ส23242	การป้องกันการทุจริต 6	0.5/20

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายวิทย์ – คณิต (เน้นวิทย์ – คณิต)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส31121	หน้าที่พลเมืองฯ	1.5/60	ส31161	ประวัติศาสตร์ไทย	1.0/40
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส30231	หน้าที่พลเมือง 1	0.5/20	ส31242	การป้องกันการทุจริต 2	0.5/20
ส31241	การป้องกันการทุจริต 1	0.5/20			

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส32141	เศรษฐศาสตร์	1.0/40	ส32101	พระพุทธศาสนา	1.0/40
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส30232	หน้าที่พลเมือง 2	0.5/20	ส32242	การป้องกันการทุจริต 4	0.5/20
ส32241	การป้องกันการทุจริต 3	0.5/20			

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส33162	ประวัติศาสตร์สากล	1.0/40	ส33122	สังคมศึกษาฯ	1.5/60
ส33181	ภูมิศาสตร์	1.0/40	วิชาเพิ่มเติม		
วิชาเพิ่มเติม			ส30324	หน้าที่พลเมือง 4	0.5/20
ส30233	หน้าที่พลเมือง 3	0.5/20	ส33281	สังคมศึกษา O-NET	0.5/20
ส33241	การป้องกันการทุจริต 5	0.5/20	ส33242	การป้องกันการทุจริต 6	0.5/20

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายวิทย์ -คณิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส31121	หน้าที่พลเมืองฯ	1.5/60	ส31161	ประวัติศาสตร์ไทย	1.0/40
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส30231	หน้าที่พลเมือง 1	0.5/20	ส30232	หน้าที่พลเมือง 2	0.5/20
ส31241	การป้องกันการทุจริต 1	0.5/20	ส31242	การป้องกันการทุจริต 2	0.5/20

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส32141	เศรษฐศาสตร์	1.0/40	ส32101	พระพุทธศาสนา	1.0/40
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส30233	หน้าที่พลเมือง 3	0.5/20	ส30234	หน้าที่พลเมือง 4	0.5/20
ส32241	การป้องกันการทุจริต 3	0.5/20	ส32242	การป้องกันการทุจริต 4	0.5/20

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส33162	ประวัติศาสตร์สากล	1.0/40	ส33122	สังคมศึกษาฯ	1.5/60
ส33181	ภูมิศาสตร์	1.0/40	ส33281	สังคมศึกษา O-NET	0.5/20
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส33241	การป้องกันการทุจริต 5	0.5/20	ส33242	การป้องกันการทุจริต 6	0.5/20

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายศิลป์ – ภาษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส31121	หน้าที่พลเมืองฯ	1.5/60	ส31161	ประวัติศาสตร์ไทย	1.0/40
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส30231	หน้าที่พลเมือง 1	0.5/20	ส30232	หน้าที่พลเมือง 2	0.5/20
ส31241	การป้องกันการทุจริต 1	0.5/20	ส31242	การป้องกันการทุจริต 2	0.5/20

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส32141	เศรษฐศาสตร์	1.0/40	ส32101	พระพุทธศาสนา	1.0/40
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส303233	หน้าที่พลเมือง 3	0.5/20	ส30234	หน้าที่พลเมือง 4	0.5/20
ส32241	การป้องกันการทุจริต 3	0.5/20	ส32242	การป้องกันการทุจริต 4	0.5/20

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส33162	ประวัติศาสตร์สากล	1.0/40	ส33122	สังคมศึกษาฯ	1.5/60
ส33181	ภูมิศาสตร์	1.0/40			
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส33241	การป้องกันการทุจริต 5	0.5/20	ส33281	สังคมศึกษา O-NET	0.5/20
			ส33242	การป้องกันการทุจริต 6	0.5/20

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ - กีฬา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส31121	หน้าที่พลเมืองฯ	1.5/60	ส31161	ประวัติศาสตร์ไทย	1.0/40
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส30231	หน้าที่พลเมือง 1	0.5/20	ส30232	หน้าที่พลเมือง 2	0.5/20
ส31241	การป้องกันการทุจริต 1	0.5/20	ส31242	การป้องกันการทุจริต 2	0.5/20

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส32141	เศรษฐศาสตร์	1.0/40	ส32101	พระพุทธศาสนา	1.0/40
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส30233	หน้าที่พลเมือง 3	0.5/20	ส30234	หน้าที่พลเมือง 4	0.5/20
ส32241	การป้องกันการทุจริต 3	0.5/20	ส32242	การป้องกันการทุจริต 4	0.5/20

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชม.
วิชาพื้นฐาน			วิชาพื้นฐาน		
ส33162	ประวัติศาสตร์สากล	1.0/40	ส33122	สังคมศึกษาฯ	1.5/60
ส33181	ภูมิศาสตร์	1.0/40			
วิชาเพิ่มเติม			วิชาเพิ่มเติม		
ส33241	การป้องกันการทุจริต 5	0.5/20	ส33281	สังคมศึกษา O-NET	0.5/20
			ส33242	การป้องกันการทุจริต 6	0.5/20

คำอธิบายรายวิชา
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส21121 สังคมศึกษา 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 40 ชั่วโมง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหาการใช้ทักษะชีวิตการใช้เทคโนโลยี เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าเกี่ยวกับ **หน้าที่พลเมือง** เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น **เศรษฐศาสตร์** เกี่ยวกับอธิบายความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรมการบริโภคของตนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ อธิบายความเป็นมาหลักการและความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย **ภูมิศาสตร์** เกี่ยวกับเลือกใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ (ลูกโลก แผนที่ กราฟ แผนที่ แผนที่) ในการสืบค้นข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและสังคมของประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย อธิบายเส้นแบ่งเวลาและเปรียบเทียบวัน เวลา ของประเทศไทยกับทวีปต่างๆ วิเคราะห์เชื่อมโยงสาเหตุและแนวทางป้องกันภัยธรรมชาติ และการระวังภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็น พลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข เข้าใจ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวิเคราะห์สรุปและใช้ข้อมูลภูมิศาสตร์สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

ส 2.1 ม.1/1, ม.1/2, ม.1/3, ม.1/4

ส 3.1 ม.1/1, ม.1/2, ม.1/3

ส 5.1 ม.1/1, ม.1/2, ม.1/3

รวม 10 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 2	4	ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล	5	4	-	3
3 – 5	4	ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ	5	4	-	3
5 - 6	4	อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน	5	4	-	3
7 – 8	4	แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น	5	4	-	3
9 – 10	4	อธิบายความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์	5	4	-	3
สอบกลางภาค						
11 – 12	4	วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรมการบริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ	-	-	5	3
13 – 14	4	อธิบายความเป็นมา หลักการและความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย	-	-	5	3
15 – 16	4	วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล	-	-	5	3
17 – 18	4	อธิบายพิกัดภูมิศาสตร์ (ละติจูด และลองจิจูด) เส้นแบ่งเวลา และเปรียบเทียบวัน เวลาของโลก	-	-	5	3
19 - 30	4	วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติของทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	-	-	5	3
สอบปลายภาค						
20	40	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส21122 สังคมศึกษาฯ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

เวลา 40 ชั่วโมง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา/ วิเคราะห์ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหาการใช้ทักษะชีวิตการใช้เทคโนโลยี เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าเกี่ยวกับ **หน้าที่พลเมือง** เกี่ยวกับการอธิบายหลักการเจตนาารมณโครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันโดยสังเขป ปฏิบัติตนตามบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวกับตนเอง**เศรษฐศาสตร์** เกี่ยวกับการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่และความแตกต่างของสถาบันการเงิน แต่ละประเภทและธนาคารกลาง ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัย และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์อุปทาน อภิปรายผลของการที่กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา **ภูมิศาสตร์** วิเคราะห์ผลกระทบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติของทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย วิเคราะห์ความร่วมมือของประเทศต่างๆ ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ของทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย สังเกตและอธิบาย ทำเลที่ตั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย โดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและสังคมที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวของความคิด เทคโนโลยี สินค้าและประชากรในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ในสังคมโลก เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด

ส 2.2 ม.1/1, ม.1/2, ม.1/3

ส 3.2 ม.1/1, ม.1/2, ม.1/3, ม.1/4

ส 5.2 ม.1/1, ม.1/2, ม.1/3, ม.1/4

รวม 11 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 2	4	อธิบายหลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และ สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ ปัจจุบันโดยสังเขป	5	3	-	2
3 – 5	4	วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน	4	3	-	2
5 - 6	4	ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง	5	3	-	1
7 – 8	4	วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และความแตกต่างของ สถาบันการเงินแต่ละประเภทและธนาคารกลาง	4	4	-	1
9	2	ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและการ แข่งขันทางเศรษฐกิจในประเทศ	4	3	-	2
10	2	ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์และ อุปทาน	3	4	-	2
สอบกลางภาค						
11 – 12	4	อภิปรายผลถึงการมีกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทาง ปัญญา	-	-	5	4
13 – 14	4	สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชีย เนีย	-	-	5	4
15 – 16	4	วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่มี ผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และ โอเชียเนีย	-	-	5	4
17 – 18	4	สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่ เกิดขึ้นในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชีย เนีย	-	-	5	4
19 – 20	4	วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการ	-	-	5	4

		ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย ทวีป ออสเตรเลีย และโอเชียเนียที่ยั่งยืน				
สอบปลายภาค						
20	40	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส22123 สังคมศึกษาฯ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 40 ชั่วโมง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าเกี่ยวกับ **หน้าที่พลเมือง** เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพบาทสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยบทบาทความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม ความคล้ายคลึง และความแตกต่างของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน **เศรษฐศาสตร์** เกี่ยวกับวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนและการออม ปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการเสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค **ภูมิศาสตร์** เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุขสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพลักษณะของโลกกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องทางภูมิศาสตร์ ในการค้นคว้าทางวิเคราะห์สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

ส 2.1 ม.2/1, ม.2/2, ม.2/3, ม.2/4

ส 3.1 ม.2/1, ม.2/2, ม.2/3, ม.2/4

ส 5.1 ม.2/1, ม.2/2

รวม 10 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	4	อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ	5	4	-	3
3 - 5	4	เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพบทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	5	4	-	3
5 - 6	4	วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญ และความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม	5	4	-	3
7 - 8	4	อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	5	4	-	3
9 - 10	4	วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนและการออม	5	4	-	3
สอบกลางภาค						
11 - 12	4	อธิบายปัจจัยและการผลิตสินค้าและบริการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ	-	-	5	3
13 - 14	4	เสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	-	-	5	3
15 - 16	4	อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค	-	-	5	3
17 - 18	4	วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล อธิบายมาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์	-	-	5	3
19 - 20	4	วิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบการเกิดภัยพิบัติในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	-	-	5	3
สอบปลายภาค						
20	40	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส22124 สังคมศึกษาฯ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

เวลา 40 ชั่วโมง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าเกี่ยวกับ **หน้าที่พลเมือง** เกี่ยวกับกระบวนการในการตรากฎหมาย วิเคราะห์ข้อมูลข่าวทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน **เศรษฐศาสตร์** เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย วิเคราะห์ การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ วิเคราะห์การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศและระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อคุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิตและราคาสินค้า **ภูมิศาสตร์** เกี่ยวกับ วิเคราะห์การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกากระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรปและแอฟริกา วิเคราะห์เหตุและผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกับทางเศรษฐกิจในสังคมโลก เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด

ส 2.2 ม.2/1, ม.2/2

ส 3.2 ม.2/1, ม.2/2, ม.2/3, ม.2/4

ส 5.2 ม.2/1, ม.2/2, ม.2/3, ม.2/4

รวม 10 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	4	อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย	5	4	-	3
3 - 5	4	วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน	5	4	-	3
5 - 6	4	อภิปรายระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ	5	4	-	3
7 - 8	4	ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย	5	4	-	3
9 - 10	4	วิเคราะห์การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	5	4	-	3
สอบกลางภาค						
11 - 12	4	วิเคราะห์การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศที่ส่งผลต่อคุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิตและราคาสินค้า	-	-	5	3
13 - 14	4	สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	-	-	5	3
15 - 16	4	วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	-	-	5	3
17 - 18	4	สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	-	-	5	3
19 - 20	4	วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกาที่ยั่งยืน	-	-	5	3
สอบปลายภาค						
20	40	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส23125 สังคมศึกษาฯ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 40 ชั่วโมง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้ **หน้าที่พลเมืองฯ** วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาและทางแพ่ง หลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมไทยการรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการลดปัญหาความขัดแย้งในประเทศ แนวทางในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลกในยุคปัจจุบัน **เศรษฐศาสตร์** เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคที่ประสิทธิภาพหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์ **ภูมิศาสตร์** เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ โดยใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ การสืบค้นข้อมูลภูมิศาสตร์สารสนเทศ

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและมีส่วนร่วมในการธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการสืบค้น วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ประพฤติปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต และมุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัด

ส 2.1 ม.3/1 , ม.3/2 , ม.3/3 ,ม.3/4, ม.3/5

ส 3.1 ม.3/1, ม.3/2, ม.3/3

ส 5.1 ม.3/1, ม.3/2

รวม 10 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	4	อธิบายความแตกต่างของการกระทำคามผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง	5	4	-	3
3 - 4	4	มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	5	4	-	3
5 - 6	4	อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม	5	4	-	3
7 - 8	4	วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศ และเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง	5	4	-	3
9 - 10	4	เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก	5	4	-	3
สอบกลางภาค						
11 - 12	4	อธิบายกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ	-	-	5	3
13 - 14	4	มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	-	-	5	3
15 - 16	4	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์	-	-	5	3
17 - 18	4	วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของ ทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ โดยเลือกใช้แผนที่เฉพาะเรื่องและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล	-	-	5	3
19 - 20	4	วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	-	-	5	3
สอบปลายภาค						
20	40	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส23126 สังคมศึกษาฯ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

เวลา 40 ชั่วโมง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าเกี่ยวกับ **หน้า ที่ พลเมือง** วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมเกี่ยวกับเปรียบเทียบระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ระบอบ การปกครองของไทยกับประเทศอื่นที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขและพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย **เศรษฐศาสตร์** เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจ บทบาทหน้าที่ของรัฐในระบบเศรษฐกิจ นโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลกการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด ปัญหา แนวทางแก้ปัญหาการว่างงาน **ภูมิศาสตร์** เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะทางสังคมการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม สาเหตุและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ที่ส่งผลต่อประเทศไทย

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประพฤติปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต และมุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัด

ส 2.2 ม.3/1 ,ม.3/2, ม.3/3, ม.3/4

ส 3.2 ม.3/1 ,ม.3/2, ม.3/3, ม.3/4, ม.3/5, ม.3/6

ส 5.2 ม.3/1 ,ม.3/2, ม.3/3, ม.3/4

รวม 14 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 2	4	อธิบายระบอบการปกครองแบบต่างๆ ที่ใช้ใน ปัจจุบัน	4	2	-	2
3 – 4	4	วิเคราะห์เปรียบเทียบระบอบการปกครองของ ไทยกับประเทศอื่นๆ ที่มีการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย	4	3	-	1
5 – 6	4	วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	4	3	-	1
7	2	วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอ แนวทางแก้ไข	4	3	-	1
8	2	อธิบายบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในระบบ เศรษฐกิจ	3	3	-	2
9	2	แสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย และกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อบุคคล กลุ่มคน และ ประเทศชาติ	3	3	-	1
10	2	อภิปรายบทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	3	3	-	1
สอบกลางภาค						
11	2	อภิปรายผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงิน ฝืด	-	-	3	3
12	2	วิเคราะห์ผลเสียจากการว่างงาน และแนวทาง แก้ปัญหา	-	-	3	3
13	2	วิเคราะห์สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าใน การค้าระหว่างประเทศ	-	-	3	3
14	2	สำรวจ ระบุ และวิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพ และปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อทำเลที่ตั้งของ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปอเมริกา	-	-	3	3

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
		เหนือ และทวีปอเมริกาใต้				
15	2	วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพ และปัจจัยทางสังคม ที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และ สังคมในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีป อเมริกาใต้	-	-	3	2
16	2	สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่ เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	-	-	3	2
17 – 18	4	วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการ จัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกา เหนือ และทวีปอเมริกาใต้ อย่างยั่งยืน	-	-	3	2
19 – 20	4	ระบุความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่มีผลต่อการ จัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	-	-	4	3
สอบปลายภาค						
20	40	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส21101 รายวิชา พระพุทธศาสนา 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าเกี่ยวกับพระพุทธ เกี่ยวกับการทำสังคายนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทยวิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกรกิริยาหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ชาดกเรื่อง อัมพชาดก, ติตตริชาดก พระธรรม เกี่ยวกับหลักธรรมที่ควรรู้ พระรัตนตรัย พุทธคุณ 9 หลักธรรม อริยสัจ 4 ทุกข์ธรรมชั้นที่ควรรู้ ชั้น 5 ธาตุ 5 สมุทัย ธรรมที่ควรละ หลักธรรม อบายมุข 6 นิโรธ ธรรมที่ควรบรรลุ สุข 2 (กายิก เจตสิก) คิหิสุข พุทธศาสนาสุภาชิต ยัม เว เสวติ ตาทิโส อตตณ โฉยต ตานัม การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา เรื่องการฝึกจิตและการเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้น อานาปานสติ พระสงฆ์ เกี่ยวกับ พุทธสาวก พุทธสาวิกา พระมหากัสสปะ พระอุบาลี ศาสนิกชนตัวอย่าง พระเจ้าอโศกมหาราช บทบาทหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้เหมาะสม การเข้าพบ พระภิกษุ การแสดงความเคารพ การประนมมือ การกราบ การเคารพพระรัตนตรัย การฟังเจริญพระพุทธ มนต์ การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา

ศาสนาสากล เกี่ยวกับการปฏิบัติตนและวิถีการดำเนินชีวิตและต่างๆ กันตามหลักความเชื่อ และคำ สอน ปฏิบัติต่อศาสนาอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.1/1, ม.1/3, ม.1/5, ม.1/7, ม.1/9, ม.1/11

ส 1.2 ม.1/2, ม.1/4,

รวม 8 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 2	2	อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนา สถานที่ตนนับถืออยู่ในประเทศไทย	5	5	-	3
3 – 4	2	วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญ ทุกกรกิจหรือประวัติศาสนาที่ตนนับถือ	6	5	-	3
5 – 7	3	อธิบายพุทธคุณและข้อธรรมสำคัญ อริยสัจ 4 หรือหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือตามกำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเอง และครอบครัว	7	5	-	2
8 – 10	3	สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญา ด้วยอานาปานสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ ตนนับถือตามที่กำหนด	7	5	-	2
สอบกลางภาค						
11 – 12	2	วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษา เรียนรู้ศาสนาอื่นๆ	-	-	5	5
13 – 15	3	วิเคราะห์การกระทำของบุคคลที่เป็นแบบอย่าง ด้านศาสนสัมพันธ์และนำเสนอแนวทางการ ปฏิบัติของตนเอง	-	-	7	5
16 – 17	2	อธิบายจริยวัตรของสาวกเพื่อเป็นแบบอย่างใน การประพฤติปฏิบัติและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ	-	-	6	5
18 – 30	3	จัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมได้ ถูกต้อง	-	-	7	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส21102 รายวิชา พระพุทธศาสนา 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด ตระหนักและเห็นคุณค่าเกี่ยวกับพระรัตนตรัยในเรื่องต่อไปนี้ **พระพุทธ** เกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเกี่ยวกับสถาบันหลักของสังคมไทย พุทธประวัติและสภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทยพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาตนเองและครอบครัว **พระธรรม** เกี่ยวกับหลักธรรมมีความเจริญ ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภคส 3 มงคลชีวิต 38 ได้แก่ ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บุชชาคนที่ควรบูชา อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม มีบุญวาสนามาก่อน ตั้งตนชอบเป็นต้น พุทธศาสนาสุภาสิต ใคร่ควรก่อนแล้วจึงทำ ทุราवास มรา ทุกขา เรือนที่ครองไม่ดีนำทุกข์มาให้การบริหารจิตและบริหารปัญญา วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบคุณ-โทษและทางออก **พระสงฆ์** เกี่ยวกับ พุทธสาวก พุทธสาวิกา พระอนาถบิณฑิกะ นางวิสาขา ชาวพุทธตัวอย่าง พระโสณะและพระอุตตระ การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือการจัดพิธีโตะหมู่บูชาแบบต่างๆ การจุดธูปเทียนการจัดเครื่องประกอบโตะหมู่บูชา

ศาสนาสากล เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามแนวทางที่ตนเองนับถือและปฏิบัติตามหลักคำสอนของ ศาสนิกชนในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อความสุขและความปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีความสุข

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.1/2, ม.1/4, ม.1/6, ม.1/8, ม.1/10,

ส 1.2 ม.1/1, ม.1/3, ม.1/5,

รวม 8 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 2	2	วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย	5	5	-	3
3 – 4	2	วิเคราะห์และประพุดิตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดกเรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	6	5	-	3
5 – 7	3	เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ – โทษ และทางออกหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	7	5	-	2
8 – 10	3	วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	7	5	-	2
สอบกลางภาค						
11 – 12	2	ปฏิบัติตนต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม	-	-	5	5
13 – 15	3	บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ	-	-	7	5
16 – 17	2	ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	-	-	6	5
18 – 30	3	อธิบายประวัติ ความสำคัญและปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	-	-	7	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส22103 รายวิชา พระพุทธศาสนา 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้พระพุทธเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน และการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย พระธรรม เกี่ยวกับโครงสร้างและสาระสังเขปของพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก พระรัตนตรัย ธรรมคุณ 6 อริยสัจ 4 ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ชั้น 5 आयตนะ สมุขมัย (ธรรมที่ควรละ) สุข 2 (สามิส นiramis) พุทธศาสนสุภาษิต กมฺมุนาวตตติ โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม กลยาณการี กลยาณิ ปापการี जपापकं ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือ วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรมและวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา รู้และเข้าใจวิธีแบบปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา พระสงฆ์ เกี่ยวกับพุทธสาวก พุทธสาวิกา พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ 6 มารยาทของศาสนิกชน การต้อนรับ (ปฏิสันถาร) มารยาทของผู้เป็นแขก การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม การทำบุญตักบาตร การถวายภัตตาหาร สิ่งของที่ควรถวาย และสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ การถวายสังฆทานเครื่องสังฆทาน

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนามีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา มีวินัย ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะ และสามารถนำหลักไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมไทยส่วนรวม

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.2/1, ม.2/3, ม.2/5, ม.2/7, ม.2/9, ม.2/11

ส 1.2 ม.2/2, ม.2/4,

รวม 8 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 2	2	อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสน สถานที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้าน	5	5	-	3
3 – 4	2	วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานของ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ของชาติและมรดกของชาติ	6	5	-	3
5 – 7	3	วิเคราะห์พุทธประวัติหรือประวัติศาสดาของ ศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	7	5	-	2
8 – 10	3	อธิบายโครงสร้างและสาระโดยสังเขปของพระ ไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ	7	5	-	2
สอบกลางภาค						
11 – 12	2	เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และ การดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือ วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรมและวิธีคิดแบบ อรรถสัมพันธ์หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของ ศาสนาที่ตนนับถือ	-	-	5	5
13 – 15	3	วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา ที่ตนนับถือ เพื่อการดำรงอยู่อย่างเหมาะสมใน กระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกและการอยู่ ร่วมมือกันอย่างสันติสุข	-	-	7	5
16 – 17	2	มีมารยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่ กำหนด	-	-	6	5
18 – 30	3	อธิบายคำสอนที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทาง ศาสนาและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	-	-	7	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส22104 รายวิชา พระพุทธศาสนา 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้ พระพุทธเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา เอกลักษณ์และมรดกของชาติ ราชาวาท ชาตก หลักธรรมเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ พระธรรมเกี่ยวกับ มรรค(ธรรมที่ควรเจริญ) บุญพินิตของมัชฌิมาปทา ดรุณธรรม 6 กุลจิรัฏฐิติธรรม 4 กุศลกรรมบถ 10 สติปัญญา 4 มงคล 38 ประพฤติธรรม เว้นจากความชั่ว เว้นจากการดื่มน้ำเมา พุทธศาสนสุภาษิต สุโข ปุณณุตส อัจฉโย การสั่งสมบุญนำสุขมาให้ ปุชโก ลภเต ปุชั วนโทโก ปวิวนทนั ผู้บูชาเขาย่อมได้รับการบูชาตอบ ผู้ไหว้เขาย่อมได้รับการไหว้ตอบ การปฏิบัติตนตามหลักธรรม อริยสัจ 4 มงคล 38 (ตามสาระการเรียนรู้ข้อที่ 8) พระสงฆ์ เกี่ยวกับพุทธสาว พุทธสาวิกา นางขุชชุตตรา พระเจ้าพิมพิสาร การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ 6 มรรยาทของศาสนิกชน ฝึกปฏิบัติระเบียบพิธี ปฏิบัติต่อพระภิกษุ การยืน การให้ที่นั่ง การเดินสวน การสนทนา การรับสิ่งของ การแต่งกายไปวัด การถวายผ้าอาบน้ำฝน การจัดเครื่องไทยธรรมเครื่องไทยยวน การกรวดน้ำ การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า พิธีกรรม แนวปฏิบัติของศาสนาอื่นๆ ศาสนาสากล เกี่ยวกับหลักจริยธรรมในศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนามีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา มีวินัย ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นการทำงาน มีจิตสาธารณะ และสามารถนำหลักไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยรวม

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.2/2, ม.2/4, ม.2/6, ม.2/8, ม.2/10,

ส 1.2 ม.2/1, ม.2/3, ม.2/5,

รวม 8 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 2	2	วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือที่ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน	5	5	-	3
3 – 4	2	อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม	6	5	-	3
5 – 7	3	วิเคราะห์และประพุดิตินตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	7	5	-	2
8 – 10	3	อธิบายคุณธรรมและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดเห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม	7	5	-	2
สอบกลางภาค						
11 – 12	2	สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	-	-	5	5
13 – 15	3	ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	-	-	7	5
16 – 17	2	วิเคราะห์คุณค่าของศาสนพิธีและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	-	-	6	5
18 – 30	3	อธิบายความแตกต่างของศาสนพิธี พิธีกรรมตามแนวปฏิบัติของศาสนาอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การยอมรับและความเข้าใจซึ่งกันและกัน	-	-	7	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส23105 รายวิชา พระพุทธศาสนา 5
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 20 ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ
 จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้ พระพุทธเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขให้แก่โลก ประวัติวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ชาดกเรื่อง นันทิวีสาวชาดก พระธรรม เกี่ยวกับหลักธรรมที่ควรรู้ ชั้น 5 ไตรลักษณ์ หลักธรรมที่ควรละ วัฏฏะ 3 ปัญจธรรม 3 หลักธรรมที่ควรบรรลุ อตถะ 3 พุทธศาสนสุภาษิต อดตา หเว ชิต์ เสโย โชนะตณัน แลตีกว่า ธมจารี สุขิ เสติ ผู้ประพาศธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ปมาโท มจฺจุโน ปที ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย การบริหารจิตและเจริญปัญญา วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย พระสงฆ์เกี่ยวกับพุทธสาวก พุทธสาวิกา พระอัญญาโกณฑัญญะ พระมหาปชาบดีเถรี ศาสนิกชน ตัวอย่าง ม.จ. หลึงพูนพิสมัย ดิศกุล การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปณิธาน 4 ในมหาปริณิพพานสูตร ศาสนาสากลเกี่ยวกับวิถีดำเนินชีวิตของศาสนิกชนศาสนาอื่นๆ

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนามีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และธรรมาภิบาลพระพุทธศาสนา มีวินัย ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะ และสามารถนำหลักไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมไทยส่วนรวม

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.3/1, ม.3/3, ม.3/5, ม.3/7, ม.3/9

ส 1.2 ม.3/2, ม.3/4, ม.3/6,

รวม 8 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	2	อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ ตนนับถือสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก	5	5	-	3
3 - 4	2	อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือ ศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน	6	5	-	3
5 - 7	3	วิเคราะห์และประพจน์ติดตามแบบอย่างการ ดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/ เรื่องเล่าและศาสนิกชน	7	5	-	2
8 - 10	3	เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตาม หลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับ การทำงานและการมีครอบครัว	7	5	-	2
สอบกลางภาค						
11 - 12	2	สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญา ด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ ตนนับถือ	-	-	5	5
13 - 15	3	ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ ตาม หลักศาสนา ตามที่กำหนด	-	-	7	5
16 - 17	2	ปฏิบัติตนในศาสนพิธีพิธีกรรมได้ถูกต้อง	-	-	6	5
18 - 30	3	แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศา สนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	-	-	7	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส23106 รายวิชา พระพุทธศาสนา 6
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

เวลา 20 ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้ พระพุทธ เกี่ยวกับการสัมมนาพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน การศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่าง ๆ เช่น ปางมารวิชัย ปางปฐมเทศนา ปางลีลา ปางประจำวันเกิด ชาตก เรื่อง สุวัณณหังสชาตก พระธรรม เกี่ยวกับหลักธรรมที่ควรเจริญ มรรคมงคล 8 ปัญญา 3 สปัจริยธรรม 7 บุญกิริยาวัตถุ 10 อุบาสกธรรม 7 มงคลชีวิต มีศิลปวิทยา พบสมณะ ฟังธรรมตามกาล สนทนาธรรมตามกาล พุทธศาสนสุภาษิต สุตสุสั ลภเต ปญญั ผู้ฟังด้วยดียอมได้ปัญญา

พระสงฆ์ เกี่ยวกับพุทธสาวก พุทธสาวิกา พระเขมาเถรี พระเจ้าปเสนทิโกศล ศาสนิกชน ตัวอย่าง ศาสตราจารย์ สัจญา ธรรมศักดิ์ หน้าทีของพระภิกษุในการปฏิบัติตามหลักพระวินัย และจริยวัตรอย่างเหมาะสม การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ ในงานศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนา การแต่งกาย มารยาทการพูดกับพระภิกษุตามฐานะ การเป็นศิษย์ที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นขวาในทศ 6 ของพระพุทธศาสนา ศาสนพิธี เรื่อง พิธีทำบุญ งานมงคล งานอวมงคล การแสดงตนเป็นพุทธมามกะและการศึกษาเรื่ององค์ประกอบของพระพุทธศาสนา การรวมตัวขององค์ชาวพุทธ การปลุกจิตสำนึกในด้านการบำรุงรักษาวัด และพุทธสถานให้เกิดประโยชน์

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนามีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา มีวินัย ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะ และสามารถนำหลักไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยรวม

ตัวชี้วัด

- ส 1.1 ม.3/2, ม.3/4, ม.3/6, ม.3/8, ม.3/10
- ส 1.2 ม.3/1, ม.3/3, ม.3/5, ม.3/7
- รวม 9 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 2	2	วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขแก่โลก	5	4	-	2
3 – 4	2	วิเคราะห์พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆ หรือประวัตินักบวชที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	5	4	-	2
5 – 6	2	อธิบายสังฆคณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	5	4	-	2
7 – 8	2	เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือ วิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	5	4	-	2
9 - 10	2	วิเคราะห์ความแตกต่างและยอมรับวิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่นๆ	5	4		2
สอบกลางภาค						
11 – 12	2	วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของสาวก และปฏิบัติตนต่อสาวก ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	-	-	5	5
13 – 15	3	ปฏิบัติหน้าที่ของศาสนิกชนที่ดี	-	-	7	5
16 – 17	2	อธิบายประวัติวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนด และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	-	-	6	5
18 – 30	3	นำเสนอแนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ	-	-	7	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส21161 รายวิชา ประวัติศาสตร์ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษา/ วิเคราะห์ สร้างความคิดรวบยอด แก้ปัญหา สื่อสารโดยนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ในเรื่องต่อไปนี้

ความสำคัญของเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับ เวลาและช่วงเวลา สำหรับศึกษาประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ และความสำคัญของอดีตที่มีต่อปัจจุบันและอนาคต ตัวอย่างการใช้เวลาช่วงเวลา และยุคสมัยที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ศักราชตามระบบต่างๆ ที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ ที่มาของศักราชที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทยได้แก่ จ.ศ./ม.ศ./ร.ศ./พ.ศ./ค.ศ./และฮ.ศ. วิธีการเทียบศักราชต่างๆ และตัวอย่างการเทียบ ตัวอย่างการใช้ศักราชต่างๆที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย วิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ และวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันตัวอย่างหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยสุโขทัยทั้งหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง เช่น ข้อความในศิลาจารึกสมัยสุโขทัย นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทยที่มีอยู่ในท้องถิ่นตนเองในสมัยใดก็ได้ (สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์) และเหตุการณ์สำคัญในสมัยสุโขทัย พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เกี่ยวกับที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านต่างๆ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความร่วมมือผ่านการรวมกลุ่มเป็นอาเซียนของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถือว่าเป็นพัฒนาการของภูมิภาค

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบเข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้ มีวินัย รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และรักความเป็นไทย สามารถนำวิชาประวัติศาสตร์ไปใช้ประกอบในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง

ตัวชี้วัด

ส 4.1 ม.1/1, ม.1/2, ม.1/3

ส 4.2 ม.1/1

รวม 4 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 5	5	วิเคราะห์ความสำคัญของเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์	12	10	-	8
9 – 10	5	เทียบศักราชตามระบบต่างๆ ที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์	13	10	-	7
สอบกลางภาค						
11 – 15	5	นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	-	-	12	8
16 – 20	5	อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	-	-	13	7
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส21162 รายวิชา ประวัติศาสตร์ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ สร้างความความคิดรวบยอด สื่อสารการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ในเรื่องต่อไปนี้ ความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกี่ยวกับที่ตั้ง และความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น แหล่งมรดกโลกในประเทศต่างๆของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อิทธิพลของอารยธรรมโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน เรื่องราวในประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป เกี่ยวกับรัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัย ตามพรลิง ทวาราวดี พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยด้านต่างๆ เกี่ยวกับรัฐไทยในดินแดนไทย เช่น ล้านนา นครศรีธรรมราช สุพรรณภูมิ อิทธิพลของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย สมัยสุโขทัยและสังคมไทยในปัจจุบัน เกี่ยวกับการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก) พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วัฒนธรรมสมัยสุโขทัย เช่น ภาษาไทย วรรณกรรม ประเพณีสำคัญ ศิลปกรรมไทย ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย เช่น การชลประทานเครื่องสังคโลก ความเสื่อมของอาณาจักรสุโขทัย

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและดำรงความเป็นไทย สามารถวิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัยและสังคมไทยในปัจจุบัน ทำให้นักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย สามารถนำการเรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาเรื่องราวในอดีตเชื่อมโยงจนถึงปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง

ตัวชี้วัด

ส 4.2 ม.1/2

ส 4.3 ม.1/1, ม.1/2, ม.1/3

รวม 4 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 5	5	ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	12	10	-	8
9 – 10	5	อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป	13	10	-	7
สอบกลางภาค						
11 – 15	5	วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านต่างๆ	-	-	12	8
16 – 20	5	วิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัยและสังคมไทยในปัจจุบัน	-	-	13	7
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส22163 รายวิชา ประวัติศาสตร์ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ สร้างความความคิดรวบยอด สื่อสาร แก้ปัญหา การนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ในเรื่อง ความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ อย่างง่ายๆ เช่น ศึกษาภูมิหลังของผู้นำหรือผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ช่วงระยะเวลา รูปลักษณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ เกี่ยวกับตัวอย่างการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเองหรือหลักฐานสมัยอยุธยา ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ในสมัยอยุธยาและธนบุรี เช่นข้อความบางตอนในพระราชพงศาวดารอยุธยา จดหมายเหตุชาวต่างชาติ การแยกแยะระหว่างข้อมูลกับความคิดเห็น รวมทั้งความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ของภูมิภาคเอเชียเกี่ยวกับที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่างๆ ในทวีปเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ของภูมิภาคเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชียเกี่ยวกับที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมตะวันออก และแหล่งมรดกโลกในประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชีย อิทธิพลของอารยธรรมโบราณที่มีต่อภูมิภาคเอเชียในปัจจุบัน

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบเข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ใฝ่เรียนรู้ สามารถนำการเรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ไปใช้ประกอบในการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวในอดีต เชื่อมโยงถึงปัจจุบัน

ตัวชี้วัด

ส 4.1 ม.2/1, ม.2/2, ม.2/3

ส 4.2 ม.2/1

รวม 4 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 5	5	ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานของประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ	12	10	-	8
9 – 10	5	วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	13	10	-	7
สอบกลางภาค						
11 – 15	5	เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ	-	-	12	8
16 – 20	5	อธิบายพัฒนาการทาง เศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาคเอเชีย	-	-	13	7
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส22164 รายวิชา ประวัติศาสตร์ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา ปัจจัยที่มีผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 และการกู้เอกราช ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย สมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคนและศิลปวัฒนธรรม การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 และการกู้เอกราชและการสถาปนาอาณาจักร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย สมัยธนบุรี วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลของไทย ที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 พระสุริโยทัย พระนเรศวรมหาราช พระนารายณ์มหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (ด้วง) สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท (บุญมา)

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย มีวินัย อยู่อย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ตัวชี้วัด

ส 4.2 ม.2/2

ส 4.3 ม.2/1, ม.2/2, ม.2/3

รวม 4 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 5	5	ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณใน ภูมิภาคเอเชีย	12	10	-	8
9 – 10	5	วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและ ธนบุรีในด้านต่างๆ	13	10	-	7
สอบกลางภาค						
11 – 15	5	วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความ เจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา	-	-	12	8
16 – 20	5	ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและ ธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการ พัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา	-	-	13	7
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส23165 รายวิชา ประวัติศาสตร์ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ ต่างๆ ของโลก (ยกเว้นเอเชีย) ที่มีผลต่อพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาคต่างๆ ของโลก (ยกเว้นเอเชีย) อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกโดยสังเขปความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เช่น สงครามโลกครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 สงครามเย็น องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติ จากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น มีวินัย อยู่อย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์ สุจริตมุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ตัวชี้วัด

ส 4.1 ม.3/1, ม. 3/2

ส 4.2 ม.3/1, ม. 3/2

รวม 4 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 5	5	วิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์	12	10	-	8
9 – 10	5	ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่างๆ ที่น่าสนใจ	13	10	-	7
สอบกลางภาค						
11 – 15	5	อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาคต่างๆ ในโลกโดยสังเขป	-	-	12	8
16 – 20	5	วิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตลอดจนความพยายามในการขจัดปัญหาความขัดแย้ง	-	-	13	7
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส23166 รายวิชา ประวัติศาสตร์ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้ การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานีของไทย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทย ในสมัยสมัยรัตนโกสินทร์ บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์ จักรีในการสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงของชาติ พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ทางการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตามช่วงสมัยต่างๆ เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีผลต่อการพัฒนาชาติไทย เช่น การทำสนธิสัญญาเบาว์ริง ในสมัยรัชการที่ 4 การปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยวิเคราะห์ สาเหตุปัจจัย และผลของเหตุการณ์ต่างๆ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทยจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ บทบาทของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันในสังคมโลก

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีความรักความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย มีวินัย อยู่อย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ตัวชี้วัด

ส 4.3 ม. 3/1, ม. 3/2, ม.3/3, ม.3/4

รวม 4 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 5	5	วิเคราะห์พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่างๆ	12	10	-	8
9 – 10	5	วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์	13	10	-	7
สอบกลางภาค						
11 – 15	5	วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์และอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทย	-	-	12	8
16 – 20	5	วิเคราะห์บทบาทของไทยในสมัยประชาธิปไตย	-	-	13	7
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 20231 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

มีส่วนร่วมอนุรักษ์มารยาทไทยในการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ของความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องมีเหตุผล รอบคอบ หลักการทรงงาน ในเรื่องการใช้ธรรมชาติดูแลธรรมชาติ การปลูกป่าในใจคน และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม การตัดสินใจโดยใช้เหตุผล มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมของ ห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยใน ตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิด จากการกระทำของตนเองยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ใน เรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกันอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้าง ค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติเพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาควิชาใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่าง สันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มารยาทไทย
2. แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม
3. เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
4. เป็นแบบอย่างของความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
7. มีส่วนร่วมตรวจสอบข้อมูล และรับผิดชอบในการตัดสินใจ ในกิจกรรมต่าง ๆ

8. ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน

9. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี

10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

ลำดับที่	จำนวนชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อนกลางภาค	กลางภาค	หลังกลางภาค	ปลายภาค
1 - 2	2	มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกไทย	5	4	-	1
3 - 4	2	แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม	5	4	-	1
5 - 6	2	เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	5	4	-	1
7 - 8	2	เป็นแบบอย่างของความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	5	4	-	1
9 - 10	2	ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5	4		1
สอบกลางภาค						
11 - 12	2	ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	-	-	5	5
13 - 14	2	มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ	-	-	5	5
15 - 16	2	ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน	-	-	5	5
17 - 18	2	มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี	-	-	5	5
19 - 20	2	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 20232 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2

เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

มีส่วนร่วมอนุรักษ์มารยาทไทยในการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ของความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องมีเหตุผล รอบคอบ หลักการทรงงาน ในเรื่องการใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ การปลูกป่าในใจคน และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม การตัดสินใจโดยใช้เหตุผล มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมของ ห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยใน ตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิด จากการกระทำของตนเองยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ ร่วมกันอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ด้วยการเคารพซึ่งกันและกันไม่แสดงกิริยาและ วาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี ด้วยการ เจริญไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้าง ค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติเพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาควิชาใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่าง สันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มารยาทไทย
2. แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม
3. เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
4. เป็นแบบอย่างของความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
7. มีส่วนร่วมตรวจสอบข้อมูลและรับผิดชอบต่อในการตัดสินใจ ในกิจกรรมต่าง ๆ

8. ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน

9. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี

10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

สัปดาห์ที่	จำนวนชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อนกลางภาค	กลางภาค	หลังกลางภาค	ปลายภาค
1 - 2	2	มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกมรดกไทย	5	4	-	1
3 - 4	2	แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม	5	4	-	1
5 - 6	2	เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	5	4	-	1
7 - 8	2	เป็นแบบอย่างของความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	5	4	-	1
9 - 10	2	ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5	4		1
สอบกลางภาค						
11 - 12	2	ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	-	-	5	5
13 - 14	2	มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ	-	-	5	5
15 - 16	2	ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน	-	-	5	5
17 - 18	2	มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี	-	-	5	5
19 - 20	2	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 20233 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์มรดกไทย ในการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออกและแนะนำผู้อื่นให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่า อนุรักษ์และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและแนะนำผู้อื่นให้มีการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยูกต์ และเผยแพร่พระบรมราชาบาท ในเรื่องการมีสติ ความขยัน อดทน หลักการทรงงาน ในเรื่องภูมิสังคม ขาดทุนคือกำไร และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการติดตามข่าวสารบ้านเมือง ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจต่อกิจกรรมของ ห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ และรู้ทันข่าวสาร ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ใฝ่หาความรู้ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกันโดยคำนึงถึงความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชีย ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในเรื่องการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาจากุหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ความขัดแย้งโดยสันติวิธีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ การใช้ของส่วนรวม ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์มรดกไทย
2. แสดงออกและแนะนำผู้อื่นให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม
3. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

4. เป็นแบบอย่างและแนะนำผู้อื่นให้มีความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
 5. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 6. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 7. มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ และรู้ทันข่าวสาร
 8. เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน
 9. มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี
 10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง
- รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

ลำดับที่	จำนวน ชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	2	มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์มรดกไทย	5	4	-	1
3 - 4	2	แสดงออกและแนะนำผู้อื่นให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม	5	4	-	1
5 - 6	2	เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	5	4	-	1
7 - 8	2	เป็นแบบอย่างและแนะนำผู้อื่นให้มีความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	5	4	-	1
9 - 10	2	ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการ ทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5	4		1
สอบกลางภาค						
11 - 12	2	ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	-	-	5	5
13 - 14	2	มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ และรู้ทันข่าวสาร	-	-	5	5
15 - 16	2	เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน	-	-	5	5
17 - 18	2	มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี	-	-	5	5
19 - 20	2	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 20234 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 4
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์มรดกไทย ในการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออกและแนะนำผู้อื่นให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่า อนุรักษ์และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและแนะนำผู้อื่นให้มีการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยูกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการเมือง ความขยัน อดทน หลักการทำงาน ในเรื่องภูมิสังคม ขาดทุนคือกำไร และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการติดตามข่าวสารบ้านเมือง ความกล้าหาญ ทางจริยธรรม การเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจต่อกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ และรู้ทันข่าวสาร ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ใฝ่หาความรู้ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันโดยคำนึงถึงความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชีย ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในเรื่องการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาจากหึงหวงผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ความขัดแย้งโดยสันติวิธีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ การใช้ของส่วนรวม ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์มรดกไทย
2. แสดงออกและแนะนำผู้อื่นให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม
3. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

4. เป็นแบบอย่างและแนะนำผู้อื่นให้มีความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
 5. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 6. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 7. มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ และรู้ทันข่าวสาร
 8. เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน
 9. มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี
 10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง
- รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

ลำดับที่	จำนวน ชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	2	มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์มรดกไทย	5	4	-	1
3 - 4	2	แสดงออกและแนะนำผู้อื่นให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม	5	4	-	1
5 - 6	2	เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	5	4	-	1
7 - 8	2	เป็นแบบอย่างและแนะนำผู้อื่นให้มีความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	5	4	-	1
9 - 10	2	ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการ ทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5	4		1
สอบกลางภาค						
11 - 12	2	ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	-	-	5	5
13 - 14	2	มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ และรู้ทันข่าวสาร	-	-	5	5
15 - 16	2	เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน	-	-	5	5
17 - 18	2	มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี	-	-	5	5
19 - 20	2	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 20235 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 5
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มีมารยาทไทย ในเรื่องการแสดงความเคารพ การสนทนาการแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออก แนะนำผู้อื่นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการเสียสละ ความซื่อสัตย์ หลักการทรงงาน ในเรื่องศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง มีส่วนร่วม และรับผิดชอบต่อ การตัดสินใจต่อกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการทำหน้าที่ของบุคคลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ท่ามกลางความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในเรื่องการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการป้องกันปัญหาความขัดแย้งในเรื่องทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ชู้สาว ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาควินัยใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มีมารยาทไทย
2. แสดงออก แนะนำผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ

3. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา
ไทย

4. เป็นแบบอย่างและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และ
เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

5. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

7. มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการทำหน้าที่ของบุคคล
เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ

8. เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน

9. มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง

10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	2	มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มี มารยาทไทย	5	4	-	1
3 - 4	2	แสดงออก แนะนำผู้อื่น และมีส่วนร่วมใน กิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ เสียสละ	5	4	-	1
5 - 6	2	เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาไทย	5	4	-	1
7 - 8	2	เป็นแบบอย่างและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	5	4	-	1
9 - 10	2	ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการ ทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5	4		1
สอบกลางภาค						
11 - 12	2	ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	-	-	5	5
13 - 14	2	มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการทำหน้าที่ของ บุคคลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ	-	-	5	5
15 - 16	2	เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคต่างๆ ของโลกอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน	-	-	5	5
17 - 18	2	มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการป้องกันปัญหา ความขัดแย้ง	-	-	5	5
19 - 20	2	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 20236 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 6
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มีมารยาทไทย ในเรื่องการแสดงความเคารพ การสนทนาการแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออก แนะนำผู้อื่นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราชาบาท ในเรื่องการเสียสละ ความซื่อสัตย์ หลักการทรงงาน ในเรื่องศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง มีส่วนร่วม และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจต่อกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการทำหน้าที่ของบุคคลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ท่ามกลางความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในเรื่องการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการป้องกันปัญหาความขัดแย้งในเรื่องทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ชู้สาว ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มีมารยาทไทย
2. แสดงออก แนะนำผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ

3. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
 4. เป็นแบบอย่างและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
 5. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 6. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 7. มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการทำหน้าที่ของบุคคล เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ
 8. เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน
 9. มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง
 10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง
- รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้**

ผลการเรียนรู้

ลำดับที่	จำนวน ชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	2	มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มี มารยาทไทย	5	4	-	1
3 - 4	2	แสดงออก แนะนำผู้อื่น และมีส่วนร่วมใน กิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ เสียสละ	5	4	-	1
5 - 6	2	เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน และประยุกต์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาไทย	5	4	-	1
7 - 8	2	เป็นแบบอย่างและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	5	4	-	1
9 - 10	2	ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการ ทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5	4		1
สอบกลางภาค						
11 - 12	2	ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	-	-	5	5
13 - 14	2	มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการทำหน้าที่ของ บุคคลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ	-	-	5	5
15 - 16	2	เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคต่างๆ ของโลกอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน	-	-	5	5
17 - 18	2	มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการป้องกันปัญหา ความขัดแย้ง	-	-	5	5
19 - 20	2	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส21241 รายวิชา การป้องกันการทุจริต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.1

รหัสวิชา ส21241 การป้องกันการทุจริต 1 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.1 ภาคเรียนที่ 1

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
1	1.การคิดแยกแยะ ระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนและ ผลประโยชน์ ส่วนรวม	1.การคิดแยกแยะ	2	10	7	3	-	-
		2. ระบบคิดฐาน 2	2	10	7	3	-	-
		3.ระบบคิดฐาน 10	2	10	7	3	-	-
		4. ความแตกต่างระหว่างจริยธรรม และ การทุจริต (ชุมชน สังคม)	2	10	7	3	-	-
		5.ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ ส่วนรวม (ชุมชน สังคม)	1	5	2	3		
		6.การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วน ตน และผลประโยชน์ส่วนรวม (ชมุ ชน สังคม)	1	5	-	3	2	-
		7. ผลประโยชน์ทับซ้อน (ชุมชน สังคม)	1	5	-	2	3	-
		8. รูปแบบของผลประโยชน์ทับ ซ้อน (ชุมชน สังคม)	1	5	-	-	5	-
2	2. ความสะอาด และความไม่ทน ต่อการทุจริต	1.การทำงานบ้าน/ชิ้นงาน	1	5	-	-	2	3
		2.การทำเวร/การทำความสะอาด	1	5	-	-	2	3
		3. การสอบ	2	10	-	-	5	5
		4. การแต่งกาย / การเข้าแถว	2	10	-	-	5	5
		5. การเลือกตั้ง	1	5	-	-	3	2
		6. กิจกรรมนักเรียน (ห้องเรียน)	1	5	-	-	3	2
			20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส21242 รายวิชา การป้องกันการทุจริต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความสะอาด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสะอาดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้สะอาดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.1

รหัสวิชา ส21242 การป้องกันการทุจริต 2 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.1 ภาคเรียนที่ 2

เวลาเรียน 1ชั่วโมง/สัปดาห์ 20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
3 10 ชั่วโมง 50 คะแนน	3. STRONG / จิตพอเพียง ด้านการทุจริต	- ความพอเพียง	2	10	10	-		
		- ความโปร่งใส	2	10	10	-		
		- ความตื่นรู้ / ความรู้	2	10	5	5		
		- ต่อด้านทุจริต	2	10	5	5		
		- มุ่งไปข้างหน้า	1	5		5		
		- ความเอื้ออาทร	1	5		5		
4 10 ชั่วโมง 50 คะแนน	4. พลเมืองกับ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	- การเคารพสิทธิหน้าที่ต่อตนเอง และผู้อื่น	2	10			10	-
		- ระเบียบ กฎ กติกา กฎหมาย	2	10			5	5
		- ความรับผิดชอบต่อตนเองและ ผู้อื่น/ สังคม	2	10			5	5
		- ความเป็นพลเมือง	2	10			5	5
		- ความเป็นพลโลก * จัดนิทรรศการ	2	10			5	5
รวม			20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส22241 รายวิชา การป้องกันการทุจริต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต ฐานที่หนึ่งของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.2

รหัสวิชา ส22241 การป้องกันการทุจริต 3 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.2 ภาคเรียนที่ 1

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
1 12 ชั่วโมง 60 คะแนน	1.การคิด	1.การคิดแยกแยะ	2	10	7	3	-	-
	แยกแยะ	2. ระบบคิดฐาน 2	2	10	7	3	-	-
	ระหว่าง	3.ระบบคิดฐาน 10	2	10	7	3	-	-
	ผลประโยชน์	4. ความแตกต่างระหว่างจริยธรรม	1	5	2	3	-	-
	ส่วนตนและ	และ การทุจริต (ชุมชน สังคม)						
	ผลประโยชน์	5.ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์	2	10	7	3		
	ส่วนรวม	ส่วนรวม (ชุมชน สังคม)						
	คะแนน	6.การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วน	1	5	-	3	2	-
	ตน และผลประโยชน์ส่วนรวม (ชมุ							
	ชน สังคม)							
	7. ผลประโยชน์ทับซ้อน (ชุมชน	1	5	-	2	3	-	
	สังคม)							
	8. รูปแบบของผลประโยชน์ทับ	1	5	-	-	5	-	
	ซ้อน (ชุมชน สังคม)							
2 8 ชั่วโมง 40 คะแนน	2. ความละเอียด	1.การทำงานบ้าน/ชิ้นงานกันเอง	1	5	-	-	2	3
	และความไม่ทน	แกะ						
	ต่อการทุจริต	2.รู้หน้าที่การทำเวร/การทำความ	1	5	-	-	2	3
		สะอาด						
		3. การสอบ	2	10	-	-	5	5
		4. การแต่งกาย	1	5	-	-	3	2
		5. การเข้าแถว มารยาทคนดี	1	5			3	2
	6. การเลือกตั้ง	1	5	-	-	3	2	
	7. การมารวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์	1	5	-	-	2	3	
	ด้านทุจริต							
			20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส22242 รายวิชา การป้องกันการทุจริต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.2

รหัสวิชา ส22242 การป้องกันการทุจริต 4 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.2 ภาคเรียนที่ 2

เวลาเรียน 1ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
3 10 ชั่วโมง 50 คะแนน	3. STRONG / จิตพอเพียง ด้านการทุจริต	- ความพอเพียง	2	10	7	3	-	-
		- ความโปร่งใส	2	10	7	3	-	-
		- ความตื่นรู้ / ความรู้	1	5	3	2	-	-
		- ต่อด้านทุจริต	1	5	3	2	-	-
		- มุ่งไปข้างหน้า	2	10	5	5	-	-
		- ความเอื้ออาทร	2	10	5	5	-	-
4 10 ชั่วโมง 50 คะแนน	4. พลเมืองกับ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	- การเคารพสิทธิหน้าที่ต่อตนเอง และผู้อื่น	2	10	-	-	7	3
		- ระเบียบ กฎ กติกา กฎหมาย	2	10	-	-	7	3
		- ความรับผิดชอบต่อตนเองและ ผู้อื่น/ สังคม	2	10	-	-	8	2
		- ความเป็นพลเมือง	2	10	-	-	8	2
		- ความเป็นพลโลก	2	10	-	-	-	10
			20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส23241 รายวิชา การป้องกันการทุจริต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.3

รหัสวิชา ส23241 การป้องกันการทุจริต 5 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.3 ภาคเรียนที่ 1

เวลาเรียน 1ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
					รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
1 12 ชั่วโมง 60 คะแนน	1.การคิด แยกแยะ ระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนและ ผลประโยชน์ ส่วนรวม		1.การคิดแยกแยะ	2	10	6	4	-	-
			2. ระบบคิดฐาน 2	2	10	6	4	-	-
			3.ระบบคิดฐาน 10	2	10	6	4	-	-
			4. ความแตกต่างระหว่างจริยธรรม และ การทุจริต (ชุมชน สังคม)	2	10	6	4	-	-
			5.ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ ส่วนรวม (ชุมชน สังคม)	2	10	6	4		
			6.ผลประโยชน์ทับซ้อน และ รูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน (ชุมชน สังคม)	2	10	-	-	10	-
2 8 ชั่วโมง 40 คะแนน	2. ความละเอียด และความไม่ทน ต่อการทุจริต		1.การทำงานบ้าน/ชิ้นงาน	1	5	-	-	2	3
			2.การทำเวร/การทำความสะอาด	1	5	-	-	2	3
			3. การสอบ	2	10	-	-	5	5
			4. การแต่งกาย	2	10	-	-	5	5
			5. การเลือกตั้ง	1	5			3	2
			6.การรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์ด้าน ทุจริต	1	5	-	-	3	2
รวม				20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส23242 รายวิชา การป้องกันการทุจริต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.3

รหัสวิชา ส23242 การป้องกันการทุจริต 6 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.3 ภาคเรียนที่ 2

เวลาเรียน 1ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
3 10 ชั่วโมง 50 คะแนน	3. STRONG / จิตพอเพียง ด้านการทุจริต	- ความพอเพียง	1	5	5	-	-	-
		- ความโปร่งใส	1	5	5	-	-	-
		- ความตื่นรู้ / ความรู้	2	10	5	5	-	-
		- ต่อด้านทุจริต	2	10	5	5	-	-
		- มุ่งไปข้างหน้า	2	10	5	5	-	-
- ความเอื้ออาทร	2	10	5	5	-	-		
4 10 ชั่วโมง 50 คะแนน	4. พลเมืองกับ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	- การเคารพสิทธิหน้าที่ต่อตนเอง และผู้อื่น	2	10	-	-	10	-
		- ระเบียบ กฎ กติกา กฎหมาย	3	15	-	-	10	5
		- ความรับผิดชอบต่อตนเองและ ผู้อื่น/ สังคม	2	10	-	-	5	5
		- ความเป็นพลเมือง	2	10	-	-	5	5
		- ความเป็นพลโลก * จัณนิทรรศการ	1	5	-	-	-	5
รวม			20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส31121 รายวิชา หน้าที่พลเมืองฯ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 60 ชั่วโมง

จำนวน 1.5 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ไขปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้ ปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายแพ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว ตติกรรมสัญญา กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว นิติกรรมสัญญา กฎหมายอาญา กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปัจจุบัน กฎหมายเกี่ยวกับการรับราชการทหาร กฎหมายภาษีอากร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคม สถาบันทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมการแก้ไขปัญหาและแนวทางพัฒนาสังคมการปฏิบัติตนและมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและเสนอแนวทางพัฒนา เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ แนวคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศในเวทีโลกที่มีผลประเทศไทย สาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในปัจจุบันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศและแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลเกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทย กับวัฒนธรรมสากล แนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดงาม และวิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ประพฤติปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัด

ส 2.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/4, ม.4-6/5

ส 2.2 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/4

รวม 9 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	6	วิเคราะห์และปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคม	5	4	-	2
3 - 4	6	วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	5	4	-	2
5 - 6	6	ปฏิบัติตนและมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก	5	4	-	2
7 - 8	6	ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเสนอแนวทางพัฒนา	5	4	-	2
9 - 10	6	วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากล	5	4	-	2
สอบกลางภาค						
11 - 12	6	วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข	-	-	6	5
13 - 15	9	เสนอแนวทางทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจและการกระสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ	-	-	6	5
16 - 18	9	วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	-	-	7	5
19 - 20	6	เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	-	-	6	5
สอบปลายภาค						
20	60	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส31161 รายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2

เวลา 40 ชั่วโมง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบรัดรอบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเข้าตระหนัเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้ ความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย ปัจจัยส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และ วัฒนธรรมไทยซึ่งมีผลต่อสังคมไทย ในยุคปัจจุบัน ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย วางแผนกำหนดแนวทางและการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย

มีความรักชาติ รักความเป็นไทย ใฝ่เรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ตัวชี้วัด

ส 4.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2

ส 4.3 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/4, ม.4-6/5

รวม 7 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 10	20	ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ	25	20	-	5
สอบกลางภาค						
11 – 20	20	สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ	-	-	25	25
สอบปลายภาค						
20	40	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส32141 รายวิชา เศรษฐศาสตร์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1

เวลา 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ไขปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้ การกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ เกี่ยวกับ ระบบเศรษฐกิจของในปัจจุบัน ผลดีและผลเสียของระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ตลาดและประเภทของตลาด ข้อดีข้อเสียของตลาดประเทศต่างๆ ตลาดและประเภทของตลาด ข้อดี และข้อเสียของตลาดประเภทต่างๆ การกำหนดราคาตามอุปสงค์และอุปทาน การกำหนดราคาในเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อสังคมไทย การกำหนดค่าจ้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และอัตราค่าจ้างแรงงานในสังคมไทย บทบาทของรัฐในการแทรกแซงราคาและการควบคุมราคาเพื่อการแจกจ่ายและจัดสรรในทางเศรษฐกิจ ความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคมของประเทศเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและบริการ ปัญหาการพัฒนาประเทศที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนและประเทศ ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชน และเสนอแนวทางแก้ไขในเรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจใน ชุมชน แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ตัวอย่าง การรวบรวมกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาของเศรษฐกิจชุมชน

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ ประพฤติปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัด

ส 3.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/4

รวม 4 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 5	10	อธิบายรายการกำหนดราคาและค่าจ้างระบบ เศรษฐกิจ	12	10	-	3
6 – 10	10	ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ	13	10	-	2
สอบกลางภาค						
11 – 15	10	ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการ พัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนและประเทศ	-	-	12	13
16 – 20	10	วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนและเสนอ แนวทางแก้ไข	-	-	13	12
สอบปลายภาค						
20	40	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส32101 รายวิชา พระพุทธศาสนา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 40 ชั่วโมง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

พระพุทธ เกี่ยวกับลักษณะของสังคมชมพูทวีปและคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุด พระพุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากลและมีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง ประวัติพระพุทธเจ้า การก่อตั้งพระพุทธศาสนา วิธีการสอนและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามแนวพุทธจริยา พุทธประวัติด้านการบริหารและการดำรงรักษาพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในวันสำคัญและเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ชาดก เรื่อง พระเวสสันดรชาดก พระมโหสถชาดก **พระธรรม** เกี่ยวกับพระรัตนตรัย ความหมายและคุณค่าของพุทธะ ธรรมะ สังฆะ อริยสัจ 4 ทุกข์(ธรรมที่ควรรู้) ชั้น 5 นามรูป สมุทัย(ธรรมที่ควรละ) วิตก 3 (ธรรมที่ควรละ) หลักกรรม นิยาม 5 นิโรธ(ธรรมที่ควรละ) ภาวนา 4 มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) พระสัทธรรม 3 ปัญญาวิมุตติธรรม 4 พละ 5 อุบาสกธรรม 5 สันโดษ ธิภูมิจิตตสังกตสังวัตตนิกรธรรม 4 โภคอาทิยะ 5 อริยวัฑฒิ 5 มงคล 38 ลูกโลกธรรมจิตไม่หวั่นไหว จิตไม่เศร้าโศก จิตไม่มัวหมอง จิตเกษม สงเคราะห์ภรรยา สงเคราะห์บุตร พุทธศาสนสุภาษิต จิตต์ ทนตํ สุขาวหํ / น อัจจาวจํ ปณชิตา ทสฺสยนติ / นตถิ โลเก อนินทิตโต / โภธํ ฆตฺวา สุขํ เสตติ / สนตฺถุสฺสึ ปรมํ ธนํ / อธิมาทานํ ทุกขํ โลเก ความสำคัญและคุณค่าของพระไตรปิฎก ตัวอย่างผลที่เกิดจากการทำความดี ความชั่ว การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบอริยสัจตามหลักธรรมอริยสัจ 4 วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญญลักษณะ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา สวดมนต์แปล แผ่เมตตา คติธรรม วันสำคัญและเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนา การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในวันสำคัญและเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนา การบริหารจัดการและเจริญปัญญาตามหลักสติปัญญา **พระสงฆ์** เกี่ยวกับพุทธสาวก พุทธสาวิกา พระอัสสชิ พระกิสาโคตรมีเถรี พระนางมัลลิกา หมอชีวก โกมารภัจ พระธัมมทินนาเถรี จิตตคหบดี ศาสนิกชนตัวอย่าง พระนาคเสน-พระยามิลินท์ สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต สุขีพ ปุญญาอนุภาพ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ดร.เอ็มเบตการ์ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดีต่อพระภิกษุในเรื่องการเข้าใจกิจของพระภิกษุ เช่น การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเป็นนักรบขที่ตี คุณสมบัติของทนายและปฎิคาทก ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม การรักษาศีล 8 การเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นสมาชิกขององค์กรชาวพุทธ การเป็นชาวพุทธที่ดีตามหลักทศ 6 ประเภทของศาสนพิธีในพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีเนื่องด้วย พุทธบัญญัติ เรื่อง พิธีถวายผ้าอาบน้ำฝน พิธีทอดกฐิน พิธีปวารณาพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามะกะ พิธีเวียนเทียน ถวายสังฆทาน ศาสนพิธีที่ทำ พระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวเนื่อง เรื่องการทำบุญเลี้ยงพระในโอกาสต่างๆ ศาสนาสากล เกี่ยวกับประวัติ ศาสดาของศาสนาอื่น คือ พระนุฮัมมัด และพระเยซู

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนามีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา มีวินัย ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะ และสามารถนำหลักไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยรวม

ตัวชี้วัด

ส. 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/4, ม.4-6/5, ม.4-6/6, ม.4-6/7, ม.4-6/8,
ม.4-6/9, ม.4-6/10, ม.4-6/11, ม.4-6/12, ม.4-6/13, ม.4-6/14, ม.4-6/15,
ม.4-6/16, ม.4-6/17, ม.4-6/18, ม.4-6/19, ม.4-6/20, ม.4-6/21, ม.4-6/22

ส. 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/4, ม.4-6/5

รวม 27 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 2	4	- วิเคราะห์สังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทาง ศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัย ของศาสนาที่ตนนับถือ - วิเคราะห์ พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึก ตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการ สอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือ วิเคราะห์ประวัติศาสตร์ศาสนาที่ตนนับถือ	4	3	-	2
3 – 4	4	- วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหาร และการ อารงรักษาศาสนา หรือ วิเคราะห์ประวัติศาสตร์ ศาสนาที่ตนนับถือ - วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางใน พระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับ ถือ - วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธา และปัญญาที่ ถูกต้องในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของ ศาสนาที่ตนนับถือ	4	4	-	1
5 – 6	4	- วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยใน พระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับ ถือ - วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนากับหลัก วิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือน - วิเคราะห์การฝึกฝนและพัฒนาตนเอง การ พึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือน	4	3	-	2
7	2	- วิเคราะห์พระพุทธศาสนาว่า เป็นศาสตร์แห่ง การศึกษาซึ่งเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยกับ วิธีการแก้ปัญหา หรือแนวคิดของศาสนาที่ ตนนับถือน	4	3	-	2

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
		- วิเคราะห์พระพุทธศาสนาในการฝึกตนไม่ให้ประมาท มุ่งประโยชน์และสันติภาพบุคคล สังคมและโลก หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ				
8	2	- วิเคราะห์พระพุทธศาสนากับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบ ยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ - วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา เกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมืองและ สันติภาพ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ	4	3	-	2
9 -10	4	- วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลัก คำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ - วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่างการดำเนินชีวิต จากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชน ตัวอย่าง - วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการ สังคายนา พระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ ตนนับถือ และการเผยแผ่	5	4	-	1
สอบกลางภาค						
11 - 12	4	- เชื่อมันต่อผลของการทำความดี ความชั่ว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และ ตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมี เหตุผลถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และ กำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อการ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และอยู่ร่วมกันเป็นชาติ อย่างสมานฉันท์ - อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่นๆ โดยสังเขป	-	-	5	4

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
13 – 14	4	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของค่านิยม จริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและ พฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนา ต่างๆ เพื่อขจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันใน สังคมอย่างสันติสุข - เห็นคุณค่า เชื่อมั่น และมุ่งมั่นพัฒนาชีวิตด้วย การพัฒนาจิตและพัฒนาศาสตร์การเรียนรู้ด้วยวิธีคิด แบบโยนิโสมนสิการหรือการพัฒนาจิตตาม แนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ - สวดมนต์ แผ่เมตตา และบริหารจัดการและเจริญ ปัญญาตามหลักสติปัญญา หรือตามแนวทางของ ศาสนาที่ตนนับถือ 	-	-	5	4
15 - 16	4	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุขของศาสนาอื่นๆ และชักชวน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญ ของการทำความดีต่อกัน - เสนอแนวทางการจัดกิจกรรม ความร่วมมือของ ทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม 	-	-	5	4
17 – 18	4	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวก สมาชิกใน ครอบครัว และคนรอบข้าง - ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธีพิธีกรรมตาม หลักศาสนาที่ตนนับถือ - แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตน เป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ 	-	-	5	4
19 – 20	4	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัน สำคัญทางศาสนา และเทศกาลที่สำคัญของ 	-	-	5	4

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
		ศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง - สัมมนาและเสนอแนะแนวทางในการดำรงรักษา ศาสนาที่ตนนับถือ อันส่งผลถึงการพัฒนาตน พัฒนาชาติและโลก				
สอบปลายภาค						
20	40	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส33162 รายวิชา ประวัติศาสตร์สากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 40 ชั่วโมง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ คุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อการศึกษาศาสตร์สาขาสากล อารยธรรมลุ่มแม่น้ำไทกริส – ยูเฟรทีส ไนล์หวางเหอ ลินธุ และอารยธรรมกรีกโรมัน การติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน การขยาย การล่าอาณานิคมของประเทศในยุโรปไปยังทวีปอเมริกา แอฟริกาและเอเชีย และผลกระทบ ความร่วมมือและความขัดแย้งของมนุษยชาติในโลก สถานการณ์สำคัญของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 21

โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญของการศึกษาศาสตร์สาขาสากล มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบ

ตัวชี้วัด

ส 4.1 ม. 4-6/1

ส 4.2 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3 ม. 4-6/4

รวม 5 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา ส33162 ประวัติศาสตร์สากล
เวลา 40 ชั่วโมง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1
จำนวน 1 หน่วยกิต

จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
		ก่อน กลางภาค	กลางภาค	หลัง กลางภาค	ปลายภาค
10	1. ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและ ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ	10	10	-	-
10	2. วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก	15	10	-	-
7	3. วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่างๆที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน	-	-	10	10
7	4. วิเคราะห์ผลกระทบของการขยายอิทธิพลของประเทศในยุโรปไปยังทวีปอเมริกา แอฟริกาและเอเชีย	-	-	10	10
6	5. วิเคราะห์สถานการณ์ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑	-	-	5	10
รวม		25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส33181 รายวิชา ภูมิศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา 40 ชั่วโมง จำนวน 1 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพ หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยและทวีปต่างๆ การประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลกว่าเป็นผลจากการกระทำของมนุษย์หรือธรรมชาติ สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและโลก มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาบอบบาทขององค์การและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม ในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทั้งในประเทศไทยและโลก การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการกลุ่ม

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการสืบค้นข้อมูล มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย มีจิตสาธารณะ เห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในการร่วมมือกันแก้ปัญหาอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

ส 5.1	ม.4-6/1 ม.4-6/2 ม.4-6/3
ส 5.2	ม.4-6/1 ม.4-6/2 ม.4-6/3 ม.4-6/4
รวม	7 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา ส33181 ภูมิศาสตร์
เวลา 40 ชั่วโมง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1
จำนวน 1 หน่วยกิต

จำนวน ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	คะแนน			
		ก่อน กลางภาค	กลาง ภาค	หลัง กลางภาค	ปลาย ภาค
5	1. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์	9	7	-	-
5	2. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพซึ่งทำให้เกิดปัญหาและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก	8	7	-	-
5	3. ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์และนำภูมิสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	8	6	-	-
5	5. วิเคราะห์สถานการณ์ สาเหตุ และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก	-	-	7	7
5	6. ระบุมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหากฎหมายและนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม บทบาทขององค์การที่เกี่ยวข้อง และการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ	-	-	6	7
6	7. วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับกิจกรรมของมนุษย์ในการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น ทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตมนุษย์	-	-	6	8
4	วิเคราะห์แนวทาง และมีส่วนร่วมในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	-	-	6	8
รวม		25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ส33122 รายวิชา สังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 60 ชั่วโมง จำนวน 1.5 หน่วยกิต

วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่รวบรวมเนื้อหาของสังคมศึกษามัธยมปลายไว้ทั้งหมด เพื่อเป็นการขมวดวิชาให้เข้มข้นขึ้นทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชาสังคมศึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการสอบวัดความรู้ต่างๆ รวมถึงการสอบแข่งขันเพื่อเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย และได้นำองค์ความรู้ที่มีไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข รวมถึงการสืบสานประเพณี และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เนื้อหาทั้งหมดถูกแบ่งออกเป็น 5 สาระได้แก่ ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ตามลำดับ มีเนื้อหาตั้งแต่ ลักษณะสังคมชมพูทวีป ก่อนสมัยพุทธกาล การกำเนิดของแต่ละศาสนา หลักธรรมในการดับทุกข์ อริยสัจ 4 การปฏิบัติทางสายกลาง การอยู่ร่วมกันโดยหลักสังคหวัตถุ 4 รวมไปถึงประวัติของศาสนาในศาสนาต่างๆ กฎหมายต่างๆที่ใช้ในชีวิต โครงสร้างของสังคม วัฒนธรรมไทย ปัญหาการเมืองไทย พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ระบบเศรษฐกิจและระบบตลาด แบบต่างๆ กฎอุปสงค์ อุปทาน ภาวะเงินเฟ้อ เงินเฟ้อ นโยบายการเงิน การคลัง รวมถึงตัวชี้วัดการเติบโตทางเศรษฐกิจ ช่วงเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ อิทธิพลของโลกยุคโบราณที่ส่งผลต่อปัจจุบัน รวมถึงแนวคิดความเป็นมาของชนชาติไทย อาณาจักรโบราณในดินแดนไทย พระราชกรณียกิจและความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ การเลือกใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่มั่นคงถาวร นำไปเผยแพร่ นำไปใช้วางแผน และแก้ปัญหาในชีวิตอย่างถูกต้องต่อไป

ตัวชี้วัด

ส 1.1	ม.4-6/1 ม.4-6/4 ม.4-6/13 ม.4-6/17
ส 1.2	ม.4-6/1
ส 2.1	ม.4-6/1 ม.4-6/2 ม.4-6/3
ส 2.2	ม.4-6/1 ม.4-6/3
ส 3.1	ม.4-6/1 ม.4-6/2
ส 3.2	ม.4-6/1
ส 4.1	ม.4-6/1 ม.4-6/2
ส 4.2	ม.4-6/1 ม.4-6/2
ส 4.3	ม.4-6/1 ม.4-6/2
ส 5.1	ม.4-6/1 ม.4-6/2
ส 5.2	ม.4-6/2
รวม	22 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา ส33122สังคมศึกษา
เวลา 60 ชั่วโมง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2
จำนวน 1.5 หน่วยกิต

จำนวน ชั่วโมง	มาตรฐาน ตัวชี้วัด	คะแนน			
		ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1	1. วิเคราะห์สังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนา สมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของศาสนาที่ตนนับถือ	2	2	-	-
2	2. วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนา หรือ แนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	2	2	-	-
3	3. วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบ อริยสัจ ๔ หรือหลักคำสอน ของศาสนาที่ตนนับถือ	2	2	-	-
3	4. อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่นๆ โดยสังเขป	2	2	-	-
3	5. ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวก สมาชิกในครอบครัว และคนรอบข้าง	2	2	-	-
3	6. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก	2	2	-	-
3	7. วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม	3	2	-	-
3	8. ปฏิบัติตนและมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก	3	2	-	-
3	9. วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข	3	2	-	-
3	10. วิเคราะห์ความสำคัญและ ความจำเป็นที่ต้องธำรงรักษาไว้ซึ่ง การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	2	1	-	-
3	11. อภิปรายการกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ	2	1	-	-
สอบกลางภาค					
3	12. ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ	-	-	2	3
3	13. อธิบายบทบาทของรัฐบาลด้านนโยบายการเงิน การคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ	-	-	2	3

จำนวน ชั่วโมง	มาตรฐาน ตัวชี้วัด	คะแนน			
		ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
3	14. ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและ ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ	-	-	2	3
3	15. สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ	-	-	2	3
3	16. วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก	-	-	2	3
3	17. วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่างๆที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน	-	-	2	3
3	18. วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย	-	-	2	3
3	19. วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย	-	-	2	3
3	20. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลกซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์	-	-	3	3
2	21. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพซึ่งทำให้เกิดปัญหาและภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ	-	-	3	2
1	22. วิเคราะห์สถานการณ์ สาเหตุ และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและ ภูมิภาคต่างๆ ของโลก	-	-	3	1
60	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 30231 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 1
เวลา 20 ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
จำนวน 0.5 หน่วยกิต

มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ ในเรื่องการแสดงความเคารพการสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์และเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ใฝ่หาความรู้และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการเมืองระบอบประชาธิปไตย ความสามัคคี หลักการทรงงาน ในเรื่องระบอบประชาธิปไตย ไม่ติดตำรา บริการรวมที่จุดเดียว ใช้ธรรมปราบอธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ การติดตามและประเมินข่าวสารทางการเมืองและการรู้เท่าทันสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกันด้วยการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ใฝ่หาความรู้ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาครัฐมีใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ
2. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ และเผยแพร่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

3. เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

4. เป็นแบบอย่าง ประยุกต์และเผยแพร่ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

5. เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

6. ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ

7. มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ

8. รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ

9. คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล

10. ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม

11. เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน

12. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 12 ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 3	2	มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และ เผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ	4	4	-	1
3	1	เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ และ เผยแพร่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	4	3	-	1
4 – 5	2	เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และ สนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่น ในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	4	3	-	1
6 – 7	2	เป็นแบบอย่าง ประยุกต์และเผยแพร่ พระบรม ราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	4	3	-	1
8 – 9	2	เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็น พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	4	3	-	1
10	1	ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการ วิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ	5	4	-	1
สอบกลางภาค						
11 – 12	2	มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ	-	-	4	4
13	1	รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ	-	-	4	4
14 – 15	2	คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของ ข้อมูล	-	-	4	4
16 – 17	2	ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลาย ในสังคมพหุวัฒนธรรม	-	-	4	4
18 – 19	2	เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และ พึ่งพาซึ่งกันและกัน	-	-	4	4
20	1	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	4
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 30232 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 2
เวลา 20 ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
จำนวน 0.5 หน่วยกิต

มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ ในเรื่องการแสดงความเคารพการสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์และเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ใฝ่หาความรู้และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการเมืองระบอบประชาธิปไตย ความสามัคคี หลักการทรงงาน ในเรื่องระบอบประชาธิปไตย ไม่ติดตำรา บริการรวมที่จุดเดียว ใช้ธรรมปราบอธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ การติดตามและประเมินข่าวสารทางการเมืองและการรู้เท่าทันสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกันด้วยการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ใฝ่หาความรู้ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ
2. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ และเผยแพร่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

3. เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

4. เป็นแบบอย่าง ประยุกต์และเผยแพร่ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

5. เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

6. ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ

7. มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ

8. รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ

9. คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล

10. ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม

11. เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน

12. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 12 ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 – 3	2	มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และ เผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ	4	4	-	1
3	1	เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ และ เผยแพร่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	4	3	-	1
4 – 5	2	เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และ สนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่น ในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	4	3	-	1
6 – 7	2	เป็นแบบอย่าง ประยุกต์และเผยแพร่ พระบรม ราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	4	3	-	1
8 – 9	2	เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็น พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	4	3	-	1
10	1	ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ	5	4	-	1
สอบกลางภาค						
11 – 12	2	มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมี วิจารณญาณ	-	-	4	4
13	1	รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ	-	-	4	4
14 – 15	2	คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของ ข้อมูล	-	-	4	4
16 – 17	2	ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลาย ในสังคมพหุวัฒนธรรม	-	-	4	4
18 – 19	2	เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกัน และกัน	-	-	4	4
20	1	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	4
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 30233 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

แสดงออก แนะนำผู้อื่น และยกย่องบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องใฝ่หาความรู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการมีระเบียบวินัย ความสามัคคี หลักการทรงงาน ในเรื่องระเบิดจากข้างใน ไม่ติดตำรา บริการรวมที่จุดเดียว ใช้ธรรมปราบอธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ การติดตามและประเมินข่าวสารทางการเมืองและการรู้เท่าทันสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อคาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งโดยสันติวิธี ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง และสร้างเครือข่ายป้องกันปัญหาความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. แสดงออก แนะนำผู้อื่น และยกย่องบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
2. เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
3. เป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
5. ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ
6. มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ
7. รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ
8. คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล
9. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งโดยสันติวิธีและสร้างเครือข่ายการป้องกันปัญหา

ความขัดแย้ง

10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

สัปดาห์ที่	จำนวน ชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	2	แสดงออก แนะนำผู้อื่น และยกย่องบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ	5	4	-	1
3 - 4	2	เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	5	4	-	1
5 - 6	2	เป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5	4	-	1
7 - 8	2	เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	5	4	-	1
9 - 10	2	ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ	5	4		1
สอบกลางภาค						
11 - 12	2	มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ	-	-	5	5
13 - 14	2	รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ	-	-	5	5
15 - 16	2	คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล	-	-	5	5
17 - 18	2	มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้ง โดยสันติวิธีและสร้างเครือข่ายการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง	-	-	5	5
19 - 20	2	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 30234 รายวิชา หน้าที่พลเมือง 4
เวลา 20 ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
จำนวน 0.5 หน่วยกิต

แสดงออก แนะนำผู้อื่น และยกย่องบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องใฝ่หาความรู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการมีระเบียบวินัย ความสามัคคี หลักการทรงงาน ในเรื่องระเบิดจากข้างใน ไม่ติดตำรา บริการรวมที่จุดเดียว ใช้อัตราธรรมปราบอธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ การติดตามและประเมินข่าวสารทางการเมืองและการรู้เท่าทันสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อคาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งโดยสันติวิธี ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง และสร้างเครือข่ายป้องกันปัญหาความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สามารถจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. แสดงออก แนะนำผู้อื่น และยกย่องบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
2. เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
3. เป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
5. ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ
6. มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ
7. รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ
8. คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล
9. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งโดยสันติวิธีและสร้างเครือข่ายการป้องกันปัญหา

ความขัดแย้ง

10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

ลำดับที่	จำนวน ชั่วโมง	ผลการเรียนรู้	คะแนน			
			ก่อน กลาง ภาค	กลาง ภาค	หลัง กลาง ภาค	ปลาย ภาค
1 - 2	2	แสดงออก แนะนำผู้อื่น และยกย่องบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ	5	4	-	1
3 - 4	2	เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	5	4	-	1
5 - 6	2	เป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5	4	-	1
7 - 8	2	เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	5	4	-	1
9 - 10	2	ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ	5	4		1
สอบกลางภาค						
11 - 12	2	มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ	-	-	5	5
13 - 14	2	รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ	-	-	5	5
15 - 16	2	คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล	-	-	5	5
17 - 18	2	มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งโดยสันติวิธีและสร้างเครือข่ายการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง	-	-	5	5
19 - 20	2	ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	-	-	5	5
สอบปลายภาค						
20	20	รวม	25	20	25	30

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส31241 รายวิชา การป้องกันการทุจริต 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความสะอาด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสะอาดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้สะอาดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.4

รหัสวิชา ส31241 การป้องกันการทุจริต 1 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.4 ภาคเรียนที่ 1

เวลาเรียน 1ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 คะแนน ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
1. 10 ชั่วโมง 50 คะแนน	1.การคิด แยกแยะ ระหว่าง ผลประโยชน์ ส่วนตนและ ผลประโยชน์ ส่วนรวม	1.การคิดแยกแยะ	2	10	5	5	-	-
		2. ระบบคิดฐาน 2	3	15	10	5	-	-
		3.ระบบคิดฐาน 10	2	10	5	5	-	-
		4. ความแตกต่างระหว่างจริยธรรมและ การ ทุจริต (สังคม)	3	15	10	5	-	-
2. 7 ชั่วโมง 35 คะแนน	2. ความละเอียด และความไม่ทน ต่อการทุจริต	1.การทำงานบ้าน/ชิ้นงาน	2	10	-	-	7	3
		2.การทำเวร/การทำความสะอาด	2	10	-	-	7	3
		3. การสอบ	1	5	-	-	3	2
		4. กิจกรรมนักเรียน (โรงเรียน)	2	10	-	-	7	3
3. 3 ชั่วโมง 15 คะแนน	STRONG / จิตพอเพียง ต่อต้านการ ทุจริต	1.ความพอเพียง	2	10	-	-	3	7
		2. ความโปร่งใส	1	5	-	-	3	2
			20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส31242 รายวิชา การป้องกันการทุจริต 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต ฐานที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.4

รหัสวิชา ส31242 การป้องกันการทุจริต 2 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.4 ภาคเรียนที่ 2

เวลาเรียน 1ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 คะแนน ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
3. 5 ชั่วโมง 25 คะแนน	3. STRONG / จิตพอเพียง ต่อต้านการ	- ความตื่นรู้และความรู้	1	5	5	-	-	-
		- การต่อต้านทุจริต	2	10	10	-	-	-
		- มุ่งไปข้างหน้า	1	5	5	-	-	-
		- ความเอื้ออาทร	1	5	5	-	-	-
4. 15 ชั่วโมง 75 คะแนน	4. พลเมืองกับ ความ รับผิดชอบต่อ สังคม	- การเคารพสิทธิหน้าที่ต่อตนเองและผู้อื่น	3	15	5	10		
		- ระเบียบ กฎ กติกา กฎหมาย	3	15	-	10	5	
		- ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น	3	15	-	-	10	5
		- ความเป็นพลเมือง	3	15	-	-	10	5
		- ความเป็นพลโลก * สัมมนาสุนทรพจน์	3	15	-	-	5	10
รวม			20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส32241 รายวิชา การป้องกันการทุจริต 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.5

รหัสวิชา ส32241 การป้องกันการทุจริต 3 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.5 ภาคเรียนที่ 1

เวลาเรียน 1ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 คะแนน ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
1. 10 ชั่วโมง 50 คะแนน	1.การคิดแยกแยะ	1.การคิดแยกแยะ	2	10	5	5	-	-
	ระหว่างผลประโยชน์	2.ระบบคิดฐาน 10 กับ ฐาน 2	2	10	5	5	-	-
	ส่วนตนและ	3.การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตน และ	3	15	10	5	-	-
	ผลประโยชน์ส่วนรวม	ผลประโยชน์ส่วนรวม (สังคม ประเทศชาติ โลก)	3	15	10	5	-	-
2. 7 ชั่วโมง 35 คะแนน	2. ความละเอียดและ ความไม่ทน ต่อการทุจริต	1. การทำการบ้าน/การทำเวร/การทำความสะอาด	1	5			5	-
		2. การสอบและการเลือกตั้ง	2	10			7	3
		3. การแต่งกาย	2	10			5	5
		4. การเข้าแถว	1	5			2	3
		5. กิจกรรมนักเรียน (ชุมชน)	1	5			3	3
3. 3 ชั่วโมง 15 คะแนน	STRONG / จิต พอเพียงต่อต้าน การทุจริต	1.ความพอเพียง	2	10			5	5
		2.ความโปร่งใส	1	5			3	2
รวม			20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส32242 รายวิชา การป้องกันการทุจริต 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต ฐานที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.5

รหัสวิชา ส32242 การป้องกันการทุจริต 4 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.5 ภาคเรียนที่ 2

เวลาเรียน 1ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 คะแนน ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
3. 5 ชั่วโมง 25 คะแนน	3. STRONG / จิตพอเพียง ต่อต้านการ	- ความตื่นรู้และความรู้	1	5	5	-		
		- ต่อต้านทุจริต	2	10	5	5		
		- มุ่งไปข้างหน้า	1	5	3	2		
		- ความเอื้ออาทร	1	5	3	2		
4. 15 ชั่วโมง 75 คะแนน	4. พลเมืองกับความ รับผิดชอบต่อสังคม	- การเคารพสิทธิหน้าที่ต่อตนเอง และ ผู้อื่น	2	10	8	2		
		- ระเบียบ กฎ กติกา กฎหมาย	4	20	6	9	5	-
		- พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อ สังคม	2	10	-	-	5	5
		- แนวทางการปฏิบัติตนเป็น พลเมืองที่ดี	3	15	-	-	10	5
		- ความเป็นพลเมืองของประเทศ	2	10	-	-	5	5
		- ความเป็นพลเมืองของโลก * สัมมนา เสวนา	2	10	-	-	5	5
รวม			20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส33241 รายวิชา การป้องกันการทุจริต 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต ฐานที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.6

รหัสวิชา ส33241 การป้องกันการทุจริต 5 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.6 ภาคเรียนที่ 1

เวลาเรียน 1ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 คะแนน ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่	เรื่อง/เนื้อหา	เวลาเรียน	คะแนน				
					รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
1. 10 ชั่วโมง 50 คะแนน	1.การคิด แยกแยะ		- ความแตกต่างระหว่างจริยธรรม และการทุจริต (โลก)	2	10	7	3	-	-
	ระหว่าง ผลประโยชน์		- ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ ส่วนรวม (โลก)	2	10	7	3	-	-
	ส่วนตนและ ผลประโยชน์		- การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วน ตนและ ผลประโยชน์ส่วนรวม (โลก)	2	10	6	4	-	-
	ส่วนรวม		- ผลประโยชน์ทับซ้อน (โลก)	2	10	5	5	-	-
				- รูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน (โลก)	2	10	5	5	
2. 7 ชั่วโมง 35 คะแนน	2. ความละเอียด และความไม่ทน		- การสอบ	2	10	-	-	7	3
	ต่อการทุจริต		- การเลือกตั้ง	2	10	-	-	7	3
			- กิจกรรมนักเรียน	3	15	-	-	10	5
3. 3 ชั่วโมง 15 คะแนน	STRONG / จิต พอเพียงต่อต้าน		- ความพอเพียงประสานเสียงต้าน ทุจริต	2	10	-	-	6	4
	การทุจริต		- ความโปร่งใสใจสะอาดต้านทุจริต	1	5	-	-		5
รวม				20	100	30	20	30	20

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส33242 รายวิชา การป้องกันการทุจริต 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความสะอาด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริตโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จำแนกแยกแยะการฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปรายการสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อให้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต 4 ชุดหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสะอาดและความไม่ทนต่อการทุจริต
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
5. สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
6. ปฏิบัติตนเป็นผู้สะอาดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG / จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
8. ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
9. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

โครงสร้างรายวิชาการป้องกันการทุจริต ชั้นม.6

รหัสวิชา ส33242 การป้องกันการทุจริต 6 จำนวน 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ชั้นม.6 ภาคเรียนที่ 2

เวลาเรียน 1 ชั่วโมง/สัปดาห์

20 ชั่วโมง/ภาคเรียน

อัตราส่วนคะแนน ระหว่างเรียน 80 คะแนน ปลายภาค 20คะแนน / ระหว่างเรียน 30:20:30

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	เรื่อง/เนื้อหา	เวลา เรียน	คะแนน				
				รวม	ก่อน	กลาง	หลัง	ปลาย
3. 5 ชั่วโมง 25 คะแนน	3. STRONG / จิตพอเพียง ต่อต้านการ	- ความโปร่งใสใจสะอาดต้านทุจริต	1	5	5	-	-	-
		- ตื่นรู้ต้านทุจริต	2	10	5	5	-	-
		- เรียนรู้เท่าทันป้องกันการทุจริต	2	10	7	3	-	-
4. 15 ชั่วโมง 75 คะแนน	4. พลเมืองกับ ความ รับผิดชอบต่อ สังคม	- การเคารพสิทธิหน้าที่ต่อตนเองและผู้อื่น	4	20	10	10	-	-
		- ระเบียบ กฎ กติกา กฎหมาย	3	15	3	2	10	-
		- ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น	2	10	-	-	5	5
		- พลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อการ ป้องกันการ ทุจริต	3	15	-	-	10	5
		- พลโลกที่มีความรับผิดชอบต่อการ ป้องกันการ ทุจริต * สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ ความรู้	3	15	-	-	5	10
รวม			20	100	30	20	30	20

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องมีชีวิตชีวา มีสีสันของการทำงานกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน เครื่องมืออุปกรณ์การเรียน อาจมีตั้งแต่ของง่ายๆ เช่น กระดาษ ดินสอ ไปจนถึงอุปกรณ์การสื่อสารเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ บุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ นอกจากนั้น การให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ก็ถือเป็นสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญด้วย ห้องเรียนประกอบด้วยสื่อ อุปกรณ์การเรียนต่างๆ มีลูกโลก แผนที่ให้ผู้เรียนสัมผัสจับต้องได้ มีแหล่งความรู้ เอกสารหลักฐานของจริง ของจำลอง มีสื่อประกอบคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ซอฟต์แวร์ เพื่อการสืบค้นข้อมูล และสื่อต่างๆที่ใช้เพื่อการเรียนรู้สิ่งที่เป็นไปตามสภาพที่เป็นจริง

เกณฑ์ในการคัดเลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่

1. สามารถสนองมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายของโรงเรียนได้
2. สารในสื่อเหล่านั้นสะท้อนให้เห็นการให้ผู้เรียนได้เข้าใจ
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการตัดสินใจ แก้ปัญหา ส่งเสริมการคิดวิจารณ์ญาณ
4. ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี
5. เนื้อหาสาระถูกต้อง ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน
6. ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ครู เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียน
7. ให้สาระทั้งในแนวลึกและกว้างขวาง
8. จัดเตรียมให้ครูเห็นแนวทางการนำไปใช้สอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน
9. เอื้อต่อการให้ครูออกแบบการสอนที่สนองรูปแบบการเรียนที่หลากหลายของผู้เรียน
10. เอื้อต่อการให้ครูได้ออกแบบการสอนที่บูรณาการกับวิชาอื่นๆ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เนื่องจากการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สาระเพิ่มเติม ศาสนา มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติแสวงหาความรู้ มีการทำโครงการ เป็นผู้ผลิตผลงาน มีการทำงานกลุ่มและจัดทำแฟ้มสะสมงานด้วย ในการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถและคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น

1. การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ ความคิด ความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่นแบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบ แบบบรรยาย แบบเติมคำสั้นๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น

2. การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆในระหว่างการเรียนรู้การสอน ซึ่งผู้สอนสามารถสังเกตได้ตลอดเวลา

4. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงาน เพื่อประเมินการสร้างผลงาน ชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิต การแสดงออกถึงทักษะและความสามารถของผู้เรียนให้ปรากฏในงานที่สร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติจะต้องจัดทำเครื่องมือประเมิน โดยผู้สอนจัดทำประเด็นการประเมิน และองค์ประกอบ การประเมินและเครื่องมือประกอบการประเมินด้วย

5. การประเมินแฟ้มสะสมงาน เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการ ความรู้ ประสบการณ์ ความพยายาม ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียน การรวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงาน รวมทั้งการประเมินผลงาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

อัตราส่วนคะแนน

คะแนนระหว่างภาคเรียน : สอบปลายภาคเรียน = 70 : 30

รายการวัด	คะแนน
<p>➤ ระหว่างภาค มีการวัดและประเมินผล ดังนี้</p>	(70)
<p>1. คะแนนระหว่างภาคเรียน 1.1 วัดโดยใช้แบบทดสอบ 1.2 วัดทักษะ/กระบวนการ/สมรรถนะ (เลือกวัดตามแผนการจัดการเรียนรู้) 1.2.1 ภาระงานที่มอบหมาย - การทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ - การแก้ปัญหา - การศึกษาค้นคว้า - การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ 1.2.2 แฟ้มสะสมงาน 1.2.3 โครงการ 1.2.4 ทักษะกระบวนการทางสังคมศึกษา และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 1.3 วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเจตคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษาฯ - มีวินัย รับผิดชอบ - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - มีจิตสาธารณะ</p>	50
<p>2. คะแนนสอบกลางภาคเรียน มีการวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ</p>	20
<p>➤ คะแนนสอบปลายภาคเรียน มีการวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ</p>	(30)
รวมทั้งภาคเรียน	100

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. การวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละแบบทดสอบ ดังนี้

1.1 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบเลือกตอบ พิจารณาจากความถูกต้องของการเลือกตอบ
ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

1.2 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบถูกผิด พิจารณาจากความถูกต้องของคำตอบ ตอบถูกให้ 1
คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

1.3 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบจับคู่ พิจารณาจากความถูกต้องของการจับคู่ จับคู่ถูกให้ 1
คะแนน จับคู่ผิดให้ 0 คะแนน

1.4 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบเปรียบเทียบ พิจารณาจากความถูกต้องของการเปรียบเทียบ
เปรียบเทียบถูกให้ 1 คะแนน เปรียบเทียบผิดให้ 0 คะแนน

1.5 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบเติมคำ พิจารณาจากความถูกต้องของคำตอบ ตอบถูกให้ 1
คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

1.6 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบเขียนตอบ พิจารณาจากคำตอบในภาพรวมทั้งหมดโดยกำหนด
ระดับคะแนนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
4	ตอบได้ถูกต้อง และสามารถอธิบายเหตุผลได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งแสดงแนวคิดเชิงเปรียบเทียบ
3	ตอบได้ถูกต้อง และสามารถอธิบายเหตุผลได้อย่างชัดเจน
2	ตอบได้ถูกต้อง และสามารถอธิบายเหตุผลได้เป็นบางส่วน แต่ยังไม่อย่างชัดเจน
1	ตอบได้ถูกต้อง แต่ไม่สามารถอธิบายเหตุผลได้
0	ตอบได้ถูกต้อง และไม่สามารถอธิบายเหตุ

1.7 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบต่อเนื่อง

1.7.1 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบต่อเนื่องที่กำหนดสถานการณ์พิจารณาจากความถูก
ผิดของคำตอบ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

1.7.2 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบต่อเนื่องสองขั้นตอน โดยกำหนดระดับคะแนนเป็น
3 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
2	เลือกคำตอบและบอกเหตุผลประกอบถูกต้อง
1	เลือกคำตอบถูกต้อง แต่บอกเหตุผลประกอบไม่ถูกต้อง หรือ เลือกคำตอบไม่ถูกต้อง แต่บอกเหตุผลประกอบได้สอดคล้องกับคำตอบที่เลือก
0	เลือกคำตอบและบอกเหตุผลประกอบไม่ถูกต้อง

1.8 เกณฑ์ให้คะแนนแบบทดสอบแบบแสดงวิธีทำ โดยกำหนดระดับคะแนนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
4	คำตอบถูกต้องและแสดงวิธีทำที่มีประสิทธิภาพโดยแสดงถึงการคิดอย่างเป็นระบบและการคิดวิเคราะห์
3	คำตอบถูกต้องและแสดงวิธีทำถูกต้องสมบูรณ์
2	คำตอบถูกต้อง แต่แสดงวิธีทำถูกต้อง
1	คำตอบถูกต้อง มีการแสดงแสดงวิธีทำแต่ยังไม่สมบูรณ์
0	คำตอบไม่ถูกต้อง และแสดงวิธีทำไม่ถูกต้อง

2. การวัดและประเมินผลด้านทักษะ/กระบวนการ/สมรรถนะ

2.1 ภาระงานที่มอบหมาย ดังนี้

- ใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ

กำหนดเกณฑ์การประเมินผลของการทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ เป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การพิจารณา
4 (ดีมาก)	<ul style="list-style-type: none"> - ทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะครบถ้วนและเสร็จตามกำหนดเวลา - ทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะได้ถูกต้อง - แสดงลำดับขั้นตอนของการทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะชัดเจนเหมาะสม
3 (ดี)	<ul style="list-style-type: none"> - ทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะครบถ้วนและเสร็จตามกำหนดเวลา - ทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะได้ถูกต้อง - สลับขั้นตอนของการทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ หรือไม่ระบุขั้นตอนของการทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ
2 (พอใช้)	<ul style="list-style-type: none"> - ทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะครบถ้วน แต่เสร็จหลังกำหนดเวลาเล็กน้อย - ทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะข้อไม่ถูกต้อง - สลับขั้นตอนของการทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ หรือไม่ระบุขั้นตอนของการทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ
1 (ต้องปรับปรุง)	<ul style="list-style-type: none"> - ทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะไม่ครบถ้วน หรือไม่เสร็จตามกำหนดเวลาเล็กน้อย - ทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะไม่ถูกต้อง - แสดงลำดับขั้นตอนของการทำใบงาน/แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะไม่สัมพันธ์กับโจทย์ หรือไม่แสดงลำดับขั้นตอน

- การประเมินผลการแก้ปัญหา

กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการแก้ปัญหา ดังนี้

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การพิจารณา
1. ความเข้าใจปัญหา	3 (ดี) 2 (พอใช้) 1 (ต้องปรับปรุง)	- เข้าใจปัญหาได้ถูกต้อง - เข้าใจปัญหาบางส่วนไม่ถูกต้อง - เข้าใจปัญหาน้อยมากหรือไม่เข้าใจปัญหา
2. การเลือกยุทธวิธีการแก้ปัญหา	3 (ดี) 2 (พอใช้) 1 (ต้องปรับปรุง)	- เลือกวิธีการแก้ปัญหาได้เหมาะสมได้ถูกต้อง - เลือกวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งอาจนำไปสู่คำตอบที่ถูกต้อง แต่ยังมีบางส่วนผิดโดยอาจไม่ถูกต้อง - เลือกวิธีการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง
3. การใช้วิธีการแก้ปัญหา	3 (ดี) 2 (พอใช้) 1 (ต้องปรับปรุง)	- นำวิธีการปัญหาไปใช้ได้ถูกต้อง - นำวิธีการปัญหาไปใช้ได้ถูกต้องเป็นบางครั้ง - นำวิธีการปัญหาไปใช้ไม่ถูกต้อง
4. การสรุปคำตอบ	3 (ดี) 2 (พอใช้) 1 (ต้องปรับปรุง)	- สรุปคำตอบได้ถูกต้อง สมบูรณ์ - สรุปคำตอบที่ไม่สมบูรณ์หรือใช้สัญลักษณ์ไม่ถูกต้อง - ไม่มีการสรุปคำตอบ

- การประเมินผลการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะมอบหมายภาระงานเป็นกลุ่ม ก กำหนดเกณฑ์การประเมินผล การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การพิจารณา
1. การวางแผน	3 (ดี)	- วางแผนและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิก ไม่ชัดเจน
	2 (พอใช้)	- วางแผน แต่มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิก ไม่ชัดเจน
	1 (ต้องปรับปรุง)	- ไม่มีการวางแผน
2. ความร่วมมือในกลุ่ม	3 (ดี)	- ทุกคนทำงานตามหน้าที่รับผิดชอบ
	2 (พอใช้)	- สมาชิกส่วนมากทำงานตามหน้าที่
	1 (ต้องปรับปรุง)	- สมาชิกไม่ทำงานตามหน้าที่
3. ทักษะการปฏิบัติการ 3.1 การสังเกต 3.2 การสร้างข้อความ คาดการณ์ 3.3 การสำรวจ ตรวจสอบ 3.4 การแปลความและ ประเมินผล 3.5 การลงข้อสรุป	3 (ดี)	- ปฏิบัติได้ครบทุกอย่างถูกต้องเหมาะสม
	2 (พอใช้)	- ปฏิบัติได้ครบทุกข้อแต่ยังมีข้อผิดพลาดเป็นบางส่วน
	1 (ต้องปรับปรุง)	- ไม่สามารถปฏิบัติได้ครบทุกข้อด้วยตนเองและมีความ ผิดพลาดในการลงข้อสรุป
4. การเขียนรายงาน	3 (ดี)	- เขียนรายงานด้วยรูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสมและ นำเสนอได้สมบูรณ์
	2 (พอใช้)	- เขียนรายงานได้ไม่สมบูรณ์
	1 (ต้องปรับปรุง)	- รายงานมีข้อผิดพลาด หรือไม่เขียนรายงาน
5. เวลา	3 (ดี)	- ปฏิบัติงานเสร็จสมบูรณ์ตามเวลาที่กำหนด
	2 (พอใช้)	- ปฏิบัติงานเสร็จตามเวลาที่กำหนดแต่ไม่สมบูรณ์
	1 (ต้องปรับปรุง)	- ปฏิบัติงานไม่เสร็จสมบูรณ์ตามเวลาที่กำหนด

2.2 ทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- การประเมินผลสมรรถนะ กำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การพิจารณา
1. การแก้ปัญหา	3 (ดี) 2 (พอใช้) 1 (ต้องปรับปรุง)	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ยุทธวิธีดำเนินการแก้ปัญหาได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและอธิบายขั้นตอนของวิธีการได้อย่างชัดเจน - มียุทธวิธีดำเนินการแก้ปัญหาได้สำเร็จแต่ไม่สามารถอธิบายขั้นตอนของวิธีการได้อย่างชัดเจน - มีหลักฐานหรือร่องรอยการดำเนินการแก้ปัญหาบางส่วนแต่แก้ปัญหาไม่สำเร็จ
2. การให้เหตุผล	3 (ดี) 2 (พอใช้) 1 (ต้องปรับปรุง)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการอ้างอิงที่ถูกต้องและเสนอแนวคิดประกอบการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล - มีการอ้างอิงที่ถูกต้องบางส่วนและเสนอแนวคิดประกอบการตัดสินใจแต่อาจไม่สมเหตุสมผลบางกรณี - มีการเสนอแนวคิดที่ไม่สมเหตุสมผลในการตัดสินใจและไม่บรรลุนิติการอ้างอิง
3. การสื่อสาร	3 (ดี) 2 (พอใช้) 1 (ต้องปรับปรุง)	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ที่ถูกต้อง นำเสนอโดยใช้เครื่องมือ แผนภูมิ แผนภาพที่ ตามลำดับขั้นตอนชัดเจนและมีรายละเอียดสมบูรณ์ - ใช้ภาษาและสัญลักษณ์นำเสนอโดยใช้เครื่องมือ แผนภูมิ แผนภาพที่ตามลำดับขั้นตอนได้ชัดเจนบางส่วน แต่ขาดรายละเอียดที่สมบูรณ์ - ใช้ภาษาและสัญลักษณ์อย่างง่าย ๆ ไม่ได้ใช้เครื่องมือ แผนภูมิ แผนภาพที่การนำเสนอข้อมูลไม่ชัดเจน
4. การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ภายในกลุ่มสาระสังคมฯ	3 (ดี) 2 (พอใช้) 1 (ต้องปรับปรุง)	<ul style="list-style-type: none"> - นำความรู้ หลักการและวิธีการในการเชื่อมโยงกับสาระสังคมฯหรือสาระอื่นในชีวิตประจำวันเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้ได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม - นำความรู้ หลักการ และวิธีการในการเชื่อมโยงกับสาระสังคมฯได้บางส่วน - นำความรู้ หลักการ และวิธีการไปเชื่อมโยงไม่เหมาะสม

- การประเมินผลสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

การประเมินผลสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ประเมินโดยใช้แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

ระดับคุณภาพ	ความหมาย
(3) ดีเยี่ยม	ผู้เรียนปฏิบัติตามสมรรถนะจนเป็นนิสัย และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคม โดยพิจารณาจากผลการประเมินระดับดีเยี่ยมจำนวน 3-5 สมรรถนะ และไม่มีสมรรถนะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี
(2) ดี	ผู้เรียนมีสมรรถนะในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ เพื่อให้เป็นการยอมรับของสังคม โดยพิจารณาจาก 1. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 1-2 สมรรถนะ และไม่มีสมรรถนะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 2 สมรรถนะ และไม่มีสมรรถนะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 3. ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน 4-5 สมรรถนะ และไม่มีสมรรถนะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน
(1) ผ่าน	ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนด โดยพิจารณาจาก 1. ได้ผลการประเมินระดับผ่าน จำนวน 4-5 สมรรถนะ และไม่มีสมรรถนะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน 2 สมรรถนะ และไม่มีสมรรถนะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน
(0) ไม่ผ่าน	ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติได้ไม่ครบตามเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด โดยพิจารณาจากผลการประเมินระดับต้องปรับปรุง ตั้งแต่ 1 สมรรถนะ

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ 1 คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติน้อยครั้ง ให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพตามสมรรถนะรายข้อ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
13 - 15	ดีเยี่ยม (3)
9 - 12	ดี (2)
5 - 8	ผ่าน (1)
ต่ำกว่า 5	ไม่ผ่าน (0)

แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง : ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และขีด ✓ ลงในช่องที่ตรงกับคะแนน

สมรรถนะด้าน	รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
1. ความสามารถในการสื่อสาร	1.1 มีความสามารถในการรับ-ส่งสาร				
	1.2 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม				
	1.3 ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ				
	1.4 เจรจาต่อรองเพื่อจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ได้				
	1.5 เลือกรับและไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยเหตุผลและถูกต้อง				
	สรุปผลการประเมิน	รวม คะแนน ระดับ			
2. ความสามารถในการคิด	2.1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์				
	2.2 มีทักษะในการคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์				
	2.3 สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ				
	2.4 มีความสามารถในการสร้างองค์ความรู้				
	2.5 ตัดสินใจแก้ปัญหาเกี่ยวกับตนเองได้อย่างเหมาะสม				
	สรุปผลการประเมิน	รวม คะแนน ระดับ			
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา	3.1 สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้				
	3.2 ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา				
	3.3 เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงในสังคม				
	3.4 แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา				
	3.5 สามารถตัดสินใจได้เหมาะสมตามวัย				
	สรุปผลการประเมิน	รวม คะแนน ระดับ			
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	4.1 เรียนรู้ด้วยตนเองได้เหมาะสมตามวัย				
	4.2 สามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้				
	4.3 มีความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
	4.4 จัดการปัญหาและความขัดแย้งได้เหมาะสม				
	4.5 หลีกเลียงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง				
	สรุปผลการประเมิน	รวม คะแนน ระดับ			
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	5.1 เลือกและใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมตามวัย				
	5.2 มีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี				
	5.3 สามารถนำเทคโนโลยีไปใช้พัฒนาตนเอง				
	5.4 ใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์				
	5.5 มีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี				
	สรุปผลการประเมิน	รวม คะแนน ระดับ			
ระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินในหลักสูตรรายชั้น					

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

การประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเมินโดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

ระดับคุณภาพ	ความหมาย
(3) ดีเยี่ยม	ผู้เรียนปฏิบัติตามคุณลักษณะจนเป็นนิสัยและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคม โดยพิจารณาจากผลการประเมินทั้ง 8 คุณลักษณะ คือ ได้ระดับ 3 จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับ 2
(2) ดี	ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการปฏิบัติตามเกณฑ์ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยพิจารณาจาก 1. ได้ผลการประเมินระดับ 3 จำนวน 1-4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับ 2 หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับ 3 จำนวน 4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับ 1 หรือ 3. ได้ผลการประเมินระดับ 2 จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับ 1
(1) ผ่าน	ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนด โดยพิจารณาจาก 1. ได้ผลการประเมินระดับ 1 จำนวน 5-8 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับ 1 หรือ 2. ได้ผลการประเมินระดับ 2 จำนวน 4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับ 1
(0) ไม่ผ่าน	ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติได้ไม่ครบตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนด โดยพิจารณาจากผลการประเมินระดับ 0 ตั้งแต่ 1 คุณลักษณะขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติสม่ำเสมอ	ให้ 3 คะแนน
พฤติกรรมที่ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้ 2 คะแนน
พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง	ให้ 1 คะแนน
พฤติกรรมที่ปฏิบัติน้อยครั้ง	ให้ 0 คะแนน

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และขีด ✓ ลงในช่องที่ตรงกับคะแนน

สมรรถนะด้าน	รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	<ul style="list-style-type: none"> - ยืนตรงเคารพธงชาติ และร้องเพลงชาติได้ - เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน - เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตามหลักศาสนา - เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ตามที่โรงเรียนจัดขึ้น 				
2. ซื่อสัตย์ สุจริต	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง - ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง 				
3. มีวินัย รับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว มีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน 				
4. ใฝ่เรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และนำไปปฏิบัติได้ - รู้จักจัดสรรเวลาให้เหมาะสม - เชื้อฟังคำสั่งสอนของบิดา - มารดา โดยไม่โต้แย้ง - ตั้งใจเรียน 				
5. อยู่อย่างพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัด - ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า - ใช้จ่ายอย่างประหยัดและมีการเก็บออมเงิน 				
6. มุ่งมั่นในการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความตั้งใจและพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย - มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ 				
7. รักความเป็นไทย	<ul style="list-style-type: none"> - มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย - เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย 				
8. มีจิตสาธารณะ	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงาน - รู้จักการดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติและสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนและโรงเรียน 				
ระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินในหลักสูตรรายชั้น					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

4. เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

4.1 เกณฑ์การตัดสินระดับผลการเรียน

ระดับผลการเรียน	ความหมาย	ช่วงคะแนน
4	ผลการเรียนดีเยี่ยม	80 - 100
3.5	ผลการเรียนดีมาก	75 - 79
3	ผลการเรียนดี	70 - 74
2.5	ผลการเรียนค่อนข้างดี	65 - 69
2	ผลการเรียนปานกลาง	60 - 64
1.5	ผลการเรียนพอใช้	55 - 59
1	ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	50 - 54
0	ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์	0 - 49

4.2 เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน ร และ มส.

4.2.1 ตัดสินผลการเรียน ร

หมายถึง รอกการตัดสินและยังตัดสินผลการเรียนไม่ได้เนื่องจาก ผู้เรียนไม่มีข้อมูลผลการเรียน ในรายวิชาครบถ้วน ได้แก่ ไม่ได้วัดผลกลางภาคเรียน/ปลายภาคเรียน ไม่ได้ส่งงานที่มอบหมายให้ทำ ซึ่งงานนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียน หรือมีเหตุสุดวิสัยที่ ทำให้ประเมินผลการเรียนไม่ได้

4.2.2 ตัดสินผลการเรียน มส.

หมายถึง ผู้เรียนไม่มีสิทธิเข้ารับการวัดผลปลายภาคเรียน เนื่องจากผู้เรียนมีเวลาเรียนไม่ถึง ร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด และไม่ได้รับการผ่อนผันให้เข้ารับการวัดผลปลายภาคเรียน

5. การประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และการเขียน

เกณฑ์การประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และการเขียน คะแนนเต็ม 15 คะแนน

ระดับคุณภาพ	ความหมาย	ช่วงคะแนน
ดีเยี่ยม	มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน ที่มีคุณภาพดีเลิศอยู่เสมอ	13 - 15
ดี	มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้	8 - 12
ผ่าน	มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ แต่ยังมีข้อบกพร่อง บางประการ	5 - 7
ไม่ผ่าน	ไม่มีผลงานที่แสดงถึงความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน หรือถ้ามีผลงาน ผลงานนั้นยังมีข้อบกพร่องที่ ต้องการได้รับการปรับปรุงแก้ไขหลายประการ	0 - 4

ภาคผนวก

อภิธานศัพท์

กตัญญูกตเวทิต ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน แยกออกเป็น ๒ ข้อ ๑. กตัญญู รู้คุณท่าน ๒. กตเวทิต ตอบแทนหรือสนองคุณท่าน ความกตัญญูกตเวทิตว่าโดยขอบเขต แยกได้ เป็น ๒ ระดับ คือ ๒.๑ กตัญญูกตเวทิตต่อบุคคลผู้มีคุณความดีหรืออุปการะต่อตนเป็นส่วนตัว ๒.๒ กตัญญูกตเวทิตต่อบุคคลผู้ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์หรือมีคุณความดี เกื้อกูลแก่ส่วนร่วม (พ.ศ. หน้า ๒-๓)

กตัญญูกตเวทิตต่ออาจารย์ / โรงเรียน ในฐานะที่เป็นศิษย์ ฟังแสดงความเคารพนับถืออาจารย์

ผู้ เปรียบเสมือนทิศเบื้องขวา ดังนี้ ๑. ลูกต้อนรับ แสดงความเคารพ ๒. เข้าไปหา เพื่อบารุง รับประทาน บริการ ชักถาม รับคำแนะนำ เป็นต้น ๓. ฟังด้วยดี ฟังเป็น รู้จักฟัง ให้เกิดปัญญา

๔. ประนินบัติ ช่วยบริการ ๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจังถือเป็นกิจสำคัญด้วยดี

กรรม การกระทำ หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจ ประกอบด้วยความตั้งใจหรือตั้งใจทำดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เช่น ขุดหลุมพรางตักคนหรือสัตว์ในตกลงไปตายเป็นกรรม แต่ขุดบ่อน้ำไว้กินไว้ใช้ สัตว์ตกลงไปตายเองไม่เป็นกรรม (แต่ถ้ารู้ยู่บ่อน้ำที่ตนขุดไว้โยนในที่ซึ่งคนจะพลัดตกได้ง่ายแล้วปล่อยปลละละเลย มีคนตกลงไปก็ไม่พ้นกรรม) การกระทำที่ดีเรียกว่า “กรรมดี” ที่ชั่วเรียกว่า “กรรมชั่ว” (พ.ศ. หน้า ๔)

กรรม ๒ กรรมจำแนกตามคุณภาพ หรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุมี ๒ คือ ๑. อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศลกรรมชั่ว คือเกิดจากอกุศลมูล ๒. กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล กรรมดี คือกรรมที่เกิดจากกุศลมูล

กรรม ๓ กรรมจำแนกตามทวารคือทางที่กรรมมี ๓ คือ ๓. กายกรรม การกระทำทางกาย ๒. วจีกรรม การกระทำทางวาจา ๓. มโนกรรม การกระทำทางใจ

กรรม ๑๒ กรรมจำแนกตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ผล มี ๑๒ อย่าง คือ

หมวดที่ ๑ ว่าด้วยปากกาล คือจำแนกตามเวลาที่ให้ผล ได้แก่ ๑. ทิฏฐิธรรมเวทนิยกรรม กรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน คือในภพนี้ ๒. อุปัชชเวทนิยกรรม กรรมที่ให้ผลในภพที่จะไปเกิด คือ ในภพหน้า ๓. อปราบปริเวทนิยกรรม กรรมที่ให้ผลในภพต่อ ๆ ไป ๔. อโหสิกรรม กรรมเลิกให้ผล

หมวดที่ ๒ ว่าโดยกิจ คือการให้ผลตามหน้าที่ ได้แก่ ๕. ชนกกรรม กรรมแต่งให้เกิด หรือกรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด ๖. อุปัตถัมภกกรรม กรรมสนับสนุน คือ เข้าสนับสนุนหรือซ้ำเติมต่อจากชนกกรรม ๗. อุปปีฬกกรรม กรรมบีบคั้น คือเข้ามาบีบคั้นผลแห่งชนกกรรม และอุปัตถัมภกกรรมนั้นให้แปรเปลี่ยนทุเลาเบาบางหรือสิ้นเข้า ๘. อุปฆาตกรรม กรรมตัดรอน คือ กรรมแรงฝ้ายตรงข้ามที่เข้าตัดรอนให้ผลของกรรมสองอย่างนั้นขาดหรือหยุดไปที่เดียว

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ การจัดการเรียนรู้อพระพุทศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ,ครั้งที่ ๒ ๒๕๔๖ .

*หมายเหตุ พ.ศ. หมายถึง พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ; พ.ศ. หมายถึง พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๔

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๓.

หมวดที่ ๓ ว่าโดยปานทานปริยาย คือจำแนกตามลำดับความแรงในการให้ผล ได้แก่ ๙. ครุกรรม กรรมหนัก ให้ผลก่อน ๑๐. พหุกรรม หรือ อาจิณกรรม กรรมที่ทำมากหรือกรรมชินให้ผลรองลงมา ๑๑. อาสันนกรรม กรรมจวนเจียน หรือกรรมใกล้ตาย ถ้าไม่มีสองข้อก่อนก็จะให้ผลก่อนอื่น ๑๒. กตัตตากรรม หรือ กตัตตาวาปนกรรม กรรมสักว่าทำ คือเจตนาอ่อน หรือมิใช่เจตนาอย่างนั้น ให้ผลต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นจะให้ผล (พ.ศ. หน้า ๕)

กรรมฐาน ที่ตั้งแห่งการงาน อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานของใจ อุบายทางใจ วิธีฝึกอบรมจิต มี ๒ ประเภท คือ สมถกรรมฐาน คือ อุบายสงบใจ วิปัสสนากรรมฐาน อุบายเรื่องปัญญา (พ.ศ. หน้า ๑๐)

กุลจิรัฏฐธรรม ๔ ธรรมสำหรับดำรงความมั่นคงของตระกูลให้ยั่งยืน เหตุที่ทำให้ตระกูลมั่งคั่งตั้งอยู่ได้นาน (พ.ศ. หน้า ๑๓๔) ๑. ญัฐคเวสนา คือ ของหายของหมด รู้จักหามาไว้ ๒. ชินณปฏิสังขรณา คือ ของเก่าของชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม ๓. ปริมิตปานโกชนา คือ รู้จักประมาณในการกินการใช้ ๔. อธิปัจจสีลวันต สถาปนา คือ ตั้งผู้มีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน (พ.ศ. หน้า ๑๓๔)

กุศล บุญ ความดี ฉลาด สิ่งที่ดี กรรมดี (พ.ศ. หน้า ๒๑)

กุศลกรรม กรรมดี กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดีคือเกิดจากกุศลมูล (พ.ศ. หน้า ๒๑)

กุศลกรรมบถ ๑๐ ทางแห่งกรรมดี ทางทำดี กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติมี ๑๐ อย่างได้แก่

- ก. **กายกรรม ๓** (ทางกาย) ๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการทำลายชีวิต ๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากถือเอาของที่เขามิได้ให้ ๓. กามสุมิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากประพฤติดิฉินในกาม
- ข. **วจีกรรม ๔** (ทางวาจา) ได้แก่ ๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากพูดเท็จ ๕. ปิสุณายวาจา เวรมณี เว้นจากพูดส่อเสียด ๖. ผรุสสาย วาจา เวรมณี เว้นจากพูดคำหยาบ ๗. สัมผัสปลลาปา เวรมณี เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ
- ค. **มโนกรรม ๓** (ทางใจ) ๘. อนภิชชา ไม่โลภคอยจ้องอยากได้ของเขา ๙. อพยาบาท ไม่คิดร้าย เบียดเบียนเขา ๑๐. สัมมาทิฎฐิ เห็นชอบตามคลองธรรม (พ.ศ. หน้า ๒๑)

กุศลมูล รากเหง้าของกุศล ต้นเหตุของกุศล ต้นเหตุของความดี ๓ อย่าง ๑. อโลภะ ไม่โลภ (จาคะ) ๒. อโทสะ ไม่คิดประทุษร้าย (เมตตา) ๓. อโมหะ ไม่หลง (ปัญญา) (พ.ศ. หน้า ๒๒)

กุศลวิตก ความตรึกที่เป็นกุศล ความนึกคิดที่ถึงาม ๓ คือ ๑. เนกขัมมวิตก ความตรึกปลอดจากกาม ๒. อพยาบาทวิตก ความตรึกปลอดจากพยาบาท ๓. อวิหีสาวิตก ความตรึกปลอดจากการเบียดเบียน (พ.ศ. หน้า ๒๒)

โกศล ๓ ความฉลาด ความเชี่ยวชาญ มี ๓ อย่าง ๑. อายโกศล คือ ความฉลาดในความเจริญ รอบรู้ทางเจริญ และเหตุของความเจริญ ๒. อปายโกศล คือ ความฉลาดในความเสื่อม รอบรู้ทางเสื่อมและเหตุของความเสื่อม ๓. อุบายโกศล คือ ความฉลาดในอุบาย รอบรู้วิธีแก้ไขเหตุการณ์และวิธีที่จะทำให้สำเร็จ ทั้งในการป้องกันความเสื่อมและในการสร้างความเจริญ (พ.ศ. หน้า ๒๔)

ขันธ กอง พวก หมวด หมู่ ลำตัว หมวดหนึ่ง ๆ ของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหมดที่แบ่งออกเป็นห้ากอง ได้แก่ รูปขันธ คือ กองรูป เวทนาขันธ คือ กองเวทนา สัญญาขันธ คือ กองสัญญา สังขารขันธ คือ กองสังขาร วิญญาณขันธ คือ กองวิญญาณ เรียกรวมว่า เบญจขันธ (พ.ศ. หน้า ๒๖ - ๒๗)

คารวธรรม ๖ ธรรม คือ ความเคารพ การถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะพึงใส่ใจและปฏิบัติด้วย ความเอื้อเฟื้อ หรือ โดยความหนักแน่นจริงจังมี ๖ ประการ คือ ๑. สัตถุคารวตา ความเคารพในพระศาสนา หรือพุทธ คารวตา ความเคารพในพระพุทธเจ้า ๒. อัมมคารวตา ความเคารพในพระธรรม ๓. สังฆคารวตา ความเคารพในพระสงฆ์ ๔. สิกขาคารวตา ความเคารพในการศึกษา ๕. อัปมาทคารวตา ความเคารพในความไม่ประมาท ๖. ปฏิสันถารคารวตา ความเคารพในการปฏิสันถาร (พ.ศ. หน้า ๒๒๑)

คิหิสุข (กามโกคิสุข ๔) สุขของคฤหัสถ์ สุขของชาวบ้าน สุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สมำเสมอ สุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี ๔ ประการ ๑. อตฺถิสุข สุขเกิดจากความมีทรัพย์ ๒. โภคสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ ๓. อนนฺตสุข สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ ๔. อนวัชชสุข สุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ (ไม่บกพร่องเสียหายทั้งทางกาย วาจา และใจ) (พ.ศ. หน้า ๑๗๓)

ฆราวาสธรรม ๔ ธรรมสำหรับฆราวาส ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ๔ ประการ ได้แก่ ๑. สัจจะ คือ ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริ่งใจ พุดจริง ทำจริง ๒. ทมะ คือ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัด ตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุง ตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา ๓. ขันติ คือ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความ ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย ๔. จาคะ คือ เสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟัง ความทุกข์ ความคิดเห็นและความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัวหรือ เอาแต่ใจตัว (พ.ศ. หน้า ๔๓)

จิต ธรรมชาติที่รู้อารมณ์ สภาพที่นึกคิด ความคิด ใจ ตามหลักฝ่ายอภิธรรม จำแนกจิตเป็น ๘๙ แบ่งโดย ชาติเป็นอกุศลจิต ๑๒ กุศลจิต ๒๑ วิปากจิต ๓๖ และกิริยาจิต ๘ (พ.ศ. หน้า ๔๓)

เจตสิก ธรรมที่ประกอบกับจิต อากาหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ศรัทธา เมตตา สติ ปัญญา เป็นต้น มี ๕๒ อย่าง จัดเป็นอัญญสมานาเจตสิก ๑๓ อกุศลเจตสิก ๑๔ โสภณเจตสิก ๒๕ (พ.ศ. หน้า ๔๔)

ฉันทะ ๑. ความพอใจ ความชอบใจ ความยินดี ความต้องการ ความรักใคร่ในสิ่งนั้น ๆ ๒. ความยินยอม ความยอมให้ที่ประชุมทำกิจนั้น ๆ ในเมื่อตนมิได้ร่วมอยู่ด้วย เป็นธรรมนิยมของภิกษุที่อยู่ในวัดซึ่งมีสมา รรรมกัน มีสิทธิที่จะเข้าประชุมทำกิจของสงฆ์ เว้นแต่ภิกษุนั้นอาพาธ จะเข้าร่วมประชุมด้วยไม่ได้ ก็มอบ ฉันทะคือ แสดงความยินยอมให้สงฆ์ทำกิจนั้น ๆ ได้ (พ.ศ. หน้า ๕๒)

ฌาน การเพ่ง การเพ่งพินิจด้วยจิตที่เป็นสมาธิแน่วแน่ มี ๒ ประเภท คือ ๑. รูปฌาน ๒. อรูปฌาน (พ.ศ. หน้า ๖๐)

ฌานสมบัติ การบรรลุฌาน การเข้าฌาน (พุทธธรรม หน้า ๙๖๔)

ดรณธรรม ธรรมที่เป็นหนทางแห่งความสำเร็จ คือ ข้อปฏิบัติที่เป็นจุดประตูล้ำอันเปิดออกไปสู่ความสุข ความ เจริญก้าวหน้าแห่งชีวิต ๖ ประการ คือ ๑. อาโรคะยะ คือ รักษาสุขภาพดี มิให้มีโรคทั้งจิต และกาย ๒. ศีล คือ มีระเบียบวินัย ไม่ก่อเวรภัยแก่สังคม ๓. พุทธานุมติ คือ ได้คนดีเป็นแบบอย่าง ศึกษาเยี่ยง นิยมแบบอย่างของมหาบุรุษพุทธชน ๔. สุตตะ คือ ตั้งเรียนรู้ให้จริง เล่าเรียนคั่นคว้าให้รู้เชี่ยวชาญใฝ่ สดับเหตุการณ์ให้รู้เท่าทัน ๕. ธรรมานูวัตติ คือ ทำแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม ดำรงมั่นในสุจริต ทั้งชีวิตและ

งานดำเนินตามธรรม ๖. อสันทา คือ มีความขยันหมั่นเพียร มีกำลังใจแข็งแกร่ง ไม่ท้อแท้เฉื่อยชา เพียรก้าวหน้าเรื่อยไป (ธรรมนุญชีวิต บทที่ ๑๕ คนสืบตระกูล ข้อ ก. หน้า ๕๕)

หมายเหตุ หลักธรรมข้อนี้เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “วัฒนमुख” ตรงคำบาลีว่า “อัทธवार” ประดุจแห่ง ประโยชน์

ตัณหา (๑) ความทะยานอยาก ความดิ้นรน ความปรารถนา ความแส่หา มี ๓ คือ ๑. กามตัณหา ความทะยานอยากในกาม อยากได้อารมณ์อันน่ารักน่าใคร่ ๒. ภวตัณหา ความทะยานอยากในภพ อยากเป็นนั่นเป็นนี่ ๓. วิภวตัณหา ความทะยานอยากในวิภพ อยากไม่เป็นนั่นไม่เป็นนี่ อยากพรวดพ้นดับสูญไปเสีย

ตัณหา (๒) ธิดามารนางหนึ่งใน ๓ นาง ที่อาสาพระยามารผู้เป็นบิดา เข้าไปประโลมพระพุทเจ้าด้วยอาการต่าง ๆ ในสมัยที่พระองค์ประทับอยู่ที่ต้นอชปาลนิโครธ ภายหลังตรัสรู้ใหม่ ๆ (อีก ๒ นางคือ อรดี กับราคา) (พ.ศ. หน้า ๗๒)

ไตรลักษณ์ ลักษณะสาม คือ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความไม่ใช่ตัวตน ๑. อนิจจตา (ความเป็นของไม่เที่ยง) ๒. ทุกขตา (ความเป็นทุกข์) ๓. อนัตตา (ความเป็นของไม่ใช่ตน) (พ.ศ. หน้า ๑๐๔)

ไตรสิกขา สิกขาสาม ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา ๓ อย่าง คือ ๑. อธิศีลสิกขา หมายถึง สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง ๒. อธิจิตตสิกขา หมายถึง สิกขา คือ จิตอันยิ่ง ๓. อธิปัญญาสิกขา หมายถึง สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง เรียกกันง่าย ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา (พ.ศ. หน้า ๘๗)

ทศพิธราชธรรม ๑๐ ธรรม สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน คุณสมบัติของนักปกครองที่ดี สามารถปกครองแผ่นดินโดยธรรม และยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชน จนเกิดความชื่นชมยินดี มี ๑๐ ประการ คือ ๑. ทาน การให้ทรัพย์สินสิ่งของ ๒. ศีล ประพฤติดีงาม ๓. บริจาคจะ ความเสียสละ ๔. อาชชวะ ความซื่อตรง ๕. มัทวะ ความอ่อนโยน ๖. ตบะ ความทรงเดช เภาคิเลสตัณหา ไม่หมกมุ่นในความสุขสำราญ ๗. อักโกธะความไม่กริ้วโกรธ ๘. อวิหิงสา ความไม่ข่มเหงเบียดเบียน ๙. ขันติ ความอดทนเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย ๑๐. อวิโรธนะ ความไม่คลาดธรรม (พ.ศ. หน้า ๒๕๐)

ทิฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกรธรรม ๔ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน คือ ประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชีวิตนี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา เช่น ทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น มี ๔ ประการ คือ ๑. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ๒. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา ๓. กัลยาณมิตตตา ความมีเพื่อนเป็นคนดี ๔. สมชีวิตา การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ (พ.ศ. หน้า ๙๕)

ทุกข์ ๑. สภาพที่ทนอยู่ได้ยาก สภาพที่คงทนอยู่ไม่ได้ เพราะถูกบีบคั้นด้วยความเกิดขึ้นและดับสลาย เนื่องจากต้องไปตามเหตุปัจจัยที่ไม่ขึ้นต่อตัวมันเอง ๒. สภาพที่ทนได้ยาก ความรู้สึกไม่สบาย ได้แก่ ทุกขเวทนา (พ.ศ. หน้า ๙๙)

พุทธกิริยา กิริยาที่ทำได้ยาก การทำความเพียรอันยากที่ใคร ๆ จะทำได้ เช่น การบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุธรรมวิเศษ ด้วยวิธีทรมาณตนต่าง ๆ เช่น กลั่นลมอัสสาสะ (ลมหายใจเข้า) ปัสสาสะ (ลมหายใจออก) และอดอาหาร เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๑๐๐)

ทุจจริต ๓ ความประพฤตินี้ดี ประพฤติชั่ว ๓ ทาง ได้แก่ ๑. กายทุจจริต ประพฤติชั่วทางกาย ๒. วจิตุจจริต ประพฤติชั่วทางวาจา ๓. มโนทุจจริต ประพฤติชั่วทางใจ (พ.ศ. หน้า ๑๐๐)

เทวทูต ๔ ทูตของยมเทพ สื่อแจ้งข่าวของมฤตยู สัญญาณที่เตือนให้ระลึกถึงคติธรรมตาของชีวิต มีให้มีความประมาท ได้แก่ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ๓ อย่างแรกเรียกเทวทูต ส่วนสมณะเรียกรวมเป็นเทวทูตไปด้วยโดยปริยายเพราะมาในหมวดเดียวกัน แต่ในบาลีท่านเรียกว่านิมิต ๔ ไม่ได้เรียกเทวทูต (พ.ศ. หน้า ๑๐๒)

ธาตุ ๔ สิ่งที่ทรงภาวะของมันอยู่เองตามธรรมดาของเหตุปัจจัย ได้แก่ ๑. ปฐวีธาตุ หมายถึง สภาวะที่แผ่ไปหรือกินเนื้อที่ เรียกชื่อสามัญว่า ธาตุแข็งแข็งหรือธาตุดิน ๒. อาโปธาตุ หมายถึง สภาวะที่เอิบอาบดูดซึม เรียกสามัญว่า ธาตุเหลว หรือธาตุน้ำ ๓. เตโชธาตุ หมายถึง สภาวะที่ทำให้ร้อน เรียกสามัญว่า ธาตุไฟ ๔. วาโยธาตุ หมายถึง สภาวะที่ทำให้เคลื่อนไหว เรียกสามัญว่า ธาตุลม (พ.ศ. หน้า ๑๑๓)

นาม ธรรมที่รู้จักกันด้วยชื่อ กำหนดรู้ด้วยใจเป็นเรื่องของจิตใจ สิ่งที่ไม่รูปร่าง ไม่มีรูปแต่น้อมมาเป็นอารมณ์ของจิตได้ (พ.ศ. หน้า ๑๒๐)

นิยาม ๕ กำหนดอันแน่นอน ความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอนของธรรมชาติ กฎธรรมชาติ ๑. อุตุนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับอุณหภูมิ หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะ ดิน น้ำ อากาศ และฤดูกาล อันเป็นสิ่งแวดล้อมสำหรับมนุษย์) ๒. พีชนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ มีพันธุ์กรรมเป็นต้น) ๓. จิตตนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต) ๔. กรรมนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการให้ผลของการกระทำ) ๕. ธรรมนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุ เป็นผลแก่กันแห่งสิ่งทั้งหลาย) (พ.ศ. หน้า ๑๙๔)

นิวรรณ ๕ สิ่งที่ยึดมั่นไม่ให้อ่อนไหวในคุณธรรม ธรรมที่ยึดมั่นไม่ให้อ่อนไหวในคุณความดี อกุลธรรมที่ทำให้จิตใจให้เศร้าหมองและทำปัญญาให้อ่อนกำลัง ๑. กามฉันทะ (ความพอใจในกาม ความต้องการกามคุณ) ๒. พยาบาท (ความคิดร้าย ความขัดเคืองแค้นใจ) ๓. ถีนมิทธะ (ความหดหู่และเชื่องซึม) ๔. อุทธัจจกุกกุกจจะ (ความฟุ้งซ่านและร้อนใจ ความกระวนกระวายกลุ่มกัณฑ์) ๕. วิจิกิจฉา (ความลังเลสงสัย) (พ.ศ. หน้า ๑๙๕)

นิโรธ ความดับทุกข์ คือดับต้นเหตุได้สิ้นเชิง ภาวะปลอดทุกข์ เพราะไม่มีทุกข์ที่จะเกิดขึ้นได้ หมายถึง พระนิพพาน (พ.ศ. หน้า ๑๒๗)

บารมี คุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยิ่งยวด เพื่อบรรลุจุดหมายอันสูงยิ่งมี ๑๐ คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา (พ.ศ. หน้า ๑๓๖)

บุญกิริยาวัตถุ ๓ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี หลักการทำความดี ทางความดีมี ๓ ประการ คือ ๑. ทานมัย คือทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ ๒. ศีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดี มีระเบียบวินัย ๓. ภาวนมัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรมจิตใจ (พ.ศ. หน้า ๑๐๙)

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ ทางความดี ๑. ทานมัย คือทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ ๒. ศีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดี ๓. ภาวนมัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรม

จิตใจ ๔. อปายนมาย คือ ทบุงดูด้วยการประพุดอ่อนน้อมถ่อมตน ๕. เวยยาวัจจมัย คือ ทำบุงดูด้วยการช่วยชวนชววย รับใช้ ๖. ปัตติทานมัย คือ ทำบุงดูด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น ๗. ปัตตานุโมทนามัย คือ ทำบุงดูด้วยการยินดีในความดีของผู้อื่น ๘. รัมมัสสวนมัย คือ ทำบุงดูด้วยการฟังธรรม ศึกษาหาความรู้ ๙. รัมมเทศนามัย คือ ทำบุงดูด้วยการสั่งสอนธรรมให้ความรู้ ๑๐. ฏิฐชุกรม คือ ทำบุงดูด้วยการทำความเห็นให้ตรง (พ.ศ. หน้า ๑๑๐)

บุพนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา บุพนิมิต แปลว่า สิ่งที่เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งบ่งบอกล่วงหน้า พระพุทธรองค์ด้รัสเปรียบเทียบกับว่า ก่อนที่ดวงอาทิตย์จะขึ้น ย่อมมีแสงเงินแสงทองปรากฏให้เห็นก่อนฉันใด ก่อนที่อริยมรรคซึ่งเป็นข้อปฏิบัติสำคัญในพระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้น ก็มีธรรมบางประการปรากฏขึ้นก่อนเหมือนแสงเงินแสงทองฉันนั้น องค์ประกอบของธรรมดังกล่าว หรือบุพนิมิตแห่งมัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่ ๑. กัลป์ยามิตตตา ความมีกัลยาณมิตร ๒. สีสสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล มีวินัย มีความเป็นระเบียบในชีวิตของตนและในการอยู่ร่วมในสังคม ๓. ฉันทสัมปทา ถึงพร้อมด้วยฉันทะ พอใจใฝ่รักในปัญหา สัจธรรม ในจริยธรรม ใฝ่รู้ในความจริงและใฝ่ทำความดี ๔. อัตตสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยการที่จะฝึกฝน พัฒนาตนเอง เห็นความสำคัญของการที่จะต้องฝึกตน ๕. ฏิฐฐิสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยฏิฐฐียึดถือ เชื่อถือในหลักการ และมีความเห็นความเข้าใจพื้นฐานที่มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัย ๖. อัปปมาทสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของกาลเวลา เห็นความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่กระตุ้นเตือนให้เร่งรัดการค้นหาให้เขาถึงความจริงหรือในการใช้ชีวิตที่ดีงามให้สำเร็จ ๗. โยนิโสมนสิการ รู้จัดคิดพิจารณา มองสิ่งทั้งหลายให้ได้ความรู้และได้ประโยชน์ที่จะเอามาใช้พัฒนาตนเองยิ่ง ๆ ขึ้นไป (แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ ดีงาม: พระธรรมปิฎก) (ป.อ. ปยุตโต)

เบญจธรรม ธรรม ๕ ประการ ความดี ๕ อย่าง ที่ควรประพุดคู่กันไปกับการรักษาเบญจศีลตามลำดับข้อ ดังนี้ ๑. เมตตากรุณา ๒. สัมมาอาชีวะ ๓. กามสังวร (สำรวมในกาม) ๔. สัจจะ ๕. สติสัมปชัญญะ (พ.ศ. หน้า ๑๔๐ - ๑๔๑)

เบญจศีล ศีล ๕ เว้นฆ่าสัตว์ เว้นลักทรัพย์ เว้นประพุดผิดในกาม เว้นพุดปด เว้นของเมา (พ.ศ. หน้า ๑๔๑)

ปฐมเทศนา เทศนาครั้งแรก หมายถึง รัมมจักรกัปปวัตตนสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ หลังจากวันตรัสรู้สองเดือน ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี (พ.ศ. หน้า ๑๔๗)

ปฏิจจสมุปบาท สภาพอาศัยปัจจัยเกิดขึ้น การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงมีขึ้น การที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัย ต่อเนื่องกันมา (พ.ศ. หน้า ๑๔๓)

ปริยัติ พุทธพจน์อันจะพึงเล่าเรียน สิ่งที่ควรเล่าเรียน การเล่าเรียนพระธรรมวินัย (พ.ศ. หน้า ๑๔๕)

ปธาน ๔ ความเพียร ๔ อย่าง ได้แก่ ๑. สังวรปธาน คือ การเพียรระวังหรือเพียรปิดกัน (ยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ไม่ให้เกิดขึ้น) ๒. ปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ๓. ภาวนापธาน คือ เพียรเจริญ หรือทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ๔. อนุรักษนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมไปและทำให้เพิ่มไพบูลย์ (พ.ศ. หน้า ๑๔๙)

ปัญญาธรรม ๓ กิเลสเครื่องเนิ่นช้า กิเลสที่เป็นตัวการทำให้คิดปรุงแต่งยึดถือผิดพลาด ทำให้เขาห่างออกไปจากความเป็นจริงง่าย ๆ เปิดเผย ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ และขัดขวางไม่ให้เข้าถึงความจริง หรือทำให้ไม่อาจแก้ปัญหาอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา มี ๓ อย่าง คือ ๑. ตัณหา (ความทะยานอยาก ความปรารถนาที่จะบำรุงบำเรอ ประนเปรอดน ความยากได้ยากเอา) ๒. ทิฎฐิ (ความคิดเห็น ความเชื่อถือ ลัทธิ ทฤษฎี อุดมการณ์ต่าง ๆ ที่ยึดถือไว้โดยมงายหรือโดยอาการเชิดชูว่าอย่างนี้เท่านั้นจริงอย่างอื่นเท็จทั้งนั้น เป็นต้น ทำให้ปิดตัวแคบ ไม่ยอมรับฟังใคร ตัดโอกาสที่จะเจริญปัญญา หรือคิดเตลิดไปข้างเดียว ตลอดจนเป็นเหตุแห่งการเบียดเบียนบีบคั้นผู้อื่นที่ไม่ถืออย่างตน ความยึดติดในทฤษฎี ฯลฯ คือความคิดเห็นเป็นความจริง) ๓. มานะ (ความถือตัว ความสำคัญตนว่าเป็นนั่นเป็นนี่ ถือสูง ถือต่ำ ยิ่งใหญ่ เท่าเทียมหรือด้อยกว่าผู้อื่น ความอยากเด่นอยากยกชูตนให้ยิ่งใหญ่) (พ.ธ. หน้า ๑๑๑)

ปฏิเวธ เข้าใจตลอด แห่งตลอด ตรัสรู้ รู้ทะลุปรุโปร่ง ลุ่ลวงด้วยการปฏิบัติ (พ.ศ. หน้า ๑๔๕)

ปฏิเวธสัทธรรม สัทธรรม คือ ผลอันจะพึงเข้าถึงหรือบรรลุด้วยการปฏิบัติได้แก่ มรรค ผล และนิพพาน (พ.ธ. หน้า ๑๒๕)

ปัญญา ๓ ความรอบรู้ เข้าใจ รู้ซึ่ง มี ๓ อย่าง คือ ๑. สุตมยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรื่อง) ๒. จินตามนปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การคิด การพิจารณาหาเหตุผล) ๓. ภวานามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ) (พ.ธ. หน้า ๑๑๓)

ปัญญาวุฒิธรรม ธรรมเป็นเครื่องเจริญปัญญา คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญอกงามแห่งปัญญา

๑. สัปปุริสสังเสวะ คบหาสัตบุรุษ เสวนาท่านผู้ทรง
๒. สัทธัมมัสสวนะ ฟังสัทธรรม เอาใจใส่ เล่าเรียนหาความรู้จริง
๓. โยนิโสมนสิการ ทำในใจโดยแยบคาย คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี
๔. ฌมมานุฌมปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมถูกต้องตามหลัก คือ ให้สอดคล้องพอดี ขอบเขตความหมาย และวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่น ๆ นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนและตรึตรองเห็นแล้วไปใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้น ๆ (พ.ธ. หน้า ๑๖๒ - ๑๖๓)

ปาปณิกกรรม ๓ หลักพ่อค้า องค์คุณของพ่อค้ามี ๓ อย่าง คือ ๑. จักขุมา ตาดี (รู้จักสินค้า) ดูของเป็น สามารถ คำนวณราคา กะทุน เก็งกำไร แม่นยำ ๒. วิฐุโร จัดเจนธุรกิจ (รู้แหล่งซื้อขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า) ๓. นิสสยสัมปโน พร้อมด้วยแหล่งทุนอาศัย (เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย ๆ) (พ.ธ. หน้า ๑๑๔)

ผัสสะ หรือ สัมผัส การถูกต้อง การกระทบ ความประจวบกันแห่งอายตนะภายใน อายตนะภายนอก และวิญญาณ มี ๖ คือ ๑. จักขุสัมผัส (ความกระทบทางตา คือ ตา + รูป + จักขุ - วิญญาณ) ๒. โสตสัมผัส (ความกระทบทางหู คือ หู + เสียง + โสตวิญญาณ) ๓. ฆานสัมผัส (ความกระทบทางจมูก คือ จมูก + กลิ่น + ฆานวิญญาณ) ๔. ชิวหาสัมผัส (ความกระทบทางลิ้น คือ ลิ้น + รส + ชิวหาวิญญาณ) ๕. กายสัมผัส (ความกระทบทางกาย คือ กาย + โผฏฐัพพะ + กายวิญญาณ) ๖. มโนสัมผัส (ความกระทบทางใจ คือ ใจ + ธรรมารมณ์ + มโนวิญญาณ) (พ.ธ. หน้า ๒๓๓)

ผู้วิเศษ หมายถึง ผู้สำเร็จ ผู้มีวิทยากร (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕)

พระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ (พ.ศ. หน้า ๑๘๓)

พระอนุพุทธะ ผู้ตรัสรู้ตาม คือ ตรัสรู้ด้วยได้ลำดับเล่าเรียนและปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน (พ.ศ. หน้า ๓๗๔)

พระปัจเจกพุทธะ พระพุทธเจ้าประเภทหนึ่ง ซึ่งตรัสรู้เฉพาะตัว มิได้สั่งสอนผู้อื่น (พ.ศ. หน้า ๑๖๒)

พระพุทธคุณ ๙ คุณของพระพุทธเจ้า ๙ ประการ ได้แก่ อรหิ เป็นผู้ไกลจากกิเลส ๒. สมมาสัมพุทโธ เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ๓. วิชชาจรณสมปนโน เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ๔. สุคโต เป็นผู้เสด็จไปแล้วด้วยดี ๕. โลกวิทู เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง ๖. อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ เป็นผู้สามารถฝึกบวชที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า ๗. สตถา เทวมนุสสานิ เป็นครูผู้สอนเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ๘. พุทโธ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ๙. ภควา เป็นผู้มิใช่โชค มีความเจริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ (พ.ศ. หน้า ๑๙๑)

พระพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้โดยชอบแล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม ท่านผู้รู้ดี รู้ชอบด้วยตนเองก่อนแล้ว สอนประชุมชนให้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ (พ.ศ. หน้า ๑๘๓)

พระภิกษุ ชายผู้ได้อุปสมบทแล้ว ชายที่บวชเป็นพระ พระผู้ชาย แปลตามรูปศัพท์ว่า ผู้ขอหรือผู้มองเห็นภัยในสังขารหรือผู้ทำลายกิเลส คูบริษัท ๔ สหธรรมิก บรรพชิต อุปสัมบัน ภิกษุสาวกรูปแรก ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ (พ.ศ. หน้า ๒๐๔)

พระรัตนตรัย รัตนะ ๓ แก้วอันประเสริฐ หรือสิ่งล้ำค่า ๓ ประการ หลักที่เคารพบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ๓ อย่าง คือ ๑ พระพุทธเจ้า (พระผู้ตรัสรู้เอง และสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม) ๒.พระธรรม (คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ) ๓. พระสงฆ์ (หมู่สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า) (พ.ศ. หน้า ๑๑๖)

พระสงฆ์ หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย หมู่สาวกของพระพุทธเจ้า (พ.ศ. หน้า ๑๘๕)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หมายถึง ท่านผู้ตรัสรู้เอง และสอนผู้อื่นให้รู้ตาม (พ.ศ. หน้า ๑๘๙)

พระอนุพุทธะ หมายถึง ผู้ตรัสรู้ตาม คือ ตรัสรู้ด้วยได้ลำดับเล่าเรียนและปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสอน ได้แก่ พระอรหันต์สาวกทั้งหลาย (พ.ศ. หน้า ๓๗๔)

พระอริยบุคคล หมายถึง บุคคลผู้เป็นอริยะ ท่านผู้บรรลุลหรรณวิเศษ มีเสดาปัตติผล เป็นต้น มี ๔ คือ

๑. พระโสดาบัน
๒. พระสกทาคามี (หรือสกิทาคามี)
๓. พระอนาคามี
๔. พระอรหันต์

แบ่งพิสดารเป็น ๘ คือ

- พระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผลคู่ ๑
 พระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีผลคู่ ๑
 พระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามีผลคู่ ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในอภิมหาธรรม และพระผู้ตั้งอยู่ในอภิมหาผลคู่ ๑ (พ.ศ. หน้า ๓๘๖)

พราหมณ์ หมายถึง คนวรรณะหนึ่งใน ๔ วรรณะ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ; พราหมณ์เป็นวรรณะ

นักบวชและเป็นเจ้าพิธี ถือตนว่าเป็นวรรณะสูงสุด เกิดจากปากพระพรหม (พ.ศ. หน้า ๑๘๕)

พละ ๔ กำลัง พละ ๔ คือ ธรรมอันเป็นพลังทำให้ดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่ต้องหวาดหวั่นภัยต่าง ๆ ได้แก่

๑. ปัญญาพละ กำลังคือปัญญา ๒. วิริยพละ กำลังคือความเพียร ๓. อนวัชชพละ กำลังคือการกระทำที่ไม่ผิด ๔. สังคหพละ กำลังการสังเคราะห์ คือ เกื้อกูลอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี (พ.ศ. หน้า ๑๘๕ - ๑๘๖)

พละ ๕ พละ กำลัง พละ ๕ คือ ธรรมอันเป็นกำลัง ซึ่งเป็นเครื่องเกื้อหนุนแก่จริยธรรม จัดอยู่ในจำพวก

โภจิกขัยธรรม มี ๕ คือ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา (พ.ศ. หน้า ๑๘๕ - ๑๘๖)

พุทธกิจ ๕ พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญพุทธกิจ ๕ ประการ คือ ๑. ปุพฺพณฺเห ปิณฑฺวาตณฺจ ตอนเช้าเสด็จออก

บิณฑบาต เพื่อโปรดสัตว์ โดยการสนทนาธรรมหรือการแสดงหลักธรรมให้เข้าใจ ๒. สายณฺเห ฌมฺม

เทศนฺ ตอนเย็น แสดงธรรมแก่ประชาชนที่มาเฝ้าบริเวณที่ประทับ ๓. ปิโทเส ภิกฺขุโอรฺวาทิ

ตอนค่ำ แสดงโอวาทแก่พระสงฆ์ ๔. อทฺตมฺตเต เทวฺปญฺหนิ ตอนเที่ยงคืนทรงตอบปัญหาแก่พวกเทวดา

๕. ปจฺจุสฺว คเต กาลे ภพฺพาภพฺเว วิโลกนฺติ ตอนเช้ามีต จวนสว่าง ทรงตรวจพิจารณาสัตว์โลกว่าผู้ใดมี

อุปนิสัยที่จะบรรลุธรรมได้ (พ.ศ. หน้า ๑๘๙ - ๑๙๐)

พุทธคุณ คุณของพระพุทธเจ้า คือ ๑. ปัญญาคุณ (พระคุณ คือ ปัญญา) ๒. วิสุทธิคุณ (พระคุณ คือ ความ

บริสุทธิ์) ๓. กรุณาคุณ (พระคุณ คือ พระมหากรุณา) (พ.ศ. หน้า ๑๙๑)

ภพ โลกเป็นที่อยู่ของสัตว์ ภาวะชีวิตของสัตว์ มี ๓ คือ ๑. กามภพ ภพของผู้ยังแสวงกามคุณ ๒. รูปภพ

ภพของผู้เข้าถึงรูปฌาน ๓. อรูปภพ ภพของผู้เข้าถึงอรูปฌาน (พ.ศ. หน้า ๑๙๘)

ภavana ๔ การเจริญ การทำให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ ๑. กายภavana

๒. สीलภavana ๓. จิตตภavana ๔. ปัญญาภavana (พ.ศ. หน้า ๘๑ - ๘๒)

ภุมิ ๓๑ ๑. พื้นเพ พื้น ชั้น ที่ดิน แผ่นดิน ๒. ชั้นแห่งจิต ระดับจิตใจ ระดับชีวิต มี ๓๑ ภุมิ ได้แก่

อบายภุมิ ๔ (ภุมิที่ปราศจากความเจริญ) - นิรยะ (นรก) - ตีรจฉานโยนิ (กำเนิดตีสจฉาน) - ปิตติวิสัย

(แดนเปรต) - อสุรกาย (พวกอสูร) กามสุคติภุมิ ๗ (กามาวจรภุมิที่เป็นสุคติ ภุมิที่เป็นสุคติซึ่งยัง

เกี่ยวข้องกับกาม) - มนุษย์ (ชาวมนุษย์) - จาตุมหาราชิกา (สวรรค์ชั้นที่ท้าวมหาราช ๔ ปกครอง) -

ดาวดึงส์ (แดนแห่งเทพ ๓๓ มีท้าวสักกะเป็นใหญ่) - ยามา (แดนแห่งเทพผู้ปราศจากความทุกข์)

- ดุสิต (แดนแห่งผู้เฝ้าด้วยสิริสมบัติของตน) - นิมมานรดี (แดนแห่งเทพผู้ยินดีในการนรมิต) -

ปรนิมมิตวสวัตตี (แดนแห่งเทพผู้ยังอำนาจให้เป็นไปในสมบัติที่ผู้อื่นนรมิตให้) (พ.ศ. หน้า ๓๑๖-๓๑๗)

โภคาทิยะ ๕ ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภครทรัพย์ ในการที่จะมีหรือเหตุผลในการที่จะมีหรือครอบครองโภค

ทรัพย์ ๑. เลี้ยงตัว มารดา บิดา บุตร ภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข ๒. บำรุงมิตรสหาย

และร่วมกิจกรรมการงานให้เป็นสุข ๓. ใช้ป้องกันภัยอันตราย ๔. ทำพลี คือ ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ อติ

พลี ต้อนรับแขก ปุพฺพเปตฺพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ราชพลี บำรุงราชการ เสียภาษี เทวดาพลี สักการะ

บำรุงสิ่งที่เชื่อถือ ๕. อุปถัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ ผู้ประพฤดีชอบ (พ.ศ. หน้า ๒๐๒ - ๒๐๓)

มงคล สิ่งที่ทำให้มีโชคดีตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง ธรรมที่นำมาซึ่งความสุข ความเจริญ มงคล ๓๘ ประการ หรือ เรียกเต็มว่า อุดมมงคล (มงคลอันสูงสุด) ๓๘ ประการ (ดูรายละเอียดมงคลสูตร) (พ.ศ. หน้า ๒๑๑)

มิถนาถนิชชา ๕ การค้าขายที่ผิดศีลธรรมไม่ชอบธรรม มี ๕ ประการ คือ ๑. สัตถวนิชชา ค้าอาวุธ ๒. สัตตวนิชชา ค้ามนุษย์ ๓. มังสวานิชชา เลี้ยงสัตว์ไว้ขายเนื้อ ๔. มัชชวานิชชา ค้าขายน้ำเมา ๕. วิสวานิชชา ค้าขายยาพิษ (พ.ศ. หน้า ๒๓๓)

มรรคมืองค์ ๘ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกเต็มว่า “อริยอัฏฐังคิกมรรค” ได้แก่ ๑. สัมมาทิฏฐิ เห็นชอบ ๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ ๔. สัมมาภัมมัตตะ ทำการชอบ ๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ๖. สัมมาวายามะ เพียรชอบ ๗. สัมมาสติ ระลึกรชอบ ๘. สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ (พ.ศ. หน้า ๒๑๕)

มิถฉัตตะ ๑๐ ภาวะที่ผิด ความเป็นสิ่งที่ผิด ได้แก่ ๑. มิถฉทฎฐิ (เห็นผิด ได้แก่ ความเห็นผิดจากคลองธรรมตามหลักกุศลกรรมบถ และความเห็นที่ไม่นำไปสู่ความพ้นทุกข์) ๒. มิถฉาสังกัปปะ (ดำริผิด ได้แก่ ความดำริที่เป็นอกุศลทั้งหลาย ตรงข้ามจากสัมมาสังกัปปะ) ๓. มิถฉาวาจา (วาจาผิด ได้แก่ วจีหุจจริต ๔) ๔. มิถฉากัมมัตตะ (กระทำผิด ได้แก่ กายหุจจริต ๓) ๕. มิถฉาอาชีวะ (เลี้ยงชีพผิด ได้แก่ เลี้ยงชีพในทางหุจจริต) ๖. มิถฉาวยามะ (พยายามผิด ได้แก่ ความเพียรตรงข้ามกับสัมมาวายามะ) ๗. มิถฉาสติ (ระลึกผิด ได้แก่ ความระลึกถึงเรื่องราวที่ล่วงแล้ว เช่น ระลึกถึงการได้ทรัพย์ การได้ยศ เป็นต้น ในทางอกุศล อันจัดเป็นสติเทียม) เป็นเหตุชักนำใจให้เกิดกิเลส มีโลภะ มานะ อสสา มัจฉริยะ เป็นต้น ๘. มิถฉาสมาธิ (ตั้งใจผิด ได้แก่ ตั้งจิตเพ่งเล็ง จดจ่อปักใจแน่วแนในกามราคะพยาบาท เป็นต้น หรือเจริญสมาธิแล้ว หลงเพลิน ติดหมกมุ่น ตลอดจนนำไปใช้ผิดทาง ไม่เป็นไปเพื่อญาณทัสสนะ และความหลุดพ้น) ๙. มิถฉาญาณ (รู้ผิด ได้แก่ ความหลงผิดที่แสดงออกในการคิดอุปายทำความชั่วและในการพิจารณาทบทวน ว่าความชั่วนั้น ๆ ตนกระทำได้อย่างดีแล้ว เป็นต้น) ๑๐. มิถฉาวิมุตติ (พ้นผิด ได้แก่ ยังไม่ถึงวิมุตติ สำคัญว่าถึงวิมุตติ หรือสำคัญผิดในสิ่งที่มีไขวิมุตติ) (พ.ศ. หน้า ๓๒๒)

มิตรปฏิรูป คนเทียมมิตร มิตรเทียม มิใช่มิตรแท้ มี ๔ พวก ได้แก่

๑. คนปกอลอก มีลักษณะ ๔ คือ ๑.๑ คิดเอาได้ฝ่ายเดียว ๑.๒ ยอมเสียแต่น้อย โดยหวังจะเอาให้มาก ๑.๓ ตัวเองมีภัย จึงมาทำกิจของเพื่อน ๑.๔ คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเอง
๒. คนดีแต่พูด มีลักษณะ ๔ คือ ๒.๑ ดีแต่ยกเรื่องที่ผ่านมาแล้วมาปราศรัย ๒.๒ ดีแต่อ้างสิ่งที่ยังมีดี แต่อ้างสิ่งที่ยังไม่มีมาปราศรัย ๒.๓ สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไร้ประโยชน์ ๒.๔ เมื่อเพื่อนมีกิจอ้างแต่เหตุขัดข้อง
๓. คนหัวประจบมีลักษณะ ๔ คือ ๓.๑ จะทำชู้ก็คล้อยตาม ๓.๒ จะทำดีก็คล้อยตาม ๓.๓ ต่อหน้าสรรเสริญ ๓.๔ ลับหลังนินทา

๔. คนชวนฉิบหายมีลักษณะ ๔ ๔.๑ คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา ๔.๒ คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน
๔.๓ คอยเป็นเพื่อนเที่ยวดูการเล่น ๔.๔ คอยเป็นเพื่อนไปเล่นการพนัน (พ.ธ. หน้า ๑๕๔ - ๑๕๕)

มิตรน้ำใจ ๑. เพื่อนมีทุกข์พลอยทุกข์ด้วย ๒. เพื่อนมีสุขพลอยดีใจ ๓. เขาติเตียนเพื่อน ช่วยยับยั้ง
แก้ไขให้ ๔. เขาสรรเสริญเพื่อน ช่วยพูดเสริมสนับสนุน (พ.ศ. หน้า ๒๓๔)

รูป ๑. สิ่งที่ต้องสลายไปเพราะปัจจัยต่าง ๆ อันขัดแย้ง สิ่งที่เป็นรูปร่างพร้อมทั้งลักษณะอาการของมัน ส่วน
ร่างกาย จำแนกเป็น ๒๘ คือ มหาภูตรูป หรือธาตุ ๔ และอุปาทายรูป ๒. อารมณ์ที่รู้ได้ด้วยจักขุ สิ่ง
ปรากฏแก่ตา ข้อ ๑ ในอารมณ์ ๖ หรืออายตนะภายนอก ๓. ลักษณะนามใช้เรียกพระภิกษุสามเณร
เช่น ภิกษุรูปหนึ่ง (พ.ศ. หน้า ๒๕๓)

วิถุฏฐะ ๓ หรือไตรวิถุฏฐ์ การวนเวียน การเวียนเกิด เวียนตาย การเวียนว่ายตายเกิด ความเวียนเกิด หรือวนเวียน
ด้วยอำนาจกิเลส กรรม และวิบาก เช่น กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมแล้วย่อมได้ผลของ
กรรม เมื่อได้รับผลของกรรมแล้ว กิเลสก็เกิดอีกแล้ว ทำกรรมแล้วเสวยผลกรรมหมุนเวียนต่อไป (พ.ศ.
หน้า ๒๖๖)

วาสนา อาการกายวาจา ที่เป็นลักษณะพิเศษของบุคคล ซึ่งเกิดจากกิเลสบางอย่าง และได้สั่งสมอบรมมาเป็น
เวลานานจนเคยชินติดเป็นพื้นประจำตัว แม้จะละกิเลสได้แล้ว แต่ก็อาจจะละอาการกายวาจาที่เคย
ชินไม่ได้ เช่น คำพูดติดปาก อาการเดินที่เร็วหรือเดินตัวมเตี้ยม เป็นต้น ท่านขยายความว่า วาสนา ที่
เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี เป็นอัพยาทุกฺค คือ เป็นกลาง ๆ ไม่มีชั่วก็มี ที่เป็นกุศลกับอัพยาทุกฺค นั้นไม่
ต้องละ แต่ที่เป็นอกุศลซึ่งควรละนั้น แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่จะเป็นเหตุให้เข้าถึงอบายกับส่วนที่
เป็นเหตุให้เกิดอาการแสดงออกทางกายวาจาแปลก ๆ ต่าง ๆ ส่วนแรก พระอรหันต์ทุกองค์ละได้ แต่
ส่วนหลังพระพุทธเจ้าเท่านั้นละได้ พระอรหันต์อื่นละไม่ได้ จึงมีคำกล่าวที่ว่าพระพุทฺธเจ้าเท่านั้นละกิเลส
ทั้งหมดได้ พร้อมทั้งวาสนา; ในภาษาไทย คำว่าวาสนามีความหมายเพี้ยนไป กลายเป็นอำนาจบุญเก่า
หรือกุศลที่ทำให้ได้รับลาภยศ (ไม่มีใน พ.ศ. ฉบับที่พิมพ์เป็นเล่ม แต่ค้นได้จากแผ่นซีดีรอม พ.ศ. ของสมาคมศิษย์
เก่ามหาจุฬาฯ)

วิตก ความตรึก ตรี กายยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ การคิด ความดำริ “ไทยใช้ว่าเป็นห่วงกังวล” แบ่งออกเป็นกุศลวิตก ๓
และอกุศลวิตก ๓ (พ.ศ. หน้า ๒๗๓)

วิบัติ ๔ ความบกพร่องแห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งไม่อำนวยแก่การที่กรรมดีจะปรากฏผล แต่กลับเปิดช่องให้
กรรมชั่วแสดงผล พุทธสัน ๆ ว่าส่วนประกอบบกพร่อง เปิดช่องให้กรรมชั่ววิบัติมี ๔ คือ ๑. คติวิบัติ
วิบัติแห่งคติ หรือคติเสีย คือเกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศ สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ไม่เกื้อกูล ทาง
ดำเนินชีวิต ถิ่นที่ไปไม่อำนวย ๒. อุประวิบัติ วิบัติแห่งร่างกาย หรือ รูปร่างเสีย เช่น ร่างกายพิกลพิการ
อ่อนแอ ไม่สวยงาม กิริยาท่าทางน่าเกลียด ไม่ชวนชมตลอดจนสุขภาพที่ไม่ดี เจ็บป่วย มีโรครุม ๓. กาล
วิบัติ วิบัติแห่งกาลหรือหรือกาลเสีย คือเกิดอยู่ในยุคสมัยที่บ้านเมืองมีภัยพิบัติไม่สงบเรียบร้อย
ผู้ปกครองไม่ดี สังคมเสื่อมจากศีลธรรม มากด้วยการเบียดเบียน ยกย่องคนชั่ว บีบบังคับคนดี ตลอดจน
ทำอะไรไม่ถูกกาลเวลา ไม่ถูกจังหวะ ๔. ปโยควิบัติ วิบัติแห่งการประกอบ หรือกิจการเสีย เช่น ฝักใฝ่ใน

กิจการหรือเรื่องราวที่ผิด ทำการไม่ตรงตามความถนัด ความสามารถ ใช้ความเพียร
ไม่ถูกต้อง ทำการครึ่ง ๆ กลาง ๆ เป็นต้น (พ.ธ. หน้า ๑๖๐- ๑๖๑)

วิปัสสนาญาณ ๙ ญาณในวิปัสสนา ญาณที่นับเข้าในวิปัสสนา เป็นความรู้ที่ทำให้เกิดความเห็นแจ้ง เข้าใจ
สภาวะของสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง ได้แก่ ๑. อุทัพพยานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันตามเห็นความ
เกิดและดับของเบญจขันธ์ ๒. กังคานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันตามเห็นความสลาย เมื่อเกิดดับก็
คำนึงเด่นชัด ในส่วนดับของสังขารทั้งหลาย ต้องแตกสลายทั้งหมด ๓. ภยตูปัญฐานญาณ คือ ญาณ
อันมองเห็นสังขาร ปราภฏเป็นของน่ากลัว ๔. อาทีนวานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันคำนึงเห็นโทษของ
สังขารทั้งหลาย ว่าเป็นโทษบกพร่องเป็นทุกข์ ๕. นิพพิทานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันคำนึงเห็นความ
หน่ายของสังขาร ไม่เพลินเพลิน ติดใจ ๖. มุญจិតุกัมยตาญาณ คือ ญาณอันคำนึงด้วย ใคร่พ้น
ไปเสีย คือ หน่ายสังขารทั้งหลาย ปราภฏาที่จะพ้นไปเสีย ๗. ปฏิสังขานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอัน
คำนึงพิจารณาหาทาง เมื่อต้องการจะพ้นไปเสีย เพื่อมองหาอุบายจะปลดเปลื้องออกไป ๘. สัง
ขารุเพกขาญาณ คือ ญาณอันเป็นไปโดยความเป็นกลางต่อสังขาร คือ พิจารณาสังขารไม่ยินดียินร้าย
ในสังขารทั้งหลาย ๙. สัจจานุโลมิกญาณ หรือ อนุโลมญาณ คือ ญาณอันเป็นไปโดยอนุโลมแก่การหยั่ง
รู้หรือริยสัง แล้วแล้วมรรคญาณให้สำเร็จความเป็นอริยบุคคลต่อไป (พ.ศ. หน้า ๒๗๖ – ๒๗๗)

วิมุตติ ๕ ความหลุดพ้น ภาวะไร้กิเลส และไม่มีทุกข์ มี ๕ ประการ คือ ๑. วิกขัมภณวิมุตติ ดับโดยข่มไว้ คือ ดับ
กิเลส ๒. ตทังควิมุตติ ดับกิเลสด้วยธรรมที่เป็นคู่ปรับธรรมที่ตรงกันข้าม ๓. สมุจเฉทวิมุตติ ดับ
ด้วยตัดขาด ดับกิเลสเสร็จสิ้นเด็ดขาด ๔. ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ ดับด้วยสงบระงับ โดยอาศัย โลกุต
ตรมรรคดับกิเลส ๕. นิสรณวิมุตติ ดับด้วยสงบระงับ คือ อาศัยโลกุตตรธรรมดับกิเลสเด็ดขาดเสร็จสิ้น
(พ.ธ. หน้า ๑๔๔)

โลกบาลธรรม ธรรมคุ้มครองโลก ได้แก่ ปกครองควบคุมใจมนุษย์ไว้ให้อยู่ในความดี มิให้ละเมิดศีลธรรม และ
ให้อยู่กันด้วยความเรียบร้อยสงบสุข ไม่เดือดร้อนสับสนวุ่นวาย มี ๒ อย่างได้แก่ ๑. หิริ
ความอายบาป ละอายใจต่อการทำความชั่ว ๒. โอตตัปปะ ความกลัวบาปเกรงกลัวต่อความชั่ว และ
ผลของกรรมชั่ว (พ.ศ. หน้า ๒๖๐)

ฤๅษี หมายถึง ผู้แสวงธรรม ได้แก่ นักบวชนอกพระศาสนาซึ่งอยู่ในป่า ซีไพร ผู้แต่งคัมภีร์พระเวท
(พ.ศ. หน้า ๒๕๖)

สติปัญญา ๔ ที่ตั้งของสติ การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง คือ ตามสิ่งนั้น ๆ
มันเป็นของมันเอง มี ๔ ประการ คือ
๑. กายานุปัสสนาสติปัญญา (การตั้งสติกำหนดพิจารณากายให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงกาย
ไม่ใช่สัตว์บุคคล ตัวตนเราเขา) ท่านจำแนกวิธีปฏิบัติได้หลายอย่าง คือ อานาปานสติ กำหนดลม
หายใจ ๑ อิริยาบถ กำหนดรู้ทันอิริยาบถ ๑) สัมปชัญญะ สร้างสัมปชัญญะในการกระทำความ
เคลื่อนไหวทุกอย่าง ๑) ปฏิกุลมณสิการ พิจารณาส่วนประกอบอันไม่สะอาดทั้งหลายที่ประสมเข้าเป็น
ร่างกายนี้ ๑) ธาตุมนสิการ พิจารณาเห็นร่างกายของตน โดยสักว่าเป็นธาตุแต่ละอย่างๆ

๒. เวทนานุปัสสาสติปัญญา (การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงเวทนา ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) คือ มีสติรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี เฉย ๆ ก็ดี ทั้งที่เป็นสามิสและเป็นนิรามิสตามที่เป็นไปอยู่ขณะนั้น ๆ

๓. จิตตานุปัสสนาสติปัญญา (การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิต ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) คือ มีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีระคะ ไม่มีระคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ ฯลฯ อย่างไร ๆ ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้น ๆ

๔. อัมมานุปัสสนาสติปัญญา (การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงธรรม ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนของเรา) คือ มีสติรู้ชัดธรรมทั้งหลาย ได้แก่ นิเวศน์ ๕ ชั้น ๕ อายตนะ ๑๒ โพชฌงค์ ๗ อริยสัจ ๔ ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร มีในตนหรือไม่ เกิดขึ้นเจริญบริบูรณ์และดับได้อย่างไร เป็นต้น ตามที่เป็นจริงของมันอย่างนั้น ๆ (พ.ธ. หน้า ๑๖๕)

สมณะ หมายถึง ผู้สงบ หมายถึงนักบวชทั่วไป แต่ในพระพุทธศาสนา ท่านให้ความหมายจำเพาะ หมายถึงผู้ระดับบาป ได้แก่ พระอริยบุคคล และผู้ปฏิบัติเพื่อระงับบาป ได้แก่ ผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นพระอริยบุคคล (พ.ศ. หน้า ๒๙๙)

สมบัติ ๔ คือ ความเพียบพร้อมสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมส่งอำนาจโอกาสให้กรรมดีปรากฏผล และไม่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล มี ๔ อย่าง คือ ๑. คติสมบัติ สมบัติแห่งคติ ถึงพร้อมด้วยคติ หรือคติให้ คือ เกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศที่เจริญ เหมาะหรือเกื้อกูล ตลอดจนในระยะสั้น คือ ดำเนินชีวิตหรือไปในถิ่นที่อำนาจ ๒. อุปีติสมบัติ สมบัติแห่งร่างกาย ถึงพร้อมด้วยร่างกาย คือมีรูปร่างสวย ร่างกายสง่างาม หน้าตาท่าทางดี น่ารัก น่านิยมเลื่อมใส สุขภาพดี แข็งแรง ๓. กาลสมบัติ สมบัติแห่งกาล ถึงพร้อมด้วยกาลหรือกาลให้ คือ เกิดอยู่ในสมัยที่บ้านเมืองมีความสงบสุข ผู้ปกครองดี ผู้คนมีคุณธรรมยกย่องคนดี ไม่ส่งเสริมคนชั่ว ตลอดจนในระยะเวลานั้น คือ ทำอะไรถูกกาลเวลา ถูกจังหวะ ๔. ปโยคสมบัติ สมบัติแห่งการประกอบ ถึงพร้อมด้วยการประกอบกิจ หรือกิจการให้ เช่น ทำเรื่องตรงกับที่เขาต้องการ ทำกิจตรงกับความสามารถของตน ทำการถึงขนาดถูกหลักครบถ้วน ตามเกณฑ์หรือเต็มอัตรา ไม่ใช่ทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ หรือเหยาะแหยะ หรือไม่ถูกเรื่องกัน รู้จักจัดทำ รู้จักดำเนินการ (พ.ธ. หน้า ๑๖๑ - ๑๖๒)

สมบัติ ภาวะสงบประณีตซึ่งพึงเข้าถึง; สมบัติมีหลายอย่าง เช่น ญาณสมบัติ ผลสมบัติ อนุப்புพวิหารสมบัติ (พ.ศ. หน้า ๓๐๓)

สติ ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เผลอ การคุมใจได้กับกิจ หรือคุมจิตใจไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง จำการที่ทำ และคำพูดแม่นยำได้ (พ.ศ. หน้า ๓๒๗)

สังฆคุณ ๙ คุณของพระสงฆ์ ๑. พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้ปฏิบัติดี ๒. เป็นผู้ปฏิบัติตรง ๓. เป็นผู้ปฏิบัติถูกทาง ๔. เป็นผู้ปฏิบัติสมควร ๕. เป็นผู้ควรแก่การค้ำับ คือ ควรกับของที่เขานำมาถวาย ๖. เป็นผู้ควรแก่การต้อนรับ ๗. เป็นผู้ควรแก่ทักษิณา ควรแก่ของทำบุญ ๘. เป็นผู้ควร

แก่การกระทำอัญชลี ควรแก่การกราบไหว้ ๙. เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก เป็นแหล่งปลูกฝังและเผยแพร่ความดีที่ยอดเยี่ยมของโลก(พ.ศ. หน้า ๒๖๕-๒๖๖)

สังเวชนียสถาน สถานที่ที่ตั่งแห่งความสังเวช ที่ทำให้เกิดความสังเวช มี ๔ คือ ๑. ที่พระพุทธเจ้าประสูติ คือ อุทยานลุมพินี ปัจจุบันเรียกลุมพินีหรือรุมมินเด (Lumbini หรือ Rummidei) ๒. ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือ ควงโพธิ์ ที่ตำบลพุทธคยา (Buddha Gaya หรือ Bodh – Gaya) ๓. ที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา คือป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ปัจจุบันเรียกสารนาถ ๔. ที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน คือที่สาละวันททยาน เมืองกุสินารา หรือกุสินคร บัดนี้เรียกกาเซีย (Kasia หรือ Kusinagara) (พ.ศ. หน้า ๓๑๗)

สันโดษ ความยินดี ความพอใจ ยินดีด้วยปัจจัย ๔ คือ ผ้านุ่งห่ม อาหารที่นอนที่นั้ง และยาตามมีตามได้ ยินดีของของตน การมีความสุข ความพอใจด้วยเครื่องเลี้ยงชีพที่หามาได้ด้วยเพียรพยายามอันชอบธรรมของตน ไม่โลภ ไม่ริษยาใคร (พ.ศ. หน้า ๓๒๔)

สันโดษ ๓ ๑. ยถาลาภสันโดษ ยินดีตามที่ได้ คือ ได้สิ่งใดมาด้วยความเพียรของตน ก็พอใจด้วยสิ่งนั้น ไม่ได้เดือดร้อนเพราะของที่ไม่ได้ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่นไม่ริษยาเขา ๒. ยถาผลสันโดษ คือ ยินดีตามกำลัง คือ พอใจเพียงแค่ว่าพอแก่กำลังร่างกาย สุขภาพ และขอบเขตการใช้สอยของตน ของที่เกินกำลังก็ไม่หวงแหนเสียตายไม่เก็บไว้ให้เสียเปล่า หรือฝืนใช้ให้เป็นโทษแก่ตน ๓. ยถาสารูปสันโดษ ยินดีตามสมควร คือ พอใจตามที่สมควร คือ พอใจตามที่สมควรแก่ภาวะฐานะแนวทางชีวิต และจุดหมายแห่งการบำเพ็ญกิจของตน เช่น ศึกษุพอใจแต่องอันเหมาะแก่สมณภาวะ หรือได้ของใช้ที่ไม่เหมาะสมกับตน แต่จะมีประโยชน์แก่ผู้อื่นก็นำไปมอบให้แก่เขา เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๓๒๔)

สัทธรรม ๓ ธรรมอันดี ธรรมที่แท้ ธรรมของสัตบุรุษ หลักหรือแก่นศาสนา มี ๓ ประการ ได้แก่

๑. ปรียัติสัทธรรม (สัทธรรมคือคำสั่งสอนอันจะต้องเล่าเรียน ได้แก่ พุทธพจน์)
๒. ปฏิบัติสัทธรรม (สัทธรรมคือสิ่งพึงปฏิบัติ ได้แก่ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา)
๓. ปฏิเวธสัทธรรม (สัทธรรมคือผลอันจะพึงเข้าถึง หรือบรรลุด้วยการปฏิบัติ ได้แก่ มรรค ผล และนิพพาน (พ.ศ. หน้า ๑๒๕)

สัพปุริสธรรม ๗ ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี

๑. ัมมัญญตา คือ ความรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง ๒. อตถัญญตา คือ ความรู้จักผล คือรู้ความมุ่งหมาย ๓. อตตัญญตา คือ ความรู้จักตน คือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น ๔. มัตตัญญตา คือ ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี ๕. กาลัญญตา คือ ความรู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม ๖. ปริสัญญตา คือ ความรู้จักบริษัทคือรู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุม ๗. ปุคคัลัญญตา หรือ ปุคคัลปโรปริญญตา คือ ความรู้จักบุคคล คือความแตกต่างแห่งบุคคล (พ.ศ. หน้า ๒๔๔)

สัมปชัญญะ ความรู้ตัวทั่วพร้อม ความรู้ตระหนัก ความรู้ชัดเข้าใจชัด ซึ่งสิ่งนี้ได้ มักมากู้กับสติ (พ.ศ. หน้า ๒๔๔)

สาราณียธรรม ๖ ธรรมเป็นที่ตั่งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน เรียกอีกอย่างว่า “สาราณียธรรม” ๑. เมตตากายกรรม มีเมตตากายกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวจีกรรม มีเมตตาวจีกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๓. เมตตานิกรกรรม มีเมตตานิกรกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๔. สาธารณโภคี แบ่งปันสิ่งของที่ได้มาไม่หวง แหน ใช้ผู้เดียว ๕. สีสสามัญญุตตา มีความประพฤติร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา ๖. ทิฏฐิสามัญญุตตา มีความเห็นชอบดั่งใจ เช่นเดียวกับหมู่คณะ (พ.ธ. หน้า ๒๓๓-๒๓๕)

สุข ๒ ความสบาย ความสำราญ มี ๒ อย่าง ได้แก่ ๑. กายิกสุข สุขทางกาย ๒. เจตสิกสุข สุขทางใจ อีกหมวดหนึ่งมี ๒ คือ ๑. สามิสสุข สุขอิงอามิส คือ อาศัยกามคุณ ๒. นiramิสสุข สุขไม่อิงอามิส คือ อิงเนกขัมมะ (พ.ศ. หน้า ๓๔๓)

ศรัทธา ความเชื่อ ความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม (พ.ศ. หน้า ๒๙๐)

ศรัทธา ๔ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ๔ ประการคือ ๑. กัมมสัทธา (เชื่อกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งที่รู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่ว ความดี มีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่าง่เปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วย การกระทำ มิใช่ด้วยอำนาจหรืออนาคอยโชค เป็นต้น ๒. วิปากสัทธา (เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่สำเร็จต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี และผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว ๓. กัมมัสมกตาสัทธา (ความเชื่อที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน ๔. ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๙ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธ์หลุดพ้นได้ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้ (พ.ธ. หน้า ๑๖๔)

สงเคราะห์ การช่วยเหลือ การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล (พ.ศ. หน้า ๒๒๘)

สังคหวัตถุ ๔ เรื่องสงเคราะห์กัน คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ หลักการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลก ได้แก่ สังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ ดุจสลักเกาะยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถ และวิ่งแล่นไปได้มี ๔ อย่างคือ ๑. ทาน การแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ๒. ปิยวาจา พูดจาน่ารัก น่านิยมนับถือ ๓. อัตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ ๔. สมานัตตนา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุข ร่วมทุกข์กัน เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๓๑๐)

สัมมัตตะ ความเป็นถูก ภาวะที่ถูก มี ๑๐ อย่าง ๘ ข้อต้น ตรงกับองค์มรรคทั้ง ๘ ข้อ เพิ่ม ๒ ข้อท้าย คือ ๙. สัมมาญาณ รู้ชอบได้แก่ผลญาณ และปัจจเวกชนญาณ ๑๐. สัมมาวิมุตติ พ้นชอบได้แก่ อรหัตตผลวิมุตติ; เรียกอีกอย่าง อเสขธรรม ๑๐ (พ.ศ. หน้า ๓๒๙)

สุจริต ๓ ความประพฤติดี ประพฤติชอบตามคลองธรรม มี ๓ คือ ๑. กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย ๒. วจิสฺสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา ๓. มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ (พ.ศ. หน้า ๓๔๕)

หิริ ความละอายต่อการทำชั่ว (พ.ศ. หน้า ๓๕๕)

ทำกิจกรรมที่พึงทำ ๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ๔. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ ควรเคารพนับถือท่านเหล่านั้น ๕. บรรดากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูก ช่ม เหนง หรืออุตุคร่า ขึ้นใจ ๖. เคารพสักการบูชา เจดีย์หรืออนุสาวรีย์ประจำชาติ ๗. จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (รวมถึงพระภิกษุ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบด้วย) (พ.ธ. หน้า ๒๔๖ – ๒๔๗)

อธิปไตย ๓ ความเป็นใหญ่ มี ๓ อย่าง คือ ๑. อัตตอธิปไตย ความมีตนเป็นใหญ่ ถือตนเป็นใหญ่ กระทำการ ด้วยปรารถนาตนเป็นประมาณ ๒. โลกาธิปไตย ความมีโลกเป็นใหญ่ ถือโลกเป็นใหญ่ กระทำการด้วย ปรารถนียมของโลกเป็นประมาณ ๓. ธัมมาธิปไตย ความมีธรรมเป็นใหญ่ ถือธรรมเป็นใหญ่, กระทำ การด้วยปรารถนาความถูกต้อง เป็นจริง สมควรตามธรรมเป็นประมาณ (พ.ธ. หน้า ๑๒๗-๑๒๘)

อริยสัจ ๔ ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะมี ๔ คือ

๑. ทุกข์ (ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก สภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง ได้แก่ชาติ ชรา มรณะ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งรัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดยย่อว่า อุปาทานขันธ ๕ เป็นทุกข์
๒. ทุกขสมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และ วิภวตัณหา) กำจัดอวิชชา สำรอกตัณหา สิ้นแล้ว ไม่ถูกข้อยอม ไม่ติดขัด หลุดพ้น สงบ ปลอดภัย เป็น อิสระ คือ นิพพาน)
๓. ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอก ตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกข้อยอม ไม่ติดขัด หลุดพ้น สงบ เป็นอิสระ คือ นิพพาน)
๔. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง มรรคมืองค์ ๘ นี้ สรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา) (พ.ธ. หน้า ๑๘๑)

อริยอัฏฐังคิกมรรค ทางสายกลาง มรรคมืองค์ ๘ (ศีล สมาธิ ปัญญา) (พ.ธ. หน้า ๑๖๕)

อัญญาณูปเบกขา เป็นอุปเบกขาฝ่ายวิบัติ หมายถึง ความไม่รู้เรื่อง เจอไม่รู้เรื่อง เจอโง่ เจอเมย (พ.ธ. หน้า ๑๒๖)

อตตตา ตัวตน อาตมมัน บุคคลที่ย่อมยึดมั่นมองเห็นขันธ ๕ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งหมดเป็นอตตตา หรือยึดถือว่า มีอตตตา เนื่องด้วยขันธ (พ.ศ. หน้า ๓๙๘)

อตถะ เรื่องราว ความหมาย ความมุ่งหมาย ประโยชน์ มี ๒ ระดับ คือ ๑. ทิฏฐิธัมมิกัตถะ ประโยชน์ในชีวิตนี้ หรือประโยชน์ในปัจจุบัน เป็นที่มุ่งหมายกันในโลกนี้ ได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ รวมถึงการแสวงหา สิ่งเหล่านี้มาโดยทางที่ชอบธรรม ๒. สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์เบื้องหน้า หรือประโยชน์ที่ล้ำลึกกว่าที่จะมองเห็นกันเฉพาะหน้า เป็นจุดหมายขั้นสูงขึ้นไป เป็นหลักประกันชีวิตเมื่อละจากโลกนี้ไป ๓. ปรมัตถะ ประโยชน์สูงสุด หรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิตเป็นจุดหมายสูงสุดหรือที่หมายขั้นสุดท้าย คือ พระนิพพาน อีกประการหนึ่ง หมายถึง ๑. อตตัตถะ ประโยชน์ตน ๒. ปรัตถะ ประโยชน์ผู้อื่น ๓. อุภยัตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (พ.ธ. หน้า ๑๓๑ – ๑๓๒)

อายตนะ ที่ต่อ เครื่องติดต่อ แตนต่อความรู้ เครื่องรู้ และสิ่งที่ถูกรู้ เช่น ตาเป็นเครื่องรู้ รูปเป็น สิ่งที่อยู่เป็นเครื่องรู้ เสียงเป็นสิ่งที่รู้ เป็นต้น จัดเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. อายตนะภายใน ๖ อายตนะภายนอก ๖
๒. อายตนะภายนอก หมายถึง เครื่องต่อภายนอก สิ่งที่ถูกรู้ มี ๖ คือ ๒.๑ รูป คือ รูป ๒.๒ สัททวะ คือ เสียง ๒.๓ คันธะ คือ กลิ่น ๒.๔ รส คือ รส ๒.๕ โผฏฐัพพะ คือ สิ่งต้องกาย ๒.๖ ธรรมะ หมายถึง ธรรมารมย์ คือ อารมณ์ที่เกิดกับใจ หรือสิ่งที่ใจรู้ อารมณ์ ๖ ก็เรียก (พ.ศ. หน้า ๔๑๑)

อายตนะภายใน เครื่องต่อภายใน เครื่องรับรู้ มี ๖ คือ ๑. จักขุ คือ ตา ๒. โสตะ คือ หู ๓. ฆานะ คือ จมูก

๔. ชิวหา คือ ลิ้น ๕. กาย คือ กาย ๖. มโน คือ อินทรีย์ ๖ ก็เรียก (พ.ศ. หน้า ๔๑๑)

อริยวัฑฒิ ๕ ความเจริญอย่างประเสริฐ หลักความเจริญของอารยชน มี ๕ คือ ๑. ศรัทธา ความเชื่อ ความมั่นใจในพระรัตนตรัย ในหลักแห่งความจริง ความดีอันมีเหตุผล ๒. ศีล ความประพฤติดี มีวินัย เลี้ยงชีพสุจริต ๓. สุตะ การเล่าเรียน สดับฟัง ศึกษาหาความรู้ ๔. จาคะ การเผื่อแผ่เสียสละ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจช่วยเหลือ ใจกว้าง พร้อมทั้งจะรับฟังและร่วมมือ ไม่คับแคบ เอาแต่ตัว ๕. ปัญญา ความรอบรู้ รู้คิด รู้พิจารณา เข้าใจเหตุผล รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง (พ.ศ. หน้า ๒๑๓)

อิทธิบาท ๔ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี ๔ ประการ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอแล้วปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
๒. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย
๓. จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย
๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์อันวิธีกั้ไขปรับปรุง ตัวอย่างเช่น ผู้ทำงานทั่ว ๆ ไปอาจจำสั้น ๆ ว่า รักงาน สู้งาน ใส่ใจงาน และทำงานด้วยปัญญา เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๑๘๖-๑๘๗)

อุบาสกธรรม ๗ ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสก ๑. ไม่ขาดการเยี่ยมเยียนพบปะพระภิกษุ

๒. ไม่ละเลยการฟังธรรม ๓. ศึกษาในอริยศีล ๔. มีความเลื่อมใสอย่างมากในพระภิกษุทุกระดับ
๕. ไม่ฟังธรรมด้วยตั้งใจจะคอยฟังโทษติเตียน ๖. ไม่แสวงหาบุญนอกหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา
๗. กระทำการสนับสนุน คือ ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา (พ.ศ. หน้า ๒๑๙ - ๒๒๐)

อุบาสกธรรม ๕ สมบัติของอุบาสก ๕ คือ ๑. มีศรัทธา ๒. มีศีลบริสุทธิ์ ๓. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อกกรรม ไม่เชื่อมงคลคือมุ่งหวังผลจากการกระทำ และการงานมิใช่จากโชคกลาง และสิ่งที่ตื่นกันว่าหลังศักดิ์สิทธิ์

๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา ๕. ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา (พ.ศ. หน้า ๓๐๐)

อุบาสกธรรม ๗ ผู้ใกล้ชิดพระศาสนาอย่างแท้จริง ควรตั้งตนอยู่ในธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสก มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑. ไม่ขาดการเยี่ยมเยียนพบปะพระภิกษุ ๒. ไม่ละเลยการฟังธรรม ๓. ศึกษาในอริสัจ คือ ผูกอบรมตนให้ก้าวหน้าในการปฏิบัติรักษาศีลขั้นสูงขึ้นไป ๔. พรั่งพร้อมด้วยความเลื่อมใสในพระภิกษุทั้งหลายทั้งที่เป็นเถระ นวกะ และปุนกลาง ๕. ฟังธรรมโดยความตั้งใจ มิใช่ มาจับผิด ๖. ไม่แสวงหาทักษิณภายนอก หลักคำสอนนี้ คือ ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา ๗. กระทำความสนับสุนนในพระพุทธศาสนานี้ คือ เอาใจใส่ทำนุบำรุงและช่วยกิจการ (ธรรมบุญชีวิต, หน้า ๗๐ - ๗๐)

อุเบกขา มี ๒ ความหมายคือ ๑. ความวางใจเป็นกลาง ไม่เองเอียงด้วยชอบหรือชัง ความวางใจเฉยได้ ไม่ยินดียินร้าย เมื่อใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุและรู้ว่าพึงปฏิบัติต่อไปตามธรรม หรือตามควรแก่เหตุ นั้น ๒. ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์ เรียกเต็มว่าอุเบกขาเวทนา (อทุกขมสุข) (พ.ศ. หน้า ๔๒๖ - ๔๒๗)

อุปาทาน ๔ ความยึดมั่น ความถือมั่นด้วยอำนาจกิเลส ความยึดติดอันเนื่องมาแต่ตัณหา ผูกพันเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง ๑. กามุปาทาน ความยึดมั่นในกาม คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะที่นำใคร่ นำพอใจ ๒. ทิฏฐุปาทาน ความยึดมั่นในทิฏฐิหรือทฤษฎี คือ ความเห็น ลัทธิ หรือหลักคำสอนต่าง ๆ ๓. สิลัพพตูปาทาน ความยึดมั่นในศีลและพรต คือ หลักความประพฤติ ข้อปฏิบัติ แบบแผน ระเบียบวิธี ขนบธรรมเนียมประเพณี ลัทธิพิธีต่าง ๆ กัน ไปอย่างงมงายหรือโดยนิยมน่ากลัว ว่าศักดิ์สิทธิ์ มิได้เป็นไปด้วยความรู้ ความเข้าใจตามหลักความสัมพันธ์แห่งเหตุและผล ๔. อัตตวาตูปาทาน ความยึดมั่นในวาทะว่าตัวตน คือ ความถือหรือสำคัญ หมายอยู่ในภายในว่ามีตัวตน ที่จะได้ จะมี จะเป็น จะสูญสลาย ถูกบีบคั้น ทำลายหรือเป็นเจ้าของ เป็นนายบังคับบัญชาสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่มองเห็นสภาวะของสิ่งทั้งปวง อันรวมทั้งตัวตนว่าเป็นแต่เพียงสิ่งๆ ที่ประชุมประกอบกันเข้า เป็นไปตามเหตุปัจจัยทั้งหลายที่มาสัมพันธ์กันล้วน ๆ (พ.ศ. หน้า ๑๘๗)

อุปนิสัย ๔ ธรรมที่พึงฟัง หรือธรรมช่วยอุดหนุน ๑. สงขายกัม ปฏิวเสติ พิจารณาแล้วจึงใช้สอยปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช เป็นต้น ที่จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องและมีประโยชน์ ๒. สงขายกัม อธิวาเสติ พิจารณาแล้วอดกลั้นได้แก่ อนิฏฐารมณฺ์ ต่าง ๆ มีหนาร้อน และทุกขเวทนา เป็นต้น ๓. สงขายกัม ปริวชเชติ พิจารณาสิ่งที่เป็นโทษ ก่ออันตรายแก่ร่างกาย และจิตใจแล้ว หลีกเว้น ๔. สงขายกัม ปฏิวโนเทติ พิจารณาสิ่งที่เป็นโทษ ก่ออันตรายเกิดขึ้นแล้ว เช่น อกุศลวิตก มีกามวิตก พยาบาทวิตก และวิหิงสาวิตก และความชั่วร้ายทั้งหลายแล้วพิจารณาแก้ไข บำบัดหรือขจัดให้สิ้นไป (พ.ศ. หน้า ๑๗๙)

โอดตัมปะ ความเกรงกลัวต่อความชั่ว (พ.ศ. หน้า ๔๓๔)

โอวาท คำกล่าวสอน คำแนะนำ คำตักเตือน โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ คือ ๑. เว้นจากทุจริต คือ ประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา ใจ (ไม่ทำชั่วทั้งปวง) ๒. ประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ (ทำแต่

ความดี) ๓. ทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง โลก โกรธ หลง เป็นต้น (ทำจิตของตนให้สะอาดบริสุทธิ์) (พ.ศ. หน้า ๔๔๐)

สังคมศาสตร์ การศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์

สังคมศึกษา การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

คุณธรรม(virtue) และจริยธรรม(moral or morality or ethics) คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

จริยธรรม มีความหมายเช่นเดียวกับ**ศีลธรรม** หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติกรรมปฏิบัติความประพฤติหรือหน้าที่ที่ชอบ ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรม จึงหมายถึง สภาพคุณงามความดีที่ประพฤติปฏิบัติหรือหน้าที่ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต หรือคุณธรรมตามกรอบจริยธรรม ส่วน**ศีลธรรมและจริยธรรม** มีความหมายใกล้เคียงกัน คุณธรรมจะมีความหมายที่เน้นสภาพลักษณะ หรือคุณสมบัติที่แสดงออกถึงความดีงาม ส่วนจริยธรรม มีความหมายเน้นที่ ความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม นักวิชาการมักใช้คำทั้งสองคำนี้ในความหมายนี้ยเดียวกันและมักใช้คำสองคำดังกล่าวควบคู่กันไป เป็นคำว่า **คุณธรรมจริยธรรม** ซึ่งรวมความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม นั่นคือมีความหมายเน้นทั้งสภาพ ลักษณะหรือคุณสมบัติ และความประพฤติอันดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม

(โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย ศูนย์คุณธรรม หน้า ๑๑-๑๒)

การเมือง ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจในการจัดระเบียบสังคมเพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคม มีความสัมพันธ์ต่อกันโดยรวมทั้งหมดในส่วนของชีวิตในพื้นที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ อำนาจชอบธรรม หรืออิทธิพล และมีความสามารถในการดำเนินการได้

ข้อมูล สิ่งที่ได้รับรู้และยังไม่มีการจัดประมวลให้เป็นระบบ เมื่อจัดระบบแล้วเรียกว่า สารสนเทศ

ค่านิยม การกำหนดคุณค่าและพัฒนาจนเป็นบุคลิกภาพประจำตัว

คุณค่า ลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความดี ความงาม ความดีเป็นคุณค่าของจริยธรรม ความงามเป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ สิ่งที่ตอบสนองความต้องการได้เป็นสิ่งที่มียุทธค่า คุณค่าเป็นสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ คุณค่าเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา และคุณค่ามักเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของความเจริญ

บทบาท การกระทำที่สังคมคาดหวังตามสถานภาพที่บุคคลครองอยู่

หน้าที่ เป็นความรับผิดชอบทางศีลธรรมของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

สถานภาพ ตำแหน่งที่แต่ละคนครองอยู่ในสถานที่หนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง

บรรทัดฐาน ข้อตกลงของสังคมที่กำหนดให้สมาชิกประพฤติ ปฏิบัติ บางทีเรียกปทัสถาน สามารถใช้บรรทัดฐานของสังคม (social norms) เป็นมาตรฐานความประพฤติในทางจริยธรรมได้ ซึ่งแยกออกเป็น

ก. วิถีประชา (folkways) ได้แก่ แบบแผนพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่สังคมยอมรับ และ

ได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา มักเกี่ยวข้องกับเรื่องการดำเนินชีวิต และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะไม่มีกฎหมายเคร่งครัดแน่นอนตายตัว

ข. กฎศีลธรรมหรือจารีต (mores) เป็นมาตรฐานความประพฤติของสังคมที่มีการกำหนดเกี่ยวกับจริยธรรมที่เข้มข้น ในกรณีมีผู้ฝ่าฝืนอาจมีการลงโทษ แม้ว่าในบางครั้งจะไม่ได้มีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม เช่น การลวนลามสตรีในชนบท ต้องลงโทษด้วยการเสียผี

ค. กฎหมาย (law) เป็นมาตรฐานความประพฤติที่รัฐกำหนดให้สมาชิกของรัฐพึงปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ และกำหนดวิธีการปฏิบัติการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน

สิทธิ ข้อเรียกร้องของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

สิทธิทางศีลธรรม เป็นข้อเรียกร้องทางศีลธรรมของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

ประเพณี เป็นความประพฤติของคนหมู่หนึ่ง อยู่ในที่แห่งหนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกันและสืบกันมานาน

ประเพณี คือ กิจกรรมที่มีรูปแบบของชุมชนหรือสังคมหนึ่งที่เกิดขึ้นมาด้วยจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง และกำหนดการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาแน่นอนสม่ำเสมอ กิจกรรมที่เป็นประเพณีอาจมองได้อีกประการหนึ่งว่าเป็นแบบแผนการปฏิบัติของกลุ่มเฉพาะหรือทางศาสนา

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights sinv UDHR) คือการประกาศเจตนารมณ์ ในการร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความสำคัญในการวางกรอบเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเป็นเอกสารหลักด้านสิทธิมนุษยชนฉบับแรก ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ให้การรับรองตามข้อมติที่ ๒๑๗ A (III) เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๙๑ โดยประเทศไทยออกเสียงสนับสนุน

วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย เป็นการศึกษา วิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมา ปัจจัยพื้นฐานและผลกระทบจากภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของมนุษยชาติโลก ความสำคัญและผลกระทบที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยและมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

สัมมาชีพ การประกอบอาชีพสุจริตและเหมาะสมในสังคม

ประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานจนสำเร็จ หรือผลการกระทำที่ได้ผลออกมาดีกว่าเดิม รวมทั้งการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างคุ้มค่า โดยไม่ให้เกิดความสูญเปล่าหรือความสูญเสีย ทรัพยากรต่างๆ พิจารณาได้จากเวลา แรงงาน วัตถุดิบ เครื่องจักร ปริมาณและคุณภาพ ฯลฯ

ประสิทธิผล ระดับความสำเร็จของวัตถุประสงค์ หรือ ความสำเร็จของงาน

สินค้า หมายความว่าสิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลิตผลทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

ภูมิปัญญา ส่วนหนึ่งของประเพณี หรือเป็นกิจกรรมเฉพาะตัวก็ได้ เช่น พิธีถวายสังฆทาน พิธีบวชนาค พิธีบวชลูกแก้ว พิธีขอฝน พิธีไหว้ครู พิธีแต่งงาน

มนุษยชาติ การเกิดเป็นมนุษย์มาจาก มนุษย์ = ผู้มีจิตใจสูง กับชาติ = เกิด โดยปกติหมายถึง มนุษย์ทั่ว ๆ ไป

มรรยาท พฤติกรรมที่สังคมกำหนดว่าควรประพฤติเป็นวัฒนธรรม วัดจากความเหมาะสมและไม่เหมาะสม

ระบบ การนำส่วนต่าง ๆ มาปรับเรียงต่อให้ทำงานประสานต่อเนื่องกันจนดูเป็นสิ่งเดียวกัน

กระบวนการ กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำซึ่งดำเนินการต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่ง

วิเคราะห์ การแยกแยะให้เห็นคุณลักษณะของแต่ละองค์ประกอบ

เศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับการกิน การอยู่ของมนุษย์ในสังคม ว่าด้วยทรัพยากรที่มีจำกัดการผลิต

การกระจายผลผลิต และการบริโภค

สหกรณ์ แปลว่าการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะต้องร่วมมือกันในทุกด้าน ทั้งในด้านงานที่ทำด้วยร่างกาย ทั้งในด้านงานที่ทำด้วยสมอง และงานการที่ทำด้วยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ได้ ต้องพร้อม (พระราชดำรัสพระราชทานแก่ผู้นำสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคมและสหกรณ์ประมงทั่วประเทศ ณ ศาลาดุสิตดาลัย ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๖)

ทรัพย์สินทางปัญญา หมายถึง ผลงานอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น หรือสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งเน้นที่ผลผลิตของสติปัญญาและความชำนาญ โดยไม่คำนึงถึงชนิด ของการสร้างสรรค์หรือวิธีในการแสดงออก ทรัพย์สินทางปัญญา อาจเป็นสิ่งที่จับต้องได้ เช่นสินค้า ต่าง ๆ หรือ เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น บริการ แนวความคิด กรรมวิธีและทฤษฎีต่าง ๆ เป็นต้น ทรัพย์สินทางปัญญามี ๒ ประเภท ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Industrial property) และลิขสิทธิ์ (Copyright)

๑. **ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม** มีสิทธิบัตร แบบผังภูมิของวงจรรวม เครื่องหมายการค้า ความลับทางการค้า ชื่อทางการค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็น สินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

๒. **ลิขสิทธิ์** คือ งานหรือความคิดสร้างสรรค์ในสาขาวรรณกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม งานภาพยนตร์ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี หรือแผนกศิลปะ แผนกวิทยาศาสตร์ ลิขสิทธิ์ยังรวมทั้งสิทธิข้างเคียง (Neighbouring Right)

เหตุ ภาวะเงื่อนไขที่จำเป็นที่ทำให้สิ่งหนึ่งเกิดขึ้นตามมา เรียกว่า ผล

เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

อำนาจ ความสามารถในการบีบบังคับให้สิ่งหนึ่ง (คนหนึ่ง...) กระทำตามที่ปรารถนา

อิทธิพล อำนาจบังคับที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เอกลักษณ์ ลักษณะที่มีความเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีที่ใดเหมือน

ตำนาน เป็นเรื่องเล่าต่อกันมาและถูกบันทึกขึ้นภายหลัง

พงศาวดาร คือ การบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่กัปพระมหากษัตริย์และราชสำนัก

อดีต คือ เวลาที่ล่วงมาแล้ว ความสำคัญของอดีต คือ อดีตจะครอบงำความคิดและความรู้ของเราอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง อดีตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคน/ความสำคัญที่มีต่อเหตุการณ์และกลุ่มคนจะถูกนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

- วิธีการทางประวัติศาสตร์** หมายถึงกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัย เอกสารและหลักฐานประกอบอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของ ความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้
- หนึ่ง** การกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา แสวงหาคำตอบด้วยเหตุ และผล (ศึกษาอะไร ช่วงเวลาไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด)
- สอง** การค้นหาและรวบรวมหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลาย ลักษณ์อักษร ซึ่งได้แก่ วัตถุโบราณ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต
- สาม** การวิเคราะห์หลักฐาน (การตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือ การประเมินคุณค่าของ หลักฐาน) การตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความเป็นกลาง และปราศจากอคติ
- สี่** การสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถาม ด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานอย่างเคร่งครัดโดย ไม่ใช้ค่านิยมของตนเองไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต โดยพยายามเข้าใจความคิดของคนในยุคคนนั้น หรือนำตัวเข้าไปอยู่ในยุคสมัยที่ตนศึกษา
- ห้า** การนำเสนอเรื่องที่ศึกษาและอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความ ต่อเนื่อง น่าสนใจ ตลอดจนมีการอ้างอิงข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้งานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าและม ีความหมาย

พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นการศึกษาเรื่องราวของสังคม มนุษย์ในบริบทของเวลา และสถานที่ โดยทั่วไปจะแยกเรื่องศึกษาออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในกลุ่ม สังคม มนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ในท้องถิ่น/ประเทศ/ภูมิภาค/โลก โดยมุ่งศึกษาว่าสังคมนั้น ๆ ได้ เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตามลำดับเวลาได้อย่างไร เพราะเหตุใด จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงมีปัจจัย ไตบ้าง ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ที่มีผลต่อพัฒนาการหรือการสร้างสรรค วัฒนธรรม และผลกระทบของการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจ อดีตของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลาและความต่อเนื่อง

ภูมิศาสตร์ เป็นคำที่มาจากภาษากรีก (Geography) หมายถึงการพรรณาลักษณะของโลกเป็นศาสตร์ทาง พื้นที่ เป็นความรู้ที่ว่าด้วยปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในขอบเขตหนึ่ง

ลักษณะทางกายภาพ ของภูมิศาสตร์ หมายถึง ลักษณะที่มองเห็นเป็นรูปร่าง รูปทรง โดยสามารถมองเห็น และวิเคราะห์ไปถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ลักษณะของธรณีสัณฐานวิทยาภูมิอากาศวิทยา ภูมิศาสตร์ดิน ชีวภูมิศาสตร์พืช ภูมิศาสตร์สัตว์ ภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หมายถึงวิธีการศึกษา หรือวิธีการวิเคราะห์ พิจารณาสำหรับศาสตร์ทางภูมิศาสตร์ ได้ใช้สำหรับการศึกษาพิจารณา คติวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อกันระหว่างสิ่งแวดล้อม กับมนุษย์ (Environment) ทางกายภาพ ด้วยวิธีการศึกษา พิจารณาถึง ความแตกต่าง ความเหมือนระหว่างพื้นที่หนึ่งๆ กับอีกพื้นที่หนึ่ง หรือระหว่างภูมิภาคหนึ่งกับภูมิภาค

หนึ่ง โดยพยายามอธิบายถึงความแตกต่าง ความเหมือน รูปแบบของภูมิภาค และพยายามขีดเส้น
สมมุติ แบ่งภูมิภาคเพื่อพิจารณาวิเคราะห์ คุณสมบัติสภาพของภูมิภาคเหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร

ภูมิศาสตร์ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของธรรมชาติ มนุษย์ และวัฒนธรรม รูปแบบต่าง ๆ

ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยทางธรรมชาติ จะเป็น**ภูมิศาสตร์กายภาพ** (Physical Geography)

ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น ประชากร วิถีชีวิต ศาสนา ความเชื่อ การเดินทาง
การอพยพจะเป็น**ภูมิศาสตร์มนุษย์** (Human Geography)

ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การตั้งถิ่นฐาน การคมนาคม การค้า การเมือง
จะเป็น**ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม** (Cultural Geography)

ภูมิอากาศ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบอุตุนิยมวิทยา รูปแบบต่าง ๆ เช่น ภูมิอากาศ แบบร้อนชื้น
ภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้น ภูมิอากาศแบบร้อนแห้งแล้ง ฯลฯ

ภูมิประเทศ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบแผ่นดิน เช่น หิน ดิน ความต่างระดับ ทำให้เกิดภาพ
ลักษณะรูปแบบต่าง ๆ เช่น พื้นที่แบบภูเขา พื้นที่ระบบลาด เขิงเขา พื้นที่ราบ พื้นที่ลุ่ม ฯลฯ

ภูมิพฤกษ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของพืชพรรณ อากาศ ภูมิประเทศ ดิน สัตว์ป่า ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ป่าดิบ
ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าทุ่งหญ้า ฯลฯ

ภูมิธรณี คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแร่ หิน โครงสร้างทางธรณี ทำให้เกิดรูปแบบทางธรณีชนิดต่าง ๆ เช่น
ภูเขาแบบทบตัว ภูเขาแบบยกตัว ที่ราบน้ำท่วมถึง ชายฝั่งแบบยุบตัว ฯลฯ

ภูมิปฐพี คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแร่ หิน ภูมิประเทศลักษณะอากาศ พืชพรรณ ทำให้เกิดดินรูปแบบ
ต่าง ๆ เช่น แดนดินดำ มอดินแดง ดินทรายจัด ดินกรด ดินเค็ม ดินพรุ ฯลฯ

ภูมิอุทก คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแผ่นดิน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ภูมิธรณี พืชพรรณ ทำให้เกิดรูปแบบ
แหล่งน้ำชนิดต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย หนอง บึง ทะเล ทะเลสาบ มหาสมุทร น้ำใต้ดิน
น้ำบาดาล ฯลฯ

ภูมิดาร คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของดวงดาว กลุ่มดาว เวลา การเคลื่อนการโคจรของ ดาวฤกษ์
ดาวเคราะห์ ทำให้เกิดรูปแบบปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น การเกิดกลางวันกลางคืน ข้างขึ้น-ข้างแรม
สุริยุปราคา ตะวันอ้อมเหนือ ตะวันอ้อมใต้ ฯลฯ

ภัยพิบัติ เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียอย่างรุนแรง เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติและกระทำของ
มนุษย์ จนชุมชนหรือสังคมที่เผชิญปัญหาไม่อาจรับมือ เช่นดินถล่ม สึนามิ ไฟป่า ฯลฯ

แหล่งภูมิศาสตร์ หมายความว่า พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาคและท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล
ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย

เทคนิคทางภูมิศาสตร์ หมายถึง แผนที่ แผนภูมิ แผนภาพ และกราฟ ภายถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายจาก
ดาวเทียม เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ สื่อที่สามารถค้นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้

มิติทางพื้นที่ หมายถึง การวิเคราะห์ พิจารณาในเรื่องขององค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา
สถานที่ ปัจจัยแวดล้อม และการกระจายของพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความกว้าง ยาว สูง ตาม
ขอบเขตที่กำหนด หรือสมมุติพื้นที่ขึ้นมาพิจารณา

การศึกษารูปแบบทางพื้นที่ หมายถึง การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่หรือมิติทางพื้นที่ของ สังคมมนุษย์ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ มีการใช้และกำหนดหน่วยเชิงพื้นที่ ที่ชัดเจน มีการอาศัยเส้นที่เราสมมุติขึ้น อาศัย หน่วยต่าง ๆ ขึ้นมากำหนดขอบเขต ซึ่งมีองค์ประกอบลักษณะทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และลักษณะทางพัฒนาการของมนุษย์ที่เด่นชัด สอดคล้องกันเป็นพื้นฐานในการศึกษา แสวงหาข้อมูล

ภูมิศาสตร์กายภาพ หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับระบบธรรมชาติ ถึงความเป็นมา ความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการไปตามยุคสมัย โดยมีขอบเขตที่กล่าวถึง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิปฐพี (ดิน) ภูมิอากาศ (ลมฟ้าอากาศ บรรยากาศ) และภูมิพฤกษ (พืชพรรณ ป่าไม้ ธรรมชาติ) รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มีผลต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์

สิ่งแวดล้อม สิ่งที่อยู่รอบ ๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่งและมีอิทธิพลต่อสิ่งนั้น อาทิ อากาศ น้ำ ดิน ต้นไม้ สัตว์ ซึ่งสามารถถูกทำลายได้โดยการขาดความระมัดระวัง

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง ยกเว้นตัวมนุษย์และผลงาน และมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณ สัตว์ป่า ธรณีสัณฐาน (ภูเขาและที่ราบ) บรรยากาศ มหาสมุทร แร่ธาตุ และน้ำ

อนุรักษ์ การรักษา จัดการ ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม หรือการรักษาป้องกันบางสิ่งไม่ให้เปลี่ยนแปลง สูญหายหรือถูกทำลาย

ภูมิศาสตร์มนุษย์ และสิ่งแวดล้อม หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมด้านสังคมทั้งในเมืองและท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม สาเหตุและผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาทางสังคม

กรอบทางพื้นที่ (Spatial Framework) หมายถึง การวางข้อกำหนดหรือขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือแบบรูปแบบกระจายของสิ่งต่าง ๆ บนผิวโลกส่วนใดส่วนหนึ่ง เพื่อให้เราเข้าใจลักษณะโลกของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดให้มนุษย์ และวัฒนธรรมของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดให้มนุษย์และวัฒนธรรมของมนุษย์กรอบพื้นที่ของโลกที่มีลักษณะเป็นภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชน ท้องถิ่น ฯลฯ สำหรับการวิเคราะห์ หรือศึกษาองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง เฉพาะเรื่อง

รูปแบบทางพื้นที่ (Spatial Form) หมายถึง ข้อเท็จจริง เครื่องมือ หรือวิธีการ โดยเฉพาะกลุ่มของข้อมูลที่ได้มา เป็นต้นว่า ความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบรูปแบบของการกระจาย การกระทำระหว่างกัน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนที่ ภาพถ่าย ฯลฯ

พื้นที่หรือระวางที่(Space) หมายถึง ขอบเขตทางพื้นที่ในการวิเคราะห์ทางภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ตามระวางที่ (Spatial study) ที่กำหนดขึ้นมีขอบเขตชัดเจน อาจจะมีการกำหนดเป็นเขตบริเวณ สถานที่ นำมิติของความกว้าง ความลึก ความสูง ความยาว รวมทั้งมิติทางเวลา ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามที่เรากำหนด ขอบเขตระหว่างที่ ด้วยเครื่องมือ เส้นสมมติและเทคนิคทางภูมิศาสตร์

ต่าง ๆ เช่น แผนที่ ภาพถ่าย ฯลฯ อาจจะจำแนกเป็นเขต ภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชน
ท้องถิ่น ฯลฯ ที่เฉพาะเจาะจงไป มีการพิจารณา วิเคราะห์ถึงการกระจายและสัมพันธ์ภาพของมนุษย์
บนผิวโลก และลักษณะทางพื้นที่ของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และการที่ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก
สัมพันธ์จากถิ่นฐานของมนุษย์ และการที่ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก สัมพันธ์ภาพระหว่างสังคมมนุษย์กับ
สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาความแตกต่างเชิงพื้นที่ (Area difference)

มิติสัมพันธ์เชิงทำเลที่ตั้ง หมายถึง การศึกษาความแตกต่างหรือความเหมือนกันของสังคมมนุษย์ในแต่ละ
สถานที่ ในฐานที่ความแตกต่างและเหมือนกันนั้นอาจมีความเกี่ยวเนื่องกับความแตกต่างและความ
เหมือนกันในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางการเมือง และ
การศึกษาภูมิทัศน์ที่ต่างกันในเรื่ององค์ประกอบ ปัจจัย ตลอดจนแบบรูปการกระจายของมนุษย์
บนพื้นโลก และการที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก เหตุไรมนุษย์จึงใช้ประโยชน์จากพื้นโลก แตกต่าง
กันในสถานที่ต่างกัน และในเวลาที่แตกต่างกัน มีผลกระทบอย่างไร

ภาวะประชากร รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรในเรื่องสำคัญ 3 ด้าน คือขนาดประชากร
การกระจายตัวเชิงพื้นที่ และองค์ประกอบของประชากร

ขนาดของประชากร จำนวนประชากรทั้งหมดของเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ ณ เวลาที่กล่าวถึง

การกระจายตัวเชิงพื้นที่ การที่ประชากรกระจายตัวกันอยู่ในส่วนต่างๆ ของพื้นที่หนึ่งพื้นที่ ณ เวลาที่กล่าวถึง

องค์ประกอบของประชากร ลักษณะต่าง ๆ ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดหรือจำนวนประชากร
องค์ประกอบของประชากรเป็นดัชนีอย่างหนึ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของประชากร องค์ประกอบ
ประชากรที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ การสมรส

การเปลี่ยนแปลงประชากร องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประชากร คือ การเกิด การตาย
และการย้ายถิ่น

คณะทำงาน

1. นางสาวศิริวรรณ พาลี	หัวหน้ากลุ่มสาระ
2. นายพิศิษฐ์ ดีแสง	ครูผู้ช่วย
3. นายสหรัชต์ เวียงปฎิ	ครูผู้ช่วย
4. นางสาวคชาภรณ์ หอทดอกพุทธ	ครูผู้ช่วย
5. นางชยานันต์ ทวดสุวรรณ	พนักงานราชการ
6. นายทองศักดิ์ เต็มผล	ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ

